ilerici kadınlar derneği

2.OLAĞAN GENEL KURUL 28-29 mayıs 1978

çalışma raporu

TÜSTAV

İLERİCİ KADINLAR DERNEĞİ

Ekrem Moralı
bağışıdır - 2012

2. Olağan Genel Kurulu
ÇALIŞMA RAPORU

28 - 29 Mayıs 1978
İstanbul

met/er matbaası
piyerloti cad., anadolu iş hanı 39/7
çemberlitaş - tel.: 28 28 90

BÖLÜM : I

DÜNYADA DURUM VE KADIN HAREKETİ

GİRİŞ

İlerici Kadınlar Derneği 1. Olağan Genel Kurulu'nun toplandığı 4 Temmuz 1976 tarihinden bu yana 2 yıl geçti. Bu iki yıl boyunca ülkemiz ve dünyamız önemli olaylar ve süreçler yaşadı. Barıştan, demokrasiden, bağımsızlıktan ve toplumsal ilerlemeden yana devrimci, ilerici ve demokratik güçlerin savaşımı güçlenip gelişirken, emperyalizm mevzilerini kaybederek gitgide geriledi. Dünya devrimci güçlerini oluşturan sosyalist sistem, gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluşları için savaşan halkların bütünleşen savaşımları sonucu, emperyalizmin ekonomik, politik, kültürel, ahlâkî bunalımları artmış, süregen hale gelmiş, emperyalizm kaçınılmaz tarihsel çöküşüne hızla yaklaşmaya başlamıştır.

Her alanda ilerlemeler kaydeden sosyalist sistemin dünya çapında etkisi ve saygınlığı giderek artmıştır. Geçtiğimiz yıl dünyada ilk işçi ve emekçi devletinin kuruluşunu sağlayan 1917 Büyük Ekim Devrimi'nin 60. yı-

TÜSTAV

lını kutlayan SSCB'nin aynı yıl benimsenen yeni Anayasası sosyalizmin kazanımlarını kanıtlarken, insanlık için yeni bir toplum biçiminin başlangıcını müjdeliyordu. Bugün başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkelerin her alanda kazandıkları başarılar, insanlığı onarılmaz bir yıkıma sürükleyecek bir nükleer dünya savaşına karşı, barış, silahsızlanma, yumuşama için verdikleri savaşım, halkların bağımsızlık, ekonomik ve toplumsal ilerleme savaşımlarına büyük katkılarda bulunmakta, emperyalizmin sosyalist sistemle ve gelişmekte olan ülkelerle çelişkilerini keskinleştirirken, kendi içindeki çelişkilerini de giderek artırmaktadır.

İnsanlık, sosyalist dünya sisteminin ve dünya devrimci, ilerici, demokratik güçlerinin somut kazanımlarını her gün yaşıyor, görüyor, okuyor. Bugün İspanya'da 40 yıla yakın süren faşist yönetimin egemenliği kırılmıştır. Yıllarca emperyalizme karşı savaşım veren Vietnam, şimdi ülkenin bütünlüğünü gerçekleştirerek sosyalizmi kurmada sürekli başarılar elde ediyor. Louis Corvalan'ın faşist Pinoşe cuntasının zindanlarından kurtarılması, geçtiğimiz dönemde ilerici dünya kamuoyunun etkinlik ve gücünün açık bir göstergesi oldu.

Ne var ki, dünya çapında barıştan, demokrasiden, ilerlemeden ve sosyalizmden yana olan güçler gelişirken, emperyalizmin yeni oyunları da sürüyor. Halkların iliğini kemiğini kurutan çokuluslu şirketleriyle gelişmekte olan ülkeleri ekonomik, politik, askerî, teknolojik boyunduruk altında tutuyor, bu ülkeleri yağmalıyor. Ekonomiyi askerileştirerek kârlarına daha çok kâr katarak, ürettiği silahlarla bağımlı halklar üzerindeki baskı ve terörcü politikasını sürdürmeye çalışıyor.

1970'lerden bu yana tüm kapitalist dünyayı etkisi altına alan ekonomik bunalım derinleşerek, işsizlik, enflasyon ve hayat pahalılığını artırıyor ve bunların yükü her zaman olduğu gibi emekçi halkın sırtına yükleniyor. Her geçen gün gerileyen, bunalımlar içinde kıvranan emperyalist-kapitalist sistem çıkış yolunu baskı ve sömürüye başvurmakta buluyor. Başta ABD olmak üzere, emperyalist ülkeler ırkçı ve faşist yönetimleri destekliyor, ilerici hareketlerin liderlerini öldürtüyor, faşist darbeler tezgâhlıyor.

Güney Afrika, Zimbabve'deki ırkçı rejimler, Şili'de faşist Pinoşe ve çetesi, dünyanın diğer yörelerinde iktidardaki faşist ya da dikta rejimleri, emperyalizmin desteği ile ayakta duruyorlar. İran'da demokrasiden yana güçler Şah'ın Savak polis örgütü tarafından işkence görüyor, kitlesel ölümlere gönderiliyor. ABD'nin Ortadoğu jandarması İsrail, Amerikan silahlarıyla Filistin göçmen kamplarını basıyor, kadınları ve çocukları öldürüyor, Arap topraklarını işgal ediyor. Lâtin Amerika'da binlerce yurtsever, Şili, Uruguay, Brezilya, Nikaragua hapishanelerinde, toplama kamplarında işkence görüyor ve ölüyor. Kıbrıs ve İrlanda'da halkların kardeşliği engelleniyor, ırkçı, dinci görüşler körüklenerek bu bölgeler sıcak savaş alanları haline getiriliyor. Başta Federal Almanya olmak üzere birçok ülkede neo-faşist örgütler besleniyor, kışkırtılıyor. Birçok ülkede insanlar temel hak ve özgürlüklerini savundukları, barış, çocuklarına mutlu bir gelecek, onurlu bir yaşam istedikleri için tutuklanıyor, insanlık dışı işkencelere uğruyor. Emperyalizm savaş kışkırtıcılığını sürdürüyor. NATO ve CENTO gibi askerî paktları saldırganlıklarını artırıyor. Nötron bombası gibi insanlık dışı yeni silahları geliştiriyor, uluslararası yumuşama sürecini geri döndürmek, yeni bir soğuk savaş dönemi başlatmak için uğraşıyor.

Ancak, bütün bunlar insanlığın savaşsız ve sömürü-

süz bir dünya için savaşımını durduramadı, durduramıyor. Çünkü sömürünün olmadığı bir dünya, artık ne bir umut ne de bir hayal. Dünya topraklarının üçte birinde yaşayan gerçek, maddî bir güç oldu. Ve çağımız yepyeni bir süreci damgalıyor: Kapitalizmden sosyalizme geçiş çağını.

Dünyamızda ve ülkemizde olup bitenler biz kadınları yakından ilgilendiriyor. Çünkü dünyamızdaki ekonomik-sosyal ve politik değişimler, kadının üretim, toplum ve aile yaşamındaki rolünü etkiliyor. Çünkü ülkelerin ekonomik ve sosyal sistemleri kadının durumunu belirliyor. Çünkü kadınların kurtuluşu ile işçi ve emekçilerin sömürüden ve baskıdan kurtuluşu, toplumun kurtuluşu arasında kopmaz bir bağ vardır.

SOSYALİST ÜLKELER

Toplum yönetiminin işçi sınıfında olduğu sosyalist ülkeler, ekonomik ve toplumsal alandaki başarılarını artırıyor, bu ülkelerde halkın refahı sürekli yükseliyor. Sosyalist ülkelerde sanayi ve tarımsal üretim halkın refahı ve yaşam düzeyinin yükseltilmesi için dengeli ve planlı bir biçimde hızla geliştiriliyor. Bu ülkelerde insanlar aynı zamanda yetenek ve bilgilerini geliştirmek için her türlü olanaklara sahiptirler.

Öte yandan, sosyalist ülkeler uyguladıkları barışçı ve yapıcı dış politika ile anti-emperyalist savaşım veren halklara maddî ve manevî destek sağlıyor, emperyalizmin saldırgan, sömürücü ve baskıcı emellerini engelliyorlar.

İşte böylesi bir toplumda yaşayan kadınların kazandığı saygın yer, bugün ulusal bağımsızlık, özgürlük ve

hakları için savaşım veren ülke kadınlarına güç kaynağı oluyor.

Sosyalist dünya sistemine bağlı ülkelerde, kadınlar erkeklerle hayatın her alanında gerçek eşitliğe kavuşmuşlardır. Ana, vatandaş ve emekçi olarak toplumun eşit ve saygın bir üyesi haline gelmişlerdir. Kadının çalışma hakkı güvence altına alınmıştır. Sosyalist ülkelerin politikası kadının çalışma hayatı ile analığı ve toplum hayatına aktif olarak katılımını birleştirici yöndedir. Bilimsel ve teknik devrim, sosyalist ülkeleri olumlu yönde etkilemiş, kadınların üretime katılımını artırmıştır.

Sosyalizmin 60. yılını kutlayan Sovyetler Birliği'nde çalışan kadınların oranı toplam çalışan nüfus içinde % 51'e ulaşmıştır. Tarihte ilk kez 1917 Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ile analık toplumsal bir işlev olarak tanınmıştır. Sosyalizm kadınların eşitsiz durumunun sosyal temelini ortadan kaldırmıştır. Kadınların toplum içindeki yerini ana, yurttaş ve emekçi olarak ele alırsak, 1917 Büyük Ekim Devrimi, bütün bu alanlarda köklü değişiklikler yaratmıştır. Dünyanın ilk kadın büyükelçisi Aleksandr Kollontai, ilk denizaşırı gemi kaptanı Anna Sechetinine ve ilk kadın kozmonotu Valentina Tereshkova'nın ülkesi Sovyetler Birliği'nde kadınların % 93'ü ya öğrenim görmekte, ya da çalışmaktadır. Bu oran, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nde % 84, Bulgaristan ve Romanya'da % 82, Macaristan'da ise % 74'dür.

Kadınların çalışma yaşamına böylesine yığınsal katılımı analık görevini ihmal etmelerine ya da ana oldukları için toplum ve çalışma yaşamından uzaklaşmalarına neden olmamaktadır. Çünkü, kadının bu iki işlevi de bağdaştırabilmesi için gerekli olanaklar yaratılmıştır. Örneğin, bugün Sovyetler Birliği'nde 11 milyon çocuk kreş ve anaokullarında, 5 milyon çocuk ise mevsimlik ku-

rumlarda, masraflarının büyük kısmı devlete ait olmak üzere bakılmaktadır. Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nde on yıl içinde kreş ve yuvaların sayısı 83 misli artmıştır. Demokratik Almanya'da çocukların % 70'i, Polonya'da ise kentlerdeki çocukların yarısı, kırsal alanlardakinin % 25'i yuvalarda bakılmaktadır.

Aynı şekilde doğum izinleri de son derece ileridir bu ülkelerde. Macaristan'da 5 ay tam ücretli doğum iznine ek olarak, eğer anne isterse daha düşük bir ücretle izin süresini 3 yıla kadar uzatabilir. Bulgaristan'da 4-6 aylık tam ücretli izinden sonra asgarî ücretle bu izin bir yıla kadar çıkabilir. Doğum izinleri kıdem süresi içinde sayılmakta, kadınlar aynı işe dönme hakkını korumaktadırlar.

Sosyalist ülkeler kadınları her zaman, dünya barışı, dünya demokratik kadın hareketinin birliği için savaşım vermişler, ulusal bağımsızlık, barış ve toplumsal ilerleme için savaşan güçler ve kadınlarla dayanışma içinde olmuşlardır.

KAPİTALİST ÜLKELER

Sosyalist ülkelerin her alandaki hızlı gelişmesine karşın kapitalist ülkelerde toplumun her yanını saran bunalım giderek artmaktadır. Üretimin giderek toplumsallaşmasına karşın, üretimin sonuçlarının bir avuç tekelin elinde toplanması, kapitalizmin temel çelişkisini keskinleştirmektedir. Sömürünün her geçen gün giderek arttığı bu ülkelerde bir avuç kapitalist gücün kârları dev boyutlara ulaşırken, işçiler ve emekçiler giderek yoksullaşmaktadır. Bugün gelişmiş kapitalist ülkelerde toplam nüfusun yalnızca % 5'i, ulusal gelirin % 25-40'ına el koymaktadır. Üretimin yalnızca kâr amacına dayatılması sonucu, dengesiz ve plânsız gelişme, enflâsyon, işsizlik ve pahalılığı durmadan artırmaktadır. Emperyalistler sözde bu ağır koşulların yükünü hafifletmek için halka daima kemerleri sıkma politikasını önermektedirler. Bu politika ise, değil duruma geçerli çözüm getirme, tersine üretim ve dolayısıyla tüketimin durgunlaşması ile fiyatları ve işsizliği daha da artırmaktadır. Kapitalist toplumlardaki böylesine dengesiz ve eşitsiz bir gelişme, eğitim, öğretim, kültürel ve ahlâki alanlardaki yozlaşmayı ve çöküntüyü de beraberinde getirmektedir.

Yaşam koşullarının böylesine ağırlaştığı, toplumsal değerlerin böylesine çürümeye başladığı kapitalist düzende, işçi sınıfının ve emekçilerin tekellere karşı ekonomik ve politik savaşımı günden güne güçlenmektedir. Daha iyi yaşam koşulları, çalışma hakkı, eğitim ve kültürel gelişim ve demokrasi için yürütülen savaşım giderek tüm ezilen ve sömürülen sınıf ve katmanları içine almaktadır.

Son yirmi yılda gelişmiş kapitalist ülkelerde çalışan kadınların sayısı 46.4 milyondan 77 milyona ulaşmıştır. Batı Avrupa'da kadın nüfusun % 37'si çalışmaktadır. Japonya'da toplam işgücünün % 33,2'si kadındır. Bilim ve tekniğin hızlı gelişimi, bilimsel yöntemlerin uygulanması, otomasyon ve bilgisayar teknolojisinin ortaya çıkışı kadınlara yeni iş olanakları sağlamış ve kadın emeğinin kullanımını artırmıştır. Ne var ki çalışan kadın sayısının artması, kadının çalışma hayatında karşılaştığı zorlukları ortadan kaldırmamış, kadının toplum ve aile hayatı içinde yükünü hafifletmemiş tersine ağırlaştırmıştır. Üstelik bilimsel ve teknik devrim, sömürüye dayalı kapitalist toplumlarda, bu olanakların tekelci devlet

TÜSTAV

kapitalizmi yararına kullanımı sonucu olumsuz etkiler yaratmıştır.

Tekellerin daha çok kadınların çalıştığı küçük işyerlerini yıkıma uğratması, öte yandan geleneksel olarak kadın işçilerin yoğun olduğu tekstil ve gıda işkollarında üretimin gerilemesiyle doğan bunalım sonucu ortaya çıkan durağanlık, kadın işçiler arasındaki işsizliği yaygınlaştırmıştır. Bu ülkelerde işsizlik kadın işçiler arasında hem yaygın hem de süregen hale gelmiştir. 25 yaşın altındaki işsizlerin yarısı kadındır. Örneğin 1973 yılında ABD'de kadınlar arasında işsizlik oranı, erkeklere göre % 48 daha fazlaydı. İtalya'da 1960 ile 1971 yılları arasında çalışan kadınların tüm kadın nüfusa oranı % 24.9' dan % 19,2'ye düştü.

Bir yandan hızla artan enflasyon ve hayat pahalılığı, kadınları üretime katılmaya zorlarken, eşit işe eşit ücret, örgün ve meslekî eğitim gibi sorunların çözümünde gelişme sağlanmamıştır. Örneğin Fransa'da kadın ücretleri erkeklere göre % 33,6, ABD'de ise % 42 daha düşüktür.

Günümüzde emekçi kadınlar kapitalist ülkelerde verilmekte olan anti-tekel ve anti-emperyalist savaşımın ayrılmaz bir parçasıdırlar. Bu ülkelerin emekçi kadınları gerçek eşitlik için savaşım verirken, işçi sınıfı ve demokrasi hareketleriyle bütünleşerek çağımızın devrimci güçlerinin önemli bir parçasını oluşturuyorlar.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

Asya, Afrika ve Lâtin Amerika'daki gelişmekte olan ülkelerin politik ve ekonomik bağımsızlık, demokrasi,

yeni bir uluslararası ekonomik düzen için savaşımları hızlanmaktadır. Yeni sömürgeci yöntemlerle ulusal kaynaklarını yağmalayıp aşırı kârlar elde ettiği bu ülkelerde emperyalizm ancak baskı ve terörle varlığını sürdürebilmektedir. Bu ülkelerin, bir yandan sosyalist sistem ve gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfı hareketiyle dayanışma içinde, öte yandan kendi aralarında birliktelikleri geliştirerek yükselttikleri savaşım, emperyalizmin sömürü sistemine indirilen en büyük darbelerden biri olmaktadır.

İşte günümüzde demokratik kadın hareketinin önemli bir özelliği de, yüzyıllardan bu yana toplum yaşamından uzaklaştırılmış, feodal kalıntılar ve sömürgecilik yüzünden geri bıraktırılmış gelişmekte olan ülke kadınlarının emperyalizme, sömürgeciliğe, yeni sömürgeciliğe karşı verilen bu savaşımda aktif yer almalarıdır.

Bugün Filistin, Batı Sahra, Güney Afrika, Zimbabve, Namibya halklarının emperyalizme, ırkçılığa karşı verdikleri savaşta kadınlar ön saflarda çarpışıyorlar.

Angola, Mozambik, Gine Bissau, Vietnam, Laos gibi ülkelerde sömürgeci rejimlerin yıkılmasında, emperyalizme ve iç gericiliğe karşı tarihî zaferlerin kazanılmasında önemli katkıları olan kadınlar, şimdi ülkelerinin ekonomik bağımsızlığına kavuşması, yeni sömürgeci yöntemlerle savaşılması, sömürgeciliğin miraslarının silinip atılması için diğer ilerici güçlerle elele veriyorlar.

* * *

Kısacası, günümüzde kadınlar tüm dünyada toplumsal bir güç oluşturmaktadırlar. Bu durum yalnızca onların dünya üretici güçlerinin üçte birini oluşturmalarından değil, aynı zamanda toplumsal savaşıma aktif katı-

lımlarından kaynaklanıyor. Yeryüzünde milyonlarca kadın, barış, ulusal bağımsızlık için savaşan anti-emperyalist güçler safında yer alırken, kendi toplumsal kurtuluşları için, daha iyi ve mutlu bir gelecek için de savaşım veriyorlar.

BARIŞ SAVAŞIMI

Bugün dünyamızda, her ülke ve toplumsal düzenlerde namuslu ve barıştan yana işçisi, köylüsü, emekçisi, aydını, sanatçısı, din adamı, ilerici devlet ve bilim adamlarından oluşan büyük ve ezici bir çoğunluk barış savaşımı yürütmektedir. Emperyalizmin her gün Nötron bombası gibi kıyım silahlarını üreterek sosyalist dünya sistemine ve dünya devrimci güçlerine karşı devamlı savaş kışkırtıcılığı yaptığı günümüzde barış savaşımının önemi gün geçtikçe artmaktadır. Sosyalist ülkelerin insanlığın gelişmesi ve varolan değerlerin insanlık için kullanılması için yaptıkları silahsızlanma çağrılarına türlü bahanelerle sırt çevirerek, silahlanma yarışına hız vermektedirler.

Bugün dünyada silahlanma harcamaları için 300 milyar dolar harcanmaktadır. Yani her dakika 10 milyon lira silah üretimine yatırılmaktadır. Oysa dünya nüfusunun % 50'si kötü beslenme, % 40'ı ise sürekli açlık tehdidi altındadır.

Fakat barışsever ve ilerici güçler milyonlarca insanın ölümüne ve milyonlarca değerin yok olmasına yol açacak bir nükleer savaştan dünyayı korumak için çeşitli önlemler almaktadırlar. 1975 yılında Helsinki'de 35 ülke tarafından imzalanan Helsinki Son Senedi, imzalayan ülkelerin kayıtsız şartsız uygulaması kaydı ile, silahlanma harcamalarının azaltılması, nükleer silahların sınırlandırılması ve askeri blokların kaldırılması yolunda atılan en önemli adımlardan biridir. Ülkeler arasında yumuşama politikasına büyük katkıları olan bu belge emperyalizmin saldırgan emellerine indirilmiş bir darbedir. Dünya Barış Konseyi'nin aynı yıl yayınladığı Stokholm Barış Çağrısının ülkemiz ve dünya halkları tarafından benimsenmesi ve desteklenmesi barış savaşımının vardığı yüksek boyutları açıkça gözler önüne sermektedir.

Barış savaşımı, işçi sınıfının, tüm devrimci, ilerici ve demokratik güçlerin emperyalizme, kapitalizme karşı savaşımında elverişli koşullar yaratarak su savaşımın gelişmesini hızlandıracaktır. Çünkü her geçen gün yeni yeni güçler bu savaşımda yerlerini almaktadırlar.

Barıştan, demokrasiden, bağımsızlıktan, toplumsal ilerlemeden, sosyalizmden yana güçlerin savaşımı er veya geç insanlığa aydınlık günleri getirecektir.

Farklı toplumsal sistemlere sahip devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları, yumuşama ve silahsızlanma, ana, emekçi ve yurttaş olarak kadınların pek çok yakıcı sorununun çözümlenmesi için ve kurtuluşlarına giden yolun açılması için gerekli bir koşuldur. Bu nedenle uluslararası demokratik kadın hareketi dünya barış güçlerinin en etkin müfrezelerinden biri olarak barış savaşımının ön saflarında yer alırlar. Savaşa ve silahlanma yarışına karşı kadın eylemleri dini, dili, ırkı, politik görüşü farklı tüm kadınları bir araya getiren, anti-emperyalist kadın hareketinin temelini oluşturur.

ULUSLARARASI DEMOKRATİK KADINLAR FEDERASYONU (UDKF)

UDKF 33 yıldır dünya kadın hareketinin öncülüğünü yapmaktadır. Kadınlar için eşitlik ve tüm ülkelere ulu-

TÜSTAV

sal bağımsızlık ve demokrasi UDKF'nin 33 yıldır uğrunda başarıyla savaşım verdiği yüce ülkülerdir.

1975 Dünya Kadınlar Yılı ve aynı yıl yapılan 7. Kongresi, kadının gelişmesi, barış, bağımsızlık, demokrasi ve ilerleme için savaşan kadınların gerçek uluslararası örgütü UDKF'nin çalışmalarına yeni ufuklar açmıştır.

UDKF'nin ve ona bağlı ulusal örgütlerin Birleşmiş Milletlerce Kadın Onyılı ilan edilen 1976 - 1985 dönemi için çalışmaları bir yandan silahlanma yarışının sona erdirilmesi, silahsızlanma, barış içinde bir arada yaşama hedeflerinin gerçekleştirilmesi, öte yandan kadınların toplum için eşit ve saygın yerlerine kavuşturulması, okuma-yazma bilmeyen kadınların aydınlatılması, çalışan kadınların ve ev kadınlarının sorunlarıyla daha yakından ilgilenerek çözüm yolları bulunması çabalarını içermektedir.

UDKF bu dönem içinde dünya barış güçlerinin tüm konferans ve toplantılarına katılarak örgütlü kadın hareketinin sesini ve istemlerini duyurmuştur. Güney Afrika'da ırkçı rejime karşı bağımsızlık savaşı veren güçleri desteklemiş, İsrail saldırılarına karşı savaşan Filistinli ve diğer Arap kadınlarının yanında olmuş, Tel el Zaatar'daki katliamdan sonra tüm barışsever ilerici güçleri dayanışmaya çağırmıştır.

İnsan hak ve özgürlüklerine yapılan saldırılara karşı kesin tavır alan UDKF, Ortadoğu'da ve Afrika'daki siyonist ve ırkçı rejimlerin kurbanlarıyla olduğu gibi, Şili'de, Uruguay, Paraguay, Brezilya, Haiti, Bolivya, Arjantin, Guatemala, Nikaragua'daki faşist gelişmelere, işkencelere, baskıya, Almanya'daki neo-faşist gelişmelere dünya kadınlarının dikkatini çekerek onları dayanışmaya çağırmıştır.

1979'un Uluslararası Çocuk Yılı ilan edilmesinde önemli katkıları olan UDKF, 1977 yılından itibaren bu alandaki çalışmalarını yoğunlaştırmış, 1977'de Prag'da, 1978'de Yeni Delhi'de çocuklarla ilgili konferanslar düzenlemiştir.

Bugün bağrında 109 ülkeden 200 milyonun üstünde kadını temsil eden, 119 ulusal örgütü bir çatı altında toplayan UDKF, barış, eşitlik ve ilerleme yolunda verdiği kararlı ve yılmaz savaşımla ilerici dünya kamuoyundaki etkinlik ve saygınlığını her geçen gün biraz daha artırıyor.

TÜSTAV

TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, emperyalizme bağımlı, orta derecede gelişmiş kapitalist bir ülkedir. Feodal kalıntılar varlığını sürdürmektedir.

Emperyalizme bağımlı kapitalist gelişme, sermayenin, üretimin yüksek derecede merkezileşmesini ve yoğunlaşmasını sağlamıştır. Halkımızın karşısına holdingler olarak çıkan işbirlikçi tekeller ekonomik ve politik egemenliği ellerinde tutmaktadırlar. 16 büyük tekel, sanayi üretiminin % 46'sını doğrudan denetlemektedir.

Kapitalist sistemin içine düştüğü sürekli ve derin bunalım ülkemizde katmerli olarak varlığını sürdürmektedir. Dış sömürü olanakları bulunmayan işbirlikçi tekeller, çifte ve aşırı kâr peşinde halkımızın ve ülkemizin iliğini kemiğini sömürmektedir. Emperyalist çok uluslu tekellere yağmalatmaktadır.

Cumhuriyet tarihinin en derin bunalımını yaşayan ülkemiz, dünyada işsizlik, hayat pahalılığı, enflasyon oranı açısından baş sıralarda yer almaktadır.

Açık işsizlik 5 milyonu bulmuş, gizli işsizlik 10 milyonu aşmıştır. Son yıl içinde toplu işten çıkarmalar büyük boyutlara ulaşmıştır.

Hayat pahalılığı, enflasyon geniş kitlelerin yaşamını çekilmez hale getirmiştir.

Gerçek ücretler resmî verilere göre 1977 yılında % 7, gerçekte ise % 10-15 düşmüştür. 1978 yılında emekçi halkın satınalma gücündeki düşüş daha da derin olacağa benzemektedir.

Ülkemizin dış ticaret açığı hızla büyümektedir. Ülkemiz dış borçlarının faizlerini bile ödeyemez duruma düşürülmüştür.

Türk parasının değeri son yılda % 43 oranında kayba uğramış, emperyalist sömürü ve bağımlılık daha da artmıştır.

% 65'i işçi ve emekçilerin lokmasından kesilen vergiler, yerli ve yabancı tekellere peşkeş çekilmektedir.

İşbirlikçi burjuvazi ve onun hükümetlerince emperyalizmin saldırganlık bloklarına, NATO ve CENTO'ya bağlanan ülkemizde, NATO harcamaları bunalımı daha da artırmaktadır. Halkımızın eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, vb., gibi temel gereksinimleri kısıtlanırken, 1976 bütçesinde silahlanma harcamaları % 177 oranında artırılmıştır.

Kapitalist ekonominin bunalımları, emperyalist tekellerin ülkemizdeki soygun ve talan olanaklarını artırırken, ulusal bağımsızlığımızın daha çok yitirilmesine yol açıyor.

Kapitalist ekonominin bunalımlarının tüm yükü, bunalımın suçlu ve sorumlusu olmadığı halde, emekçi halkımızın sırtına bindiriliyor. Kapitalist sömürü artarken halkımızın yaşama ve çalışma koşulları kötüleşiyor.

İşçi memur ücretlerini dondurmak için yeni yol ve yöntemler deneniyor. Sendikal hak ve özgürlüklere yoğun baskılar uygulanıyor. Sarı, uzlaşmacı sendikacılık desteklenirken, işçi sınıfının sendikal birliğini önlemek için

çaba gösteriliyor. İşsizlik, yığınsal işçi çıkarımı hızla artıyor. Milyonlarca küçük üretici, tekellerin yararına uygulanan düşük taban fiyatı politikası ile ürünlerini değerinin altında satmak zorunda bırakılıyor. Derin ekonomik bunalımın yükü, tarımsal araç ve gereçlerini sağlarken köylü yığınlarının sırtına bir kez daha biniyor. Milyonlarca köylü ulusal gelirden hak ettikleri payın giderek daha küçük bir oranını alıyor. Yaşamını sağlayacak bir parça toprak peşinde yoksulluk içinde yaşayan köylülerin sayısı ve çilesi hızla artıyor. Özellikle feodal kalıntıların bulunduğu bölgelerde yaşayan çoğu topraksız köylü durumundaki milyonlarca yurttaşımız üzerinde ırkçı-şöven baskılar artırılıyor. Milyonlarca yurttaşımızın en temel demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlanıyor. Bu durum, emekçilerin tüm ülke düzeyindeki birliğini de engellemenin bir aracı olarak kullanılıyor.

Bunalımın derinleşmesi sermayenin işbirlikçi holdingler elinde toplanmasını ve yoğunlaşmasını sağlarken, köyde ve kentte, mülksüzleşmeyi ve yoksullaşmayı hızlandırıyor. Orta tabakaların tekel-dışı tüm kesimlerin hızla dağılışına yol açıyor. Küçük esnaf ve zanaatkârlar iflâsa ve yoksulluğa itiliyor. Küçük ve orta işletme sahiplerinin sömürü ve kâr olanakları tekeller adına sınırlanıyor. Durumları sarsılan, kimi yıkıma sürüklenen işbirlikçi ve tekelci olmayan ulusal burjuvazi ile işbirlikçi tekeller arasında ayrışma hızlanıyor.

BUNALIM POLİTİK, TOPLUMSAL, AHLÂKÎ VE KÜLTÜREL TÜM ALANLARI KAPSIYOR

Ekonomik temeldeki derin bunalım, toplumdaki tüm kurumları etkiliyor.

Bunalım politik iktidara yansıyor. İşbirlikçi tekelci sermaye artık tek bir parti ile iktidarını yürütemiyor.

Koalisyon hükümetleri binbir zorlukla kurulup, kısa sürede çözülüyor. Yalnız son bir yılda 1. MC, 2. MC, ve CHP ağırlıklı yeni hükümet olmak üzere 3 hükümetin kurulması politik bunalımın en açık göstergesidir.

Kapitalist toplumun öteki temel sınıfını oluşturan işçi sınıfının siyasal örgütlenme ve savaşım özgürlüğünün yasaklı olması, politik bunalımı sürekli kılıyor, derinleştiriyor.

Yolsuzluk, kaçakçılık, rüşvet, hırsızlık, kıyım, kayırma, cinayet, baskı, zorbalık, fuhuş ve her türlü ahlâkî düşüklük, sömürü düzeninin yol açtığı yokluk ve yoksulluğun sonucudur. Ekonomik bunalım derinleştikçe böylesi ahlâkî sorunlar da büyüyüp derinleşiyor.

Ekonomik bunalım derinleştikçe, çürüyen burjuva sınıfının ideolojisi daha da yoz ve gerici biçimler alıyor. Ülkemizde gerici sömürgen güçler faşist ideolojiye, en kabasından en incesine anti-komünizme, din ve inanç sömürüsü gibi en yoz ve gerici ideolojik silahlara daha sıkı sarılıyor.

KADINLARIMIZIN DURUMU ÜLKEMİZİN TOPLUMSAL YAPISININ AYNASIDIR

Ülke nüfusunun yarısını oluşturan kadınlarımız toplumun en geri, eğitimsiz ve eşitsiz kesimini oluşturmaktadır. Bu durum ülkemizdeki emperyalizme bağımlı kapitalist gelişmenin sonucudur. Ülkemizin içinde bulunduğu derin ekonomik-politik ve toplumsal bunalım kadınlarımızın, özellikle emekçi kadınlarımızın durumunu daha da ağırlaştırmaktadır. Bunalım emekçi kadınlarımızın sırtına iki kat yük vurmaktadır.

6 ve daha yukarı yaşlardaki kız ve kadınlarımızın % 52'si alfabesizdir. İlkokul öğreniminin zorunlu olduğu

TÜSTAV

ülkemizde 8,5 milyon kadın okuma-yazma bilmez. Alfabesizlik oranı doğu illerimizde daha da yüksektir. İstanbul'da her 100 kadından 68'i okuma-yazma bilirken, Hakkâri'de her 100 kadından yalnızca 13'ü okur-yazardır. Kadınlarımızın ancak % 27'si ilkokulu bitirebilmiştir. Orta, lise ve dengi okullardan mezun kadınlarımızın oranı % 6, yüksek okul mezunu olanların ise yalnızca % 4'tür. Kadınlar yüksek öğrenimdeki her 100 kişiden yalnızca 13'ünü, meslek okullarında okuyanların ise % 0.8'ini oluşturmaktadır.

Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanındığı Cumhuriyetin ilk yıllarında kadın saylav sayısı 15 iken, bugün 4'e düşmüştür.. Türkiye'de toplam 3000 yargıçtan ancak 149'u, 10.000 avukattan 1500'ü, 266 noterden 30'u kadındır. Bu birkaç örnek bile kadınlarımızın yalnız eğitimde değil, iş bulma, meslek edinme ve toplumsal yaşama katılmadaki geri durumlarını gözler önüne sermektedir.

Toplam sigortalı işçiler içinde kadın işçilerin payı ancak % 7,9'dur. Son 10 yılda sigortalı kadın işçilerin sayısı % 37'lik bir artış izlerken, erkek işçilerin sayısında % 112'lik bir artış olmuştur. Sendikalaşma oranı da aynı şekilde düşüktür. Toplam sendikalı işçiler içinde kadın işçilerin payı % 11,3 olarak kalmaktadır. Bu durum çalışan kadınların çoğunun varolan sosyal güvencelerden bile yeterince yararlanamadığını, büyük bir bölümünün sendikal haklardan yoksun olduğunu göstermektedir.

«Eşit işe eşit ücret» ilkesinin yasalarla güvence altına alınmasına karşın, kadın ve erkek ücretleri arasındaki fark resmî istatistiklerde bile ortaya çıkmaktadır. Bu fark, 1965'de % 19, 1973'de % 44, 1974'de % 24, 1975'de ise % 15'dir. Sayılar incelendiğinde ekonomik bunalımın yoğunlaştığı yıllarda ücret farkının kadınlar aleyhine yükseldiği görülmektedir. Bu da ekonomik bunalımın öncelikle en geri, en örgütsüz ve güvencesiz kesimi oluşturan kadın emekçilerin ücretlerini etkilediğini doğrulamaktadır.

İşsizlik, ekonomik bunalımın alabildiğine derinleştiği son yıllarda en çok kadın işçileri etkilemiştir. Son yıllarda en yoğun toplu işçi çıkarmaları kadın emeğinin en çok kullanıldığı kimya, ilaç, tekstil ve dayanıklı tüketim malları sanayiinde olmuştur. 5 milyon açık işsizin bulunduğu ve hızla arttığı ülkemizde en niteliksiz işlere bile talip olan orta-lise eğitimli yüzbinlerce işsiz varken, eğitimsiz, mesleksiz kadın emeğinin iş bulma ve işte kalabilme olanakları alabildiğine azalmaktadır.

Çalışma yaşamı ile analığın bağdaştırılması yolunda bugüne dek devlet ve kapitalistlerce hiç bir ciddî önlem alınmamıştır. Bugün bütün kapasitesi 6500 çocuk olan 6 devlet kreşi ile Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 8 anaokulu vardır. Kreşi olan işyeri sayısı parmakla gösterilecek kadar azdır. Durum böyleyken işçi kadınların doğum izinleri toplam 84 gündür. Çocuğunu bırakacak yeri olmayan çoğu çalışan kadın için tek çözüm yolu, işten çıkmak olmaktadır. İş Yasası kapsamı dışında bırakılan ve memur olarak adlandırılan yüzbinlerce sağlık memuru, öğretmen, vb., kadının analık hakları daha da geridir.

Sağlık hizmetlerinin yetersizliği nedeni ile her yıl istatistiklere göre 10000 kadın doğum sırasında veya gebelik döneminde hayatını kaybetmekte ya da sakat kalmaktadır. Bu sayı tarlada, köyde doğum yaparken ölen binlerce kadını kapsamaktan çok uzaktır.

Kadınlarımızın durumu ülkemizin toplumsal yapısını yansıtıyor. Bu toplumsal koşullar değişmedikçe onların durumu da gelişemez. İşte bu yüzden işçi ve emekçi ka-

dınlar arasında, bu düzen içinde kalındıkça ve emperyalizme bağımlılık sürdükçe hiç bir sorunun köklü olarak çözümlenemeyeceği bilinci gelişiyor, değişim, ilerleme ve örgütlenme istekleri artıyor.

EGEMEN - SÖMÜRÜCÜ GÜÇLERİN HALKIMIZA DAYATMAK İSTEDİĞİ ÇÖZÜM YOLLARI BUNALIMI GİDEREMİYOR

Kapitalizmin dengesiz, eşitsiz, plansız gelişmesinin yol açtığı ve ülkemizdeki emperyalizme bağımlı kapitalist gelişmeyle katmerlenen derin bunalım, kapitalist ekonomiyi felce uğratıyor. Sınıf çelişkilerini derinleştiriyor, sınıf savaşımını her alanda kızıştırıyor, keskinleştiriyor.

Ekonomik ve politik erki elinde bulunduran işbirlikçi tekelci sermayenin bunalımdan çıkış yolu olarak gösterdiği önlem ve uygulamaların tümü, kendi kârlarını ve emperyalist sömürüyü koruyup artırmaktan, halkımıza ise kemerleri sıktırmaktan başka işe yaramıyor. Üstelik bunalımı daha da derinleştiriyor. Yıllardır görülen ve yaşanan gerçek budur.

Dün olduğu gibi bugün de halkımızın önüne sürülen tüm bu önlemler, emperyalist devletlerin, çokuluslu tekellerin ve onların İMF, Dünya Bankası gibi merkezlerince hazırlanıyor.

İşbirlikçi tekellerin ülkemizi bunalımdan kurtaracak geçerli çözüm yollarına sahip olmaması, geçerli çözüm yollarının ise kendi varlığı ile gelişmesi onu sert, baskıcı yollara yöneltiyor. Kendi sebep olmadığı, sorumlu olmadığı bunalımın faturasını ödemek istemeyen emekçi yığınlara bunu zorla, baskıyla, kanla, kurşunla, faşizmi tırmandırarak dayatmak istiyor. Bunu yaparken desteği NATO'lardan, ABD ve AET emperyalistlerinden, CİA'dan

alıyor, onlara güveniyor. Ulusal ve uluslararası durumlar elvermediği için açık faşizme geçemeyen gerici faşist egemen güçler genişleyen muhalefeti önleyecek uzlaşmacı hükümet formülleriyle işini görmeye çalışıyor. Ama faşizm tehdidini diri, hazırlıklarını ise sıkı tutuyor.

EMPERYALİZME, TEKELLERE VE FAŞİZME KARŞI İŞÇİ SINIFININ VE EMEKÇİ HALKIN SAVAŞIMI GÜÇLENİYOR

İşçi sınıfı sömürü ve baskıya karşı, bunalım yükünü taşımamak için verilen savaşımın başını çekiyor. Yığınsal eylemlerde egemen sınıfların karşısına dikiliyor. Halkımıza bunalımdan çıkışın yolunu yöntemini gösteriyor. Ülkemizde demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının güçlü temsilcisi DİSK'in öncülüğünde işçi sınıfı, DGM direnişleri, 500 binlik 1 Mayıs çıkışları, işbirlikçi tekellerin örgütü MESS'e karşı 8 ay aç susuz sürdürülen büyük MADEN-İŞ grevleri, DİSK'in Ulusal Demokratik Cephe çağrısı, faşist cinayetlere ve tırmanışa karşı 2 saatlik direnişleriyle, toplumun en ileri öncü sınıfı olduğunu kanıtlıyor. İşçi sınıfının birliği, emekçi sınıf ve katmanların savaşım birliği yolunda önemli adımlar atmayı başarıyor.

Geniş köylü yığınları, toprak için, ağa baskısına karşı, ürünlerini değerinde satabilmek için, bir yandan örgütleniyor, bir yandan yığınsal karşı çıkışlar düzenliyor. İşçi sınıfının eylemlerinde onun yanında yer alıyor.

Memurlar, teknik elemanlar, aydınlar, sendikal hakları için, kıyıma, baskıya karşı verdikleri savaşımı demokrasi savaşımıyla birleştiriyorlar. Kafa ve kol emekçileri arasında güç ve eylem birliği yol alıyor. Örgütlenme ve bilinçlenmeleri hız kazanıyor.

TÜSTAV

Esnaf ve zanaatkârların, küçük ve orta işletme sahiplerinin, işbirlikçi tekellerle çelişkileri derinleştikçe, anti-tekel ve anti-emperyalist istemlere eğilimleri artıyor. Meslekî ve politik örgütleri işçi sınıfı ve emekçilerin anti-tekel, anti-emperyalist istemlerine her gün daha çok sahip çıkıyor.

Gençlik hareketi, can ve öğrenim güvenliği, demokratik eğitim için, işsizliğe karşı istemleriyle emperyalizmin, tekellerin karşısına dikiliyor. Gençliğin savaşımı, demokratik haklar için savaşımla, işçi sınıfının, emekçi halkın savaşımıyla birleşiyor. «Yolumuz işçi sınıfının yoludur» diyen gençlik hareketi her gün daha geniş gençlik yığınlarını bağrında topluyor.

KADIN HAREKETİ TÜM BASKI VE ENGELLERE KARŞI GELİŞİP GÜÇLENİYOR

Bunalımın yükü emekçi kadınlarımızın sırtına ana ve emekçi olarak iki kat ağırlıkla biniyor.

Bunalımın yükünü taşımak istemeyen halkımıza karşı yöneltilen kanlı-kurşunlu saldırılar emekçi kadınlarımızı hem emekçi, hem de ana olarak iki kez etkiliyor. Evlat-eş acısına, doğrudan işçi-emekçi kadınlara yöneltilen saldırılar ekleniyor.

Ülkemizin içinde bulunduğu derin bunalım ve faşist tırmanış koşullarında emekçi kadınlarımızın çilesi de, savaşkanlığı da artıyor. Kadın hareketimizde hızlı bir bilinçlenme, örgütlenme ve savaşım kararlılığı gözleniyor.

Kadınların kurtuluşunun toplumun kurtuluşuna bağlı olduğunu her gün daha çok kavrayan kadınlarımız, kreş, doğum izni, eşit ücret gibi kadınlarla ilgili istemleri için savaşımı, tekellere, feodal kalıntılara, emperyalizme ve faşizme karşı savaşımla bağdaştırmakta ileri adımlar atıyorlar.

Ülkemizde ilk kez tüm ülke çapında faşizme, işsizliğe, pahalılığa karşı yığınsal kadın miting ve yürüyüşleri düzenleyen kadınlarımız, ana emekçi ve yurttaş olarak sömürüye, baskıya ve faşizme karşı savaşımdaki etkin yer ve rollerini dosta da, düşmana da gösteriyorlar.

Emekçi kadınlarımız, kurtuluşlarının işçi sınıfının ve emeğin kurtuluşuna bağlı olduğunun bilinciyle, işçi sınıfımızın ve onun savaşkan sınıf sendikal örgütü DİSK'in ve bağlı sendikalarının eylemlerinin içinde ve yanında yer alıyorlar.

DGM ve «faşizme ihtar» direnişlerinde, MESS'e karşı verilen 8 aylık büyük MADEN-İŞ grev savaşımında kadınlarımızın gösterdiği savaşkanlık ve dayanışma bunun en güzel örnekleridir. Kadınlarımız bu savaşımlarda işçi olarak erkek arkadaşlarıyla omuz omuza yerlerini alırken, işçi eşi ve emekçi kadınlar olarak da işçi sınıfının etkili ve güvenilir yandaşları olduklarını kanıtlamışlardır.

1 Mayıs gösterilerine, çocukları, türküleri ve haklı istemleriyle katılan kadınlarımız, şehit vermiş ama kanlı kurşunlu saldırılardan yılmayacaklarını 1 Mayıs Alanında dosta da düşmana da göstermişlerdir.

Emekçi kadınlarımız ana ve emekçi olarak savaşın, savaş kışkırtıcılığının, silahlanma yarışının, NATO'ların, Nötron bombasının karşısında dünya ve Türkiye barış hareketinin ön saflarında kararlı yerlerini alıyor.

Ne var ki, barışın ve silahsızlanmanın en içten savunucusu olan kadınlarımız, «yiğit dulu olmak, korkak karısı olmaktan yeğdir» belgisiyle, erkeklerini faşizme, emperyalizme ve tekellere karşı savaşıma çağırmaktan

TÜSTAV

ve bu savaşımda onurlu yerlerini almaktan geri kalmıyorlar.

Emekçi kadınlarımız ana ve emekçi olarak hakları için savaşıma hız veriyor, haklarını kopara kopara almayı öğreniyor. Uzun yıllardanberi gündeme gelmemişken bugün parlamento gündemine gelen kadınlarla ilgili pek çok yasa tasarısı böylesi bir savaşımın sonucudur.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün ülkemizde artık yığınlara malolup yığınsal olarak kutlanması da böylesi bir kazanımdır.

Emekçi kadınlarımız artık seçme hakkını bilinçli olarak ve ilerlemeden, demokrasiden yana kullanmaya başlamışlardır. Seçim miting ve çalışmalarına, oy vermeye yığınsal olarak ve şimdiye kadar görülmemiş ölçüde katılıyorlar. Siyasî partiler Cumhuriyet tarihinde ilk kez son iki seçimde kadınlara ve sorunlarına geniş ölçüde yer vermek, onlara vaatlerde bulunmak zorunda kalıyorlar. Kadınlarımız artık hızla kendilerinden oy isteyenlerden hesap soran, oy vereceklerine koşullarını dayatan bilinçli yurttaşlar durumuna gelmektedirler.

Emekçi kadın hareketi, ulusal demokratik güçlerin eylem ve güç birliği yolundaki her olumlu ve sorumlu girişimi destekliyor ve içinde yer alıyor.

Demokratik kadın hareketimiz, dünya demokratik kadın hareketinin ve dünya barış hareketinin saygın ve etkin bir bileşeni durumuna gelmiştir. Dünya demokratik kadın hareketi yeryüzünün en uzak köşesindeki demokratik kadın hareketleri, Türkiye'de her gün daha çok gelişip güçlenen ülkemiz kadın hareketine güven ve övünçle bakıyor. Çeşitli ülkelerin kadın örgütlerinin yayın organlarında, Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonunun yayın organında Türkiye kadın hareketine artık baş köşede yer veriliyor.

Demokratik kadın hareketimizin gösterdiği bu hızlı ve büyük gelişme elbette kendiliğinden olmamıştır. Kadın hareketimizdeki bu gelişme ülkemizdeki barış, demokrasi, bağımsızlık, ilerleme savaşımındaki genel gelişme kadar, kadın hareketimizin örgütlülüğündeki nicel ve nitel gelişmenin ürünüdür.

Örgütümüz İKD, Türkiye demokratik kadın hareketinin tek güçlü örgütü olarak geniş kadın kitlelerini örgütlemiş, kadın hareketimizin gelişmesini yönlendirmiş ve başını çekmiştir. İKD, üyesinden yöneticisine kadar bunun onurunu ne kadar duysa azdır.

İKD ile ülkemizde ilk kez kadın sorununu bilimsel ve sınıfsal olarak ele alan, sağlam ve tutarlı bir temele dayalı bir kadın örgütlenmesi başlamıştır.

Bugün İKD 12 bin üyesi, 22 şubesi, 26 temsilciliği ile yalnız kendi üyelerini değil, genel olarak Türkiye emekçi kadın hareketini yönlendiriyor, İKD'nin etkinliği ve gücü üye ve şube sayısının çok ötesine geçiyor.

İşte bu durum ve bu gelişme gerici, sömürgen, egemen güçleri ürkütüyor, İKD'yi ve kadın hareketini onların boy hedefi yapıyor. İlk başlarda İKD'ye ve örgütlü kadın hareketine küçümseyerek, önemsemeden bakan gerici egemen güçler, gelişme karşısında duydukları telâşla çok yönlü ve yoğun bir saldırıya geçmiştir.

Örgütlü kadın hareketinin temsilcisi İKD, gerici faşist güçlerin baş hedeflerinden birisi olmuştur. İKD'yi geniş kadın yığınlarından yalıtlamak, koparmak için her türlü yalan, iftira ve kötüleme kampanyası açılmıştır. Bu yetmemiş, İKD üyelerine, şube ve temsilciliklerine arama, kapatma, silâhlı, sopalı saldırılara kadar varan her türlü yol ve yöntemle yıldırma, sindirme hareketi başlatılmıştır. Egemen güçlerin elindeki günlük basın ve TRT,

TÜSTAV

İKD'nin ve demokratik kadın hareketinin görüş, haber ve eylemlerine ambargo koymuştur.

Tüm bu saldırı, zorbalık ve engellere karşın İKD'nin gelişip güçlenmesini durdurmayı başaramamışlardır. Son 2 yılda İKD'nin gösterdiği nicel ve nitel gelişme bunun en açık kanıtıdır.

İKD'nin başını çektiği ve temsil ettiği demokratik kadın hareketine karşı, ÜLKÜ-HAN gibi faşist kadın örgütleri kurulmuş, MC partilerinin kadın kolları, kadın hareketini egemen sömürücü güçlerin peşine takma girişimlerini hızlandırmışlardır. Ne var ki, söz konusu kadın örgütlenmeleri tüm çabalara karşın bir varlık gösterememişlerdir. Geniş yığınların ilerici, demokratik istem ve özlemlerine ters düşen her hareket gibi başarısızlığa mahkûm olmuşlardır.

Yıllardır tabelâ örgütü olarak, kadın hareketimizi burjuvazinin kuyruğuna takmak, örgütsüz ve eylemsiz kılmaktan başka işlevi olmayan onlarca sözde kadın örgütü, bu dönemde iyice etkisizleşmiştir. Üstelik demokratik kadın hareketine, onun örgütüne ve eylemlerine karşı aldıkları tutumla gerici yüzleri iyice ortaya çıkmıştır. Bu durum üzerine bir federasyonda güçlerini birleştirme gereğini görmüş ve birleşmişlerse de, gelişip güçlenen kadın hareketinin her gün daha çok dışında ve gerisinde kalmaktan kurtulamamışlardır. İKD'nin kadın sorunlarının çözümü için ve faşizme karşı eylem birliği önerilerini sürekli reddeden bu örgütler, böyle giderse önümüzdeki dönemde varlığı bile tartışılır kurumlar haline geleceklerdir.

İlerici ve sol partiler ve kimi ilerici örgütler ülkemizde gelişip güçlenen demokratik kadın hareketini örgütlemekte, yönlendirmekte başarılı olamadıkları gibi, İKD'de temsil edilen örgütlü kadın hareketimize yeterince destek bile olamamışlardır. Faşizme, işsizliğe, pahalılığa karşı ve yakıcı, güncel kadın sorunlarının çözümü için İKD tarafından yapılan eylem birliği önerileri çoğu kez cevapsız kalmıştır. Oysa eylem birliği ile gerçekleştirilen birkaç yığınsal kadın eyleminin başarısı kadın örgütlenmeleri arasında güç ve eylem birliğinin demokrasi, bağımsızlık ve ilerleme için önemini ve gereğini açıkça ortaya koymuştur. Bağımsız, demokratik bir örgüt olan İKD'ye, örgütlü kadın hareketine karşı, ilerici ve sol parti ve kuruluşlarca yer yer ve zaman zaman düşmanca tavır alındığını, hatta onun çalışmalarına engel olma, bölme çabaları içine girildiğini belirtmeden geçemeyeceğiz. Oysa demokrasi, bağımsızlık ve ilerlemeden yana her kişi ve kuruluşun görevi, demokratik kadın hareketimizin örgütlenmesine, birliğine ve gelişmesine katkıda bulunmaktır. İKD bunu ilerici ve demokrat olmanın gereği ve ölçütü olarak değerlendiriyor, kendi sorumlu, sabırlı, tutarlı ve ilkeli tavrını sürdürüyor.

Gerici egemen güçler, örgütlü kadın hareketini doğrudan boy hedefi alırken, «sol» görünümlü gerici akımları, maoculuğu bu amaçla kullanmaktan da geri kalmıyor. Maocular İKD'ye bir yandan en çirkin karalama kampanyalarına girişirken, öte yandan silahlı, sopalı saldırılar düzenlemişlerdir. Çeşitli adlarla maocu kadın örgütlenmelerine girişmişler, yeni yeni örgütlenip gelişen kadın hareketini bölmek için ellerinden geleni yapmaya çalışmışlardır. Ne var ki, gerici-egemen güçlerin maşası maoculuğun, barış, bağımsızlık, demokrasi ve ilerleme istemleri için harekete geçen geniş kadın yığınlarına verecek hiç bir şeyleri yoktur. Örgütlü demokratik kadın hareketine saldırmak dışında etkinlikleri bulunmamaktadır.

Goşist akımlar, önceleri bölücülük olarak niteledik-

leri, kadın örgütlenmesine İKD'nin başarılarından sonra ilgi duymaya başlamışlardır. Ne var ki, bu ilgileri gelişip güçlenen örgütlü kadın hareketimize destek olmak, katkıda bulunmak yerine ayrı örgütlenmelere gitmek biçimini almıştır. Gençlik örgütleri paralelinde ve o anlayışla çeşitli adlarla kadın örgütleri kurulmuş, sonra bunlar bir federasyonda toplanmıştır. Demokratik kadın hareketini bölmekten, zayıflatmaktan başka yararı olmayan böylesi girişimlerin başarı şansı da yoktur. İKD bir yandan demokratik kadın hareketinin örgütlenmesinin bölünmesine karşı savaşım verirken, öte yandan bağımsızlık, demokrasi, ilerleme savaşımında yer alan, bireysel terör bel bağlamayan tüm kadın örgütleriyle eylem ve güç birliği yolunda kararlı, sorumlu ve ilkeli bir tutum izliyor.

Ülkemizde kadın hareketinin ve örgütlenmesinin önemi ortaya çıktıkça ulusal sorunun tüm ağırlığı ile hissedildiği bölgelerimizde, ulus temeline dayalı ayrı kadın örgütlenmelerine de rastlanmaktadır. Oysa, Türkiye demokratik kadın hareketi, ulus, din, dil, ırk, mezhep ayırımı yapmaksızın tüm emekçi kadınları kapsadığı ölçüde güçlü olacaktır. Ancak böylesi güçlü bir örgütlü kadın hareketi, ulus, din, dil, ırk ve mezhep ayırımına son verecek olan ileri demokratik bir düzenin kurulmasına, giderek her türlü baskı ve sömürünün ortadan kalkmasına katkıda bulunabilecektir. İKD, bu anlayışla tüm emekçi kadınların örgütsel birliğini sağlamaya çalışıyor. Burjuva ayrılıkçı akımların, emperyalizmin tuzaklarının peşine takılmamış tüm ilerici, demokratik kadın örgütleriyle eylem ve güç birliği yapmaya çaba gösteriyor.

İKD, gerici egemen güçlerin, faşist ve maocu saldırılarını göğüsleyerek kadın hareketindeki tüm engel, sapma ve bölünmelere karşı savaşım vererek kadın hareketimizin tek güçlü örgütü olmayı başarmıştır. Bunu sağlayan sağlam ve bilimsel temellere dayanan politikası olmuştur.

KADIN HAREKETİNİN YOLU, İŞÇİ SINIFININ YOLUDUR

Bunalımdan çıkış yolunu ve yöntemini işçi sınıfı gösteriyor.

Emperyalizm, onunla işbirliği yapan tekeller ve toprak ağalarını, halkımızın baş düşmanı ve faşizmin tezgâhlayıcısı olarak saptıyor. Faşizm hedefine yönelmiş baş düşmanın egemenliğine son verip onu iktidardan indirmek için, ülkemizi içine sürüklendiği ağır ekonomik-toplumsal ve politik bunalımdan çekip çıkaracak, halkımızın en yakıcı sorunlarına çözüm getirecek sosyalizme açılan ileri demokratik düzenin kurulmasını kolaylaştıracak, ilerici, halktan yana bir iktidar hedefini gösteriyor. İşçi sınıfının ve bir avuç işbirlikçi, tekelci, gerici güç dışında, tüm halkın ortak istemlerini içeren bir programa dayalı ve halkın tüm kesimlerinin ve işçi sınıfının temsilcilerinden oluşacak böylesi bir iktidarın tek çıkış yolu olduğunu ortaya koyuyor. Faşizme geçit vermemek için, anti-emperyalist, anti-tekel, anti-feodal bir iktidar için başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerin, tüm ulusal demokrat güçlerin sürekli ve kalıcı savaşım birliğinin zorunlu olduğunu belirtiyor. İşçi sınıfımızın öncülüğünde, işçi-köylü bağlaşıklığı temelinde ulusal demokratik bir cephenin kurulmasının gereğini öneriyor, savunuyor, bunun için çaba harcıyor.

İşçi sınıfımızın demokratik sınıf ve kitle örgütü DİSK'in tüm ulusal demokratik güçleri UDC'yi oluşturmaya çağırması, bu yolda atılmış çok önemli bir girişim olmuştur. Geniş işçi ve emekçi yığınları, onların örgütleri bu demokratik seçeneği, işçi sınıfının gösterdiği bu tek çıkış yolunu değerlendirmiş ve benimsemiştir.

TÜSTAV

İşçi sınıfının gösterdiği sosyalizme yönelen ulusal demokratik iktidar hedefi ve onun aracı olarak UDC, demokratik kadın hareketimiz ve geniş emekçi kadın yığınlarınca da ilgiyle karşılanmış ve benimsenmiştir. DİSK'in UDC çağrısından bu yana gelişen olaylar işçi sınıfımızın bu çağrıyı yapmakta ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. İşçi sınıfının gösterdiği yolun tek çıkış yolu olduğu yaşamla kanıtlanmıştır, kanıtlanıyor.

Gerici-faşist MC'nin, ilerici-demokratik güçlerin savaşımı ve burjuvazinin bunalımın etkisiyle keskinleşen iç çelişkileri sonunda çekip gitmesi üzerine CHP ağırlıklı bir hükümet kurulmuştur.

MC çekilip gitmek zorunda kalmıştır ama faşizm tehlikesi kalkmamıştır. Çünkü faşizmin maddî temeli, tekelci işbirlikçi sermayenin egemenliği sürüp gitmektedir. MC döneminde olduğu gibi, faşist saldırılar yoğunlaşıyor, kanlı tertipler birbirini izliyor. Faşist güçler iki buçuk yıl boyunca kazandıkları mevzileri yitirmek istemiyorlar. Yeni zamlar yapılıyor. Pahalılık, emekçiler için yaşamı cehennem haline getiriyor. Yeni kredi olanakları bulmak için emperyalizmin uluslararası örgütleri İMF, Dünya Bankası gibi kuruluşlarla sarmaş dolaş olunuyor. Bunalımın faturasını burjuvazi yine emekçilere ödetmeye çalışıyor. Elbette, bugün iktidardaki hükümet ile MC bir tutulamaz. Ne var ki, bugünkü hükümetin karşı karşıya olduğu sorunlar ve çözümsüzlükler, bunalımdan tek çıkış yolunun, faşizmi önlemenin tek çaresinin ulusal demokratik güçlerin eylem ve cephe birliği olduğunu kanıtlıyor. Yansızlık politikası faşist tırmanışa yol veriyor. Ulusal demokratik güçlerin cepheleşmesine karşı çıkılarak ekonomik-politik ve toplumsal bunalımdan çıkılamıyor.

Örgütlü kadın hareketimiz, işçi sınıfının gösterdiği yolu ve yöntemi benimsiyor. Halkımızın ve kadınlarımızın kurtuluşuna giden bu yolda üzerine düşen görevi üstleniyor. Ulusal demokratik güçlerin cephe birliğine giden yolda kadın hareketimizin önünde zorlu ve önemli görevler duruyor; İKD'yi daha da geliştirip yığınsallaştırarak örgütsüz geniş kadın yığınlarını örgütlemek, bağımsızlık, barış, demokrasi, ilerleme savaşımına katmak. Kadın hareketindeki ilerici demokrat tüm örgütlerle güç ve eylem birliğini, giderek örgüt birliğini sağlamak ve geliştirmek. Örgütlü kadın hareketinin, işçi sınıfının öncülüğünde tüm diğer halk kesimleriyle her düzeyde güç ve eylem birliği içine girmesini sağlamak ve ulusal demokratik güçler arasında eylem birliğinin gelişmesine katkıda bulunmak. İşte, yolumuz işçi sınıfının yoludur, kurtuluşumuz emeğin kurtuluşuna bağlıdır diyen kadın hareketimizin önündeki onurlu ve zorlu görevler bunlardır.

* * *

Dün faşist örgüt ve kuruluşların kapatılması, çocuklarımıza öğrenim ve can güvenliği, kreş, yuva, çocuk bahçeleri, doğum izinlerinin uzatılması, silahlanma harcamalarının azaltılması, halklar arasında barış ve dostluk, pahalılığa, işsizliğe son verilmesi, yaşamın her alanında kadınlar aleyhine olan eşitsizliğin son bulması için savaşım verdik. Bugün de aynı istemleri ileri süreceğiz. Kadın olarak, ana olarak, emekçi olarak haklarımıza sahip çıktık. İstemlerimiz halkın istemleri, sorunlarımız toplumun sorunları idi. Biri çözülmeden diğeri çözülemezdi. Eylemlerimizi, çalışmalarımızı bu anlayış ışığında yaptık. Yaşadığımız son iki yıl bizlere, bir kere daha kadının toplumsal kurtuluşunun, işçi sınıfı ve halkımızın kurtuluşu ile içiçe olduğunu kanıtladı. Doğru yolda olduğumuzu kanıtladı. Bu yolda ileriye, hep daha ileriye yürüyeceğiz.

BÖLÜM : II

EYLEM VE ÇALIŞMALARIMIZ

Derneğimiz, ilk kongresinden bu yana dünyada ve Türkiye'de yukarda açıklanan koşulların egemen olduğu bir ortamda çalışmalarını sürdürdü.

Bir yandan, 1. ve 2. MC hükümetlerinin, emperyalizmin maşalarının ağır baskı ve terörünü göğüsledi. Genel Merkezimiz, İzmir, Eskişehir, Bursa, İskenderun şubelerimiz arandı, Ankara, Çankaya ve Zonguldak şubelerimiz kapatıldı. Birçok kez üyelerimize faşist ve moacular tarafından saldırılar düzenlendi. Şube ve temsilciliklerimiz bunlarca taşlandı, kurşunlandı. Öte yandan, kadın hareketi hakkındaki gerek sağ, gerekse soldaki yanlış görüşlere ve bunlardan gelen saldırılara karşı savaşım verildi.

Ne var ki, gelişip güçlenen ilerici kadın hareketini durdurmaya kimsenin gücünün yetmeyeceği bu 2 yıl içinde açıkça ortaya çıktı. Kadın sorununa sınıfsal bir yaklaşımdan kalkınarak sağlam temeller üstüne kurulmuş olan Derneğimiz, tüzüğünde ve kuruluş bildirgesinde saptanan ilke ve amaçlar doğrultusunda hızla serpilip gelişti. Kadın hakları için savaşımı, işçi sınıfımız öncülüğündeki demokrasi ve bağımsızlık savaşımıyla en doğru biçimde bağdaştırdı. Eşitlik, ilerleme, barış belgisi altında yoğun bir çalışma gösterdi ve önemli aşamalar kaydetti.

İki yıl süresince yaptığımız somut eylem ve çalışmaları şu ana başlıklar altında toparlayabiliriz :

I — KADIN HAKLARI

Kadınların, toplumun gerçekten eşit, özgür ve saygın üyeleri haline gelmeleri ancak sömürünün ortadan kalktığı düzende gerçekleşecektir. Ama içinde yaşadığımız kapitalist toplumda da haklarımız için savaşmak, mümkün olan en geniş kazanımları elde etmeye çalışmak zorundayız. Böylece, bir yandan kadınların toplumsal yaşama daha aktif katılmaları olanaklarını yaratırken, öte yandan onların sömürüsüz toplum için verilen savaşımda yığınsal yer almalarını sağlayabiliriz. Derneğimiz işte, en baştan beri savunageldiği bu ilke doğrultusunda 2 yıl boyunca yoğun uğraş vermiştir.

A — ANALIK TOPLUMSAL BİR İŞLEV SAYILMALIDIR

Kadınlar, emekçi ve ana olarak topluma iki yönlü katkıda bulunurlar. Bu nedenle, toplumun ve devletin de kadınlara karşı yükümlülükleri vardır.

İKD'nin «Analık toplumsal bir işlev sayılmalıdır» belgisi, bugün artık geniş yığınlarca benimsenmiş, toplumun her kesiminde tartışmasız bir gerçek olarak görülmeye başlanmıştır. Ne var ki, bu belgiyi hayata geçirmek yolunda en büyük görevi yine Derneğimiz üstlenmiştir.

TÜSTAV

a) **Her İşyerinde ve Mahallede Kreş**

Emekçi kadınlarımız için en büyük sorunlardan biri, çalışırken çocuklarına nasıl bakılacağıdır. Çalışan kadını sürekli düşündüren bu konu, pek çoğunun da işe girememesine neden olmaktadır. Bugün Türkiye'de, devlet ya da özel tüm kreş ve anaokullarının toplamı, 0-6 yaş grubundaki çocukların ancak binde 2'sinin gereksinimlerini karşılamaktadır. Özel kreşlerin ücretlerinin giderek astronomik rakamlara ulaştığı da göz önüne alınırsa, kreş sorununun yakıcılığı açıkça ortaya çıkar. Kreşler konusunda İKD görüşü şöyle belirlenmektedir:

1. İş Yasasının ilgili hükümleri uygulanmalı ve yasa sayısal kısıtlamaları kaldıracak biçimde geliştirilmelidir. Aynı haklar, memur, tarım işçisi, vb., tüm çalışan kadınlara yaygınlaştırılmalıdır.
2. Az sayıda kadın işçi çalıştıran işyerleri için o bölgedeki işverenler tarafından SSK ve benzeri kurumlar aracılığıyla bölgesel kreşler kurulmalı, bu gerçekleşinceye kadar işçilerin çocuklarının uygun özel ya da devlet kreşlerinde tüm masrafları işverene ait olmak üzere bakılması sağlanmalıdır.
3. Devlet ve belediyeler eliyle mahallelerde ucuz kreş ve yuvalar açılmalıdır.

Derneğimizin geçtiğimiz dönem bu alandaki başlıca çalışmaları şunlar olmuştur:

• 15.7.1976 tarihinde Genel Başkanımız Beria Onger'in yaptığı basın toplantısıyla bir «Kreş Kampanyası» başlatılmıştır. Daha önce yapılan araştırmalar sonucu İş Yasasına aykırı olarak 100'den fazla kadın işçi çalıştırdığı halde emzirme odası ya da kreş açmadığı saptanan 54 işyerinin adı açıklanmış, bunlar aynı zamanda Bölge Çalışma Müdürlüklerine ihbar edilmiştir. Öte yandan, bu durumdan zarar gören çocuklu işçi kadınların patron aleyhine bireysel tazminat davası açabilmeleri için barolarla ortak çalışma yapılmış, tektip dava formları hazırlanmıştır.

Kampanya Türkiye çapında afişleme (50.000) ve bildiri (250.000) dağıtımıyla sürdürülmüştür. Çeşitli illerdeki şubelerimiz bu konuda panel, forum, açık oturumlar düzenlemişlerdir. Bu arada 13.11.1976 tarihinde İstanbul'da düzenlenen açık oturuma İstanbul Tabip Odası adına Özdemir İlter, Pedagog Güler Yücel, işverenler adına Türkiye Cam Sanayii İşverenleri Sendikası Genel Sekreteri Aydın Akbıyık, TÜRK-İŞ adına Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı İsmail Topkar, DİSK adına Çimen Turan, İKD adına Genel Sekreter Şeyda Talu, Tekstil işçisi Pakize İkitimur ve yönetici olarak Tezer Eraslan katılmışlardır. Açık oturum sonucu kreş ve yuva sorununun gerek anne, gerekse çocuklar açısından büyük önemi ve acilliği konusunda tüm konuşmacılar görüş birliğine varmışlardır.

• Özellikle işçi üyelerimizin başı çekmesi ve sendikalarla kurulan ilişkiler sonucu bazı işyerlerinde yasanın getirdiği hakların üstünde hakların toplu sözleşmelerle alınması sağlanmış, örneğin 300'den az kadın çalıştığı halde 0-3 yaşında çocuklar için kreşler kurulabilmiştir.

• Önümüzdeki dönem Yapı ve Kredi Bankası işyerlerinde bağıtlayacağı toplu sözleşme taslağına konmak üzere BANK-SEN'le ortak bir çalışma yapılmış, tüm işyerlerini kapsayacak ayrıntılı bir plan hazırlanmıştır.

• Personel Yasası kapsamındaki kadınların da aynı haklardan yararlanması için bir dilekçe kampanyası açılmış ve bugüne dek binlerce memur kadın hazırlanan

TÜSTAV

dilekçe formlarını imzalayarak TBMM Dilekçe Komisyonuna iletmiştir. Bu konuda ayrıca bölgesel anketler de düzenlenmiştir.

• Mahalle kreş ve çocuk bahçeleriyle ilgili olarak yerel imza kampanyaları açılmış, muhtar ve belediye başkanları ziyaret edilerek bu istemler kendilerine iletilmiştir. Yerel seçimler öncesi, muhtar ve belediye başkan adaylarıyla görüşmeler yapılmış, bu sorunu programına alan adaylar desteklenmiştir. Bu çabalar sonucu bazı başarılar elde edilmiş, örneğin İstanbul Kartal'da bir belediye kreşi, Kuştepe ve Kâğıthane semtlerinde çocuk bahçeleri açılmış, İstanbul Gültepe'de ve İzmir'de belediye kreşleri için projeler hazırlanmıştır.

b) **Doğum İzinleri Uzatılmalı ve Birleştirilmelidir**

İş Yasası kapsamına giren kadın emekçilerin doğum izinleri, doğumdan önce 6, doğumdan sonra 6 hafta, memur kadınların ise doğumdan önce 20, doğumdan sonra 40 gün olmak üzere toplam 60 gündür. Hamile kadınlar için işyerlerinde hiç bir koruyucu önlemin alınmadığı, kreşlerin yok denecek kadar az olduğu bir ortamda bu sürelerin yetersizliği açıktır. Üstelik pek çok SSK doktoru işverenlerle anlaşarak kadın işçilerin doğumdan önce yasal izne ayrılmasını geciktirmektedir. Bu nedenle tezgâh başında doğuran, ölü ya da sakat doğum yapan kadınların sayısı çok yüksektir. Bu doktorlar bahane olarak kadınların gerekli kontrolleri zamanında yaptırmadıklarını ileri sürmektedirler. Oysa, hamile kadın için işten muayene izni alabilmek büyük bir sorun, SSK hastane ve dispanserlerinde kontrola gitmek ise işkence olmaktadır.

Bu durumu dikkate alan Derneğimiz 1977 Temmuz ayında yaygın bir bildiri dağıtımıyla zamanında doğum öncesi iznine ayrılmayan kadınları yasayı çiğneyen doktorları ihbar etmeye ve yasal haklarına sahip çıkmaya çağırdı.

1977 Ağustos ayında Cumhurbaşkanı, Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanları ile SSK Genel Müdürlüğüne birer telgraf çekilerek durum iletildi ve ilgileri istendi. SSK Genel Müdürlüğünden gelen cevapta doğum tarihinin kesin olarak saptanmasının mümkün olmadığı belirtiliyordu. Bunun üzerine, kampanyamız doğum öncesi ve sonrası izinlerin birleştirilmesi ve sürenin uzatılması biçiminde geliştirildi. 2.2.1978 tarihinde yapılan basın toplantısıyla, basına ve kamuoyuna istemlerimiz ve gerekçeleri hakkında bilgi verildi ve bir imza kampanyası başlatıldı. 100 bin imza toplanmasını hedefleyen bu kampanyanın sonucu Çalışma Bakanlığına ve TBMM Dilekçe Komisyonuna iletilecek, ayrıca parlamenterlerle de ilişki kurularak bu doğrultuda bir yasa değişikliği için çaba göstermeleri istenecektir.

B — EMEKÇİ KADINLARA SOSYAL GÜVENCE

Halkımızın büyük çoğunluğu sosyal güvenceden yoksundur. Emekçi kadınların büyük bir bölümü de bu kesimin içinde yer almaktadır. Milyonlarca köylü, işçi, gündelikçi kadın için, «hastalanırsam ne yaparım?», «yaşlanınca ne olacağım?» soruları hiç akıldan çıkmamaktadır. Geçtiğimiz 2 yıl içinde iktidardaki hükümetler bu soruna sözde bazı kısmî «çözüm»ler getirme girişimlerinde bulundular. Bunlardan biri MC döneminde bir evde sürekli çalışanların (hizmetçi, aşçı, vb.) SSK kapsamına alınmasıydı. Böyle çalışanların sayısının azlığı göz önüne alınırsa, soruna yaklaşımın yüzeyselliği ortaya çıkmaktadır. Kısa süre önce açıklanan ikinci bir girişim ise, ev kadınlarını Bağ - Kur kapsamına alacak olan yasa tasarısıdır. Tasarı, primlerin ev kadınlarının kocaları

tarafından ödenmesini öngördüğüne göre, bu da zaten büyük bir yoksulluğun içinde bulunan milyonlara değil, gereksinimi olmadığı halde yüksek primler ödeyerek «emeklilik» hakkı elde edecek olan yüksek gelir dilimlerindeki hanımlara hitap etmektedir. Üstelik Bağ - Kur'da sağlık, analık ve kaza sigortası da sağlanmamaktadır.

Derneğimiz ise geniş yığınların sosyal güvenceye kavuşturulması için herkese iş sağlanması, köklü bir toprak ve tarım reformu yapılması, tarım emekçilerinin İş Yasası kapsamına alınması ve tüm sosyal güvenlik kurumlarının birleştirilmesi gerektiğini savunuyor.

Geçtiğimiz yıl içinde, bugüne dek sorunları tümüyle gözardı edilmiş olan gündelikçi kadınların SSK kapsamına alınması için bir kampanya başlattık. 17.7.1977 tarihinde İstanbul'da bu konuda, Genel-İş Marmara Bölge Başkanı Nafiz Bostancı, Avukat Ayfer Coşkun, İKD adına Ayşe Coşkun ve gündelikçi kadınların katıldığı bir forum düzenlendi. Sorunlar ve çözüm yolları tartışıldı.

Gündelikçi olarak çalışan kadınların, işveren primi ödemeksizin SSK kapsamına alınmasını sağlayacak bir yasa değişikliği istemini içeren, Derneğimizce hazırlanan dilekçe formları yüzlerce gündelikçi kadın tarafından imzalanarak TBMM Dilekçe Komisyonuna iletildi. Ayrıca, tüm kamuya açık bir imza kampanyası başlatıldı.

Ankara'da hukukçu üyelerimizin yaptığı bir araştırma sonucu, varolan yasalar çerçevesinde de bu emekçilerin kooperatif ya da dernekler içinde birleşip özel indirimli mukaveleler yaparak SSK kapsamına girebilecekleri saptandı. Şu anda Ankara ve İstanbul'da «emek kooperatifleri» oluşturulma çalışmaları sürmektedir. Bu kooperatifler ayrıca gündelikçi kadınlara iş bulma, çalışma koşullarını ve ücretlerini düzenleme, analık ve çalışma yaşamını bağdaştırma konularında da geniş yararlar sağlayabileceğinden, Derneğimiz bu modeli savunmaktadır.

C — EŞİT İŞE EŞİT ÜCRET

Anayasa ve yasalarımızda getirilen güvencelere karşın, tüm kapitalist toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de kadınlar eşit değerdeki iş için eşit ücret alamamaktadırlar. Bunda, kadınların öğrenim, meslekî eğitim ve terfilendirmede fırsat eşitliğine sahip olmamaları, işlerin hiç bir bilimsel temele dayanmadan kadın ve erkek işi diye ayrılması büyük rol oynamaktadır. Daha da önemlisi, işverenler kadınların yüzyıllar süren geri kalmış durumundan doğan ürkekliği, sessizliği ve örgütsüzlüğünden yararlanarak özellikle de genç kız ve kadın işçileri çok düşük ücretlerle çalıştırmaktadırlar.

Derneğimiz, «eşit işe eşit ücret» belgisini bu iki yıl boyunca yayın organlarında, seçim toplantılarında, yığın eylemlerinde sürekli yükselterek kitlelere maloimasını sağlamıştır.

D — 8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

1910 yılında Kopenhag'da yapılan Sosyalist Kadınlar Konferasında Klara Zetkin'in önerisiyle Dünya Kadınlar Günü olarak benimsenen 8 Mart, bu tarihten itibaren dünyanın her yöresinde kadınların dostluk ve savaşım günü olarak kutlandı. Ne var ki, kadın hareketinin bu en önemli gününün ülkemizde yığınsal ilk kutlaması ancak 1976 yılında Derneğimiz öncülüğünde oldu.

İKD'nin güçlenmesine paralel olarak her yıl 8 Mart kutlamaları da giderek yaygınlaştı ve 1977 yılında 16, 1978 yılında ise 30'u aşkın il ve ilçede 8 Mart kutlamaları yapıldı. Ayrıca, bu yıl ilk kez İzmir'in Bademler

Köyünde köylü kadınlar Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla bir kutlama şöleni düzenlediler.

1977 ve 1978 yıllarında birer hafta olarak kutlanan 8 Mart dolayısıyla, geceler, açık oturumlar, karikatür, resim, fotoğraf sergileri düzenlendi.

1978 8 Mart'ında Genel Başkanımız Beria Onger'in davetlisi olarak UDKF, Sovyetler Birliği, Bulgaristan ve Yunanistan kadın örgütleri temsilcilerinin aramızda bulunması, Türkiye ilerici kadın hareketinin dünya demokratik kadın hareketiyle kopmaz bağının somut bir kanıtıydı.

3 yıl içinde ülkemizde geniş kadın yığınları ve tüm ilerici demokrat güçlerce benimsenen 8 Mart, bizim için bir eğlence günü değil, ana, emekçi ve yurttaş olarak kadınların haklarına sahip çıkmak için savaşım günü olmuştur. 11 Mart 1978 günü Derneğimizce İstanbul'da düzenlenen «Haklarımız, Çocuklarımız ve Demokrasi İçin İleri» yürüyüşüne katılan binlerce kadın, «eşit işe eşit ücret», «savaşsız ve sömürüsüz bir dünya», «analar faşizme geçit vermeyecek», «Nötron bombasına hayır», «NATO'ya, CENTO'ya hayır» belgilerini güçlü sesleriyle yükselterek kararlılıklarını bir kez daha dile getirmişlerdir. Faşizm özlemcilerinin saldırılarını alabildiğine yoğunlaştırdığı bir ortamda gerçekleştirilen bu yığınsal eylem, emekçi kadınların, anaların hakları, çocukları ve demokrasi için yükselen savaşımının artık engellenmesi mümkün olmayan bir hareket haline geldiğinin açık göstergesidir.

C — OKUMA - YAZMA KURSLARI — SAĞLIK ÇALIŞMALARI

Ülkemizde kadınların yarısından çoğu okuma-yazma bilmemektedir. Bu oran köylü ve işçi kadınlarımız arasında daha da yüksektir. Sağlık hizmetlerinin yetersizliği ise artık devlet radyo ve televizyonunda bile hemen her gün yer alacak kadar gizlenemez duruma gelmiştir.

Derneğimizin böylesi önemli iki soruna ilgisiz kalması düşünülemez. Anayasada da belirtildiği gibi devlet her yurttaşa eğitim ve sağlık hizmeti sağlamakla yükümlüdür. Ne var ki, Derneğimiz geniş kadın yığınlarını yalnızca üye kaydetmeyi değil, onları toplumdaki olaylar ve bunların gerçek nedenleri hakkında bilinçlendirmeyi de hedeflemektedir. Okuma yazmasız bir kadının ise kendini geliştirmekte ne derece yetersiz kalacağı açıktır. Bu nedenle, İKD bir yandan eğitim ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve genişlendirilmesi için savaşırken, öte yandan şube ve temsilciliklerimizde, sendikalarda, köylerde, örgütlenme çalışmalarının yapıldığı bölgelerde okuma-yazma kursları açmış, olanaklar elverdiğince sağlık hizmetleri götürmüştür. Bugüne dek yüzlerce kadın Derneğimizin kurslarında okuma-yazma öğrenmiş, bazıları ise ilkokul diploması almış bulunmaktadır.

Eğitim ve sağlık çalışmalarımız her zaman örgütlenme çalışmalarıyla paralel sürdürülmüştür. Bu çalışmalara katılan kadınlar aynı zamanda eğitim seminerlerimizi de izlemişler, çoğunun ilk okuduğu şey «Kadınların Sesi» gazetesi olmuştur.

* * *

Emekçi kadınların hakları için verdiğimiz savaşım her alanda sürdürülmüştür. Partilerin seçim programları incelenmiş, programlarına koydukları vaatleri yaşama geçirmeleri istenmiştir. 1978 Ocak ayında CHP'nin ağırlıkta olduğu yeni hükümet işbaşına geçtikten sonra Devlet Bakanı Hikmet Çetin'le bir görüşme yapıldı ve emekçi kadınlarımızın acil ve somut istemlerini belirten bir bildirge kendisine iletildi. Ayrıca 1978 Nisan ayı içinde

kreş, can güvenliği, gündelikçi kadınların sorunları gibi istemlerimizi içeren yazılar tüm bakanlara ve ilerici parlamenterlere gönderildi.

II — BARIŞ VE BAĞIMSIZLIK

Savaş tehdidinin sürüp gittiği bir ortamda kadınların gerçek eşitliğinin sağlanması mümkün olamaz. Demokratik kadın hareketi yeryüzünde adil ve kalıcı bir barış sağlanması savaşımının her zaman ön saflarında yer almıştır. Derneğimiz de kurulduğundan bu yana, ülkemizdeki barış ve silahsızlanma hareketinde aktif ve etkin bir rol oynamıştır.

• UDKF'nin çağrısıyla ülkemizde ilk kez silahlanma yarışına son verilmesi amacıyla yayınlanan 2. Stokholm Çağrısına imza kampanyası başlatılmış, toplanan 20 bine yakın imzanın bir sureti bir basın toplantısıyla Başbakanlığa, diğer sureti ise Dünya Barış Konseyine gönderilmiştir.

• 1976 yılında 1 Eylül Dünya Barış Gününün ülkemizde ilk kez kutlanması için Derneğimiz İstanbul'da diğer demokratik ölgütlere çağrıda bulunmuştur. Çağrıyı olumlu karşılayan Türkiye Yazarlar Sendikası, İleri Gençler Derneği, İstanbul Barosu, TÜTED, TÜSDER, TÖBDER, TMMOB ve Karikatürcüler Derneği'nin katılımıyla geçici bir barış komisyonu kurulmuş, 1 Eylül 1976 günü Harbiye Şehir Tiyatrosunda bir açık oturum düzenlenmiş, gece de Açık Hava Tiyatrosunda on bine yakın izleyicinin katılmasıyla Dünya Barış Günü görkemli biçimde kutlanmıştır. Aynı şekilde İKD şubelerinin başı çekmesiyle İzmir ve Ankara'da da büyük kutlama şölenleri düzenlenmiştir.

• 1976 yılında Van'da meydana gelen büyük depremden sonra Derneğimizin çağrısıyla diğer demokratik

ölgütlerle ortak bir kampanya açılarak 1977 Bütçesinde silahlanma harcamalarında % 10 indirim yapılması ve bu fonun deprem bölgelerinde altyapı tesisleri kurulması amacıyla kullanılması istenmiştir. Kampanya süresince on binlerce imza toplanmış, ilerici yazarlara mektuplar gönderilerek konuyu yazılarıyla kamuya yansıtmaları istenmiştir. Nitekim birçok yazar bu isteme katılmış ve çeşitli gazetelerde yazılar yayınlanmıştır. Aynı şekilde, CHP'li parlamenterlere de mektuplar gönderilmiştir.

• Derneğimiz, Barış Derneğinin kuruluşunu aktif olarak desteklemiştir. 3 Nisan 1977 tarihindeki kuruluş toplantısında bir konuşma yapan Genel Başkanımız Beria Onger «örgütlü Türkiye emekçi kadınlarının bundan önce olduğu gibi bundan sonra da barışa sahip çıkacaklarını, silahlanmaya ve savaşa karşı etkin bir savaşım vereceklerini» söylemiştir. Barış Derneğince 1 Eylül 1977' de düzenlenen «Helsinki Son Senedi ve Türkiye» konulu konferansa bir tebliğ sunulmuş, aynı gece Açıkhava Tiyatrosunda yapılan şenliğin düzenlenmesinde görev üstlenilmiştir.

• 1 Eylül 1977'de Dünya Barış Günü için Ankara, İzmir ve diğer illerde yapılan kutlamalarda da şubelerimiz aktif görev almışlardır.

• ABD emperyalizminin dehşet verici yeni nükleer silahı olan Nötron Bombasının üretiminin durdurulması amacıyla Derneğimiz yoğun bir çalışma yürütmüş, Barış Derneğince başlatılan imza kampanyasına binlerce imza toplamış, basına demeçler vermiş, yığın eylemlerinde «Nötron Bombasına Hayır» belgisini yükseltmiştir.

• Emperyalizmin saldırganlık örgütü NATO'dan çıkılması için NATO'nun kuruluş yıldönümü olan 4 Nisan tarihinde 1977 ve 1978 yıllarında demokratik örgütlerle

TÜSTAV

ortaklaşa forum, bildiri ve afişleme kampanyaları düzenlemiştir.

• Derneğimiz üyeleri geçtiğimiz dönem içinde çeşitli uluslararası barış forumlarına katılmışlar ve Türkiye kadınlarının barış savaşımındaki kararlılıklarını dile getirmişlerdir. Üyelerimizin katıldığı uluslararası barış toplantıları şunlardır:

23-26 Eylül 1976	«Silahlanma Yarışına Son, Silahsızlanma ve Detant İçin Dünya Konferansı» — Helsinki
14-16 Ocak 1977	«Dünya Barış Güçleri Forumu» — Moskova
11-16 Şubat 1977	«Dünya Kamuoyu ve Helsinki Son Senedi» konulu Dünya Barış Konseyi Prezidyum toplantısı — Sofya
6-11 Mayıs 1977	«Dünya Barış Kuruculari Toplantısı» — Varşova
9-12 Şubat 1978	«Akdeniz, Barış, Güvenlik ve İşbirliği Konferansı» — Atina

III — EVLÂT ACISINA SON

Türkiye son 2 yıldır tarihinin en kanlı dönemlerini yaşıyor. Emperyalist, gerici güçler faşizmi tırmandırma çabalarını hızlandırırken, politik cinayetleri günlük olaylar haline getirmeye, böylece de yığınlara yılgınlık salmaya çalışıyorlar. Faşist saldırıların olmadığı, gençlerin, ilerici öğretmen, işçi ve memurların öldürülüp yaralanmadığı bir gün geçmedi bu dönemde. Faşist eller yargı organlarına, öğretim üyelerine, hatta parlamenterlere kadar uzandı.

Evlât acısı, eş, kardeş acısı en yakıcı sorunumuz oldu, olmaya da devam ediyor. Tüm emekçi kadınların sesini duyuran tek örgüt olan Derneğimiz doğal olarak bu sorunu gündeminin başına aldı.

Derneğimiz bu ortak sorun çevresinde tüm kadın örgütlerini, özellikle CHP Kadın Kollarını harekete geçirmeye ve dayanışma içine çekmeye çaba harcadı. Bu çabalarımızın somut bir ürünü 26 Şubat 1977 tarihinde İstanbul'da CHP Kadın Koluyla ortaklaşa düzenlenen «Evlât Acısına Son» yürüyüşüdür.

Türkiye'de düzenlenen en büyük kadın yürüyüşü olan ve 10 binin üstünde kadının katıldığı bu gösteri için çok geniş bir hazırlık çalışması yapıldı. Birçok yerde kahve toplantıları düzenlendi, binlerce bildiri dağıtıldı, yaygın afişleme yapıldı.

Yürüyüş boyunca İKD üyeleri örnek bir disiplin ve düzen gösterdiler. Birçok yığınsal eylemde olduğu gibi bu yürüyüşü de baltalamaya uğraşan maocuların girişimleri İKD görevlilerince kısa sürede başarısız bırakılırken, yürüyüş belgilerinden biri doğrulanıyordu: «Sermayenin sağ elini de, 'sol' elini de kıracağız!»

Bu yürüyüş aynı zamanda faşizmi ölülerin başlarına basarak tırmandırmaya çalışan gerici emperyalist güçlere karşı olumlu bir eylem birliği örneği oldu.

Türkiye'deki burjuva kadın örgütlerinin en büyüğü sayılabilecek Türk Kadınlar Birliği Genel Başkanının, yürüyüşü «kadınların sokağa dökülmesine karşı olduklarını» belirterek eleştirmesi ise böylesi kadın derneklerinin niteliğini bir kez daha ortaya çıkardı.

6.11.1976 tarihinde kardeş demokratik örgütlerle Spor ve Sergi Sarayında «Can güvenliği ve öğrenim özgürlüğü» konusunda yığınsal bir forum düzenlendi.

TÜSTAV

Derneğimiz bu konuda öğrenci ailelerini seferber edebilmek için de uğraş verdi. Özellikle Ankara'da üyelerimiz çeşitli yüksek okullarda aile dernekleri oluşturulmasında çalıştılar. Ne var ki, bu çalışmalarımız çeşitli nedenlerden ötürü yeterli düzeye erişemedi.

Öldürülen gençlerin cenaze törenlerine İKD sürekli katılarak bu törenlerin anti-faşist yığın eylemlerine dönüştürülmesi için çaba harcadı.

Ayrıca, gerek bültenlerimizle, gerekse gazetelere yazılar yazılarak, faşist cinayetlerin sorumluları sergilendi ve katillerin yakalanarak hesap sorulması istendi.

IV — PAHALILIK VE İŞSİZLİKLE SAVAŞIM

Emperyalist ve yerli tekellerin çıkarlarının temsilcisi MC iktidarları yönetiminde Türkiye tarihinin en güç ekonomik darboğazlarına getirildi. Zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olan ülkemiz, borçlarını ödeyemez, hatta elçilerinin bile maaşını veremez duruma düşürüldü. Doğal olarak tekelci sermaye bunalımın tüm yükünü emekçilerin sırtına bindirerek çıkış yolları aramaya çalıştı. Yüksek enflasyon oranı, alabildiğine hızlanan pahalılık ve dev boyutlara ulaşan işsizlik, halkımızın ezici çoğunluğunu kasıp kavururken, 2. MC'nin işbaşına gelir gelmez aldığı bir dizi zam kararı 1977 yazı sonunda hemen hemen tüm temel ihtiyaç maddelerinin fiyatını iki misli artırdı.

Derneğimiz 13.9.1977 tarihinde basına yapılan açıklamayla pahalılık ve işsizliğe karşı yoğun bir kampanya açtı. Yurt çapında yürütülen bu kampanya süresince 200 binin üstünde bildiri dağıtılarak kadınlar hayat pahalılığına son vermek için seslerini yükseltmeye çağrıldı.

• 23 Eylül 1977 günü Kartal Şubesince düzenlenen yürüyüşte 500'ün üstünde kadın boş tüp, tencere ve filelerini taşıyarak, çevre halkının da katıldığı, «MC gitsin, açlık, yokluk, sefaletimiz bitsin» belgisiyle yürüdü.

• Aynı gün Fatih Şubesi Küçükköy'de 300 kadının katıldığı bir kahve toplantısı düzenledi. Toplantıda bir konuşma yapan Genel Başkanımız, pahalılık, işsizlik ve zamların kapitalist düzenin eseri olduğunu anlattı.

• 28 Ekim 1977'de Bursa Şubemizle Bursa CHP Kadın Kolunun düzenlediği yürüyüşe 5 bine yakın kadın katıldı.

• 5 Kasım 1977 günü Ankara Çankaya Şubemizin düzenlediği «Pahalılığı, İşsizliği ve MC'yi Protesto» miting ve yürüyüşünde 3 bin kadın kucaklarında bebeleri, ellerinde boş tencereleriyle yer aldı. CHP Milletvekili Ali Nejat Ölçen'in de bir konuşma yaptığı mitinge ayrıca 24 CHP'li parlamenter bir mesaj göndererek kadınların bu haklı savaşımını desteklediklerini vurguladılar.

• Aynı gün İzmir'de demokratik örgütlerce düzenlenen «İşsizliği, Pahalılığı ve Faşizan Baskıları Protesto Mitingi»ne İKD yığınsal olarak katıldı.

• 6 Kasım 1977 günü Adana, Mersin ve Antakya şubelerimiz Adana'da «Pahalılığı Protesto» adıyla bir kadın yürüyüşü örgütlediler. Bölgede şimdiye dek yapılan bu ilk kadın yürüyüşü halktan da geniş bir destek kazanıyordu.

• 20 Kasım 1977 günü İKD şubesinin de aralarında bulunduğu demokratik örgütlerce Çaycuma'da «Pahalılık, İşsizlik, Faşist Baskı ve Öğretmen Kıyımlarını Protesto» mitinginde bir konuşma yapan İKD temsilcisi, Çaycuma'lı kadınların insanca yaşama koşulları için yılmadan savaşacaklarını dile getiriyordu.

• 3 Aralık 1977'de ise İzmit'te diğer demokratik örgütlerle ortaklaşa düzenlenen kitlesel gösteride Kocaeli yöresindeki kadınlar İKD flaması altında yığınsal olarak yer alıyorlardı.

Kampanya süresince başta İstanbul ve İzmit olmak üzere birçok ilde kadınlar pazar yerlerinde gösteriler yaptılar, kuyruklarda saatlerce bekleyerek pahalılığın ve yokların gerçek nedenlerini halka anlattılar, bildiri dağıttılar.

İKD üyeleri yeni ve yaratıcı protesto eylemleri geliştirilmesinde başı çektiler. Örneğin, dönemin Başbakanı Demirel'in «Ne yok diyorlarsa bildirin, bir kamyon göndereyim» sözü üzerine, binlerce imzalı dilekçeler toplanarak Demirel'e gönderildi ve basın toplantılarıyla kamuoyuna duyuruldu.

Derneğimizce büyük bir başarıyla sürdürülen bu kampanya kamuoyunda geniş yankılar uyandırdı ve ilerici güçlerin 2. MC'nin demokratik yöntemlerle düşürülmesi için verdikleri çetin savaşıma vazgeçilmez bir katkı oldu.

V — İŞÇİ SINIFIYLA DAYANIŞMA

İlerici kadın hareketi, işçi sınıfı öncülüğünde sömürü ve baskıya karşı verilen savaşımın kopmaz bir parçasıdır. Kadınların kurtuluşu ancak işçi sınıfının ve tüm emekçilerin zaferiyle gerçekleşebilir. İşçi ve emekçi kadınlarımızın tek demokratik örgütü İKD, geçtiğimiz dönemde kuruluşunun temelinde yatan bu ilkeden bir milim bile sapmadan çalışmalarını sürdürdü. İşçi sınıfı hareketiyle bağlarını daha da güçlendirdi ve işçi sınıfının bağrında kök saldı.

Başta DİSK ve DİSK'e bağlı sendikalar olmak üzere tüm sendikalarla karşılıklı saygı ve örgütsel bağımsızlık ilkesi temeli üstünde dostluk ve dayanışma bağlarımız pekiştirilmeye çalışıldı. İKD bu doğru politikasını gerek sağdan, gerekse «sol»dan gelen saldırılara karşı yılmadan savundu. Geçtiğimiz dönemin olayları izlediğimiz tutumun haklılığını kanıtladı.

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ YASA TASARISINA KARŞI SAVAŞIM

1976 yılında MC iktidarı, Anayasa Mahkemesince kapatılarak Anayasa aykırılığı kanıtlanmış olan Devlet Güvenlik Mahkemelerini daha da güçlü yetkilerle donatarak yeniden kurmak üzere bir yasa tasarısı getirdi Meclislere. «Sıkıyönetimsiz sıkıyönetim» demek olan bu faşizan girişime karşı, işçi sınıfı öncülüğünde demokratik güçlerce verilen savaşım 16 Eylül günü DİSK'in Genel Yas ilan etmesi ve yüz binlerce işçinin iş bırakmasıyla doruğuna ulaştı. Bu tarihsel eylem yurtiçinde ve yurtdışında dalga dalga yükselen ve görülmemiş boyutlara ulaşan bir dayanışma gördü.

Derneğimiz, DİSK'in DGM'ye karşı eylemlerini aktif biçimde destekledi. İKD üyeleri, DİSK'in bildirilerini on binlerce dağıtarak mahallelere, sokak aralarına kadar yaygınlaştırdılar.

Şubelerimizde oluşturulan komisyonlar, özellikle işçi evlerini dolaşarak işçi eşlerine DGM'nin anlamını, kocalarının savaşımının nedenini anlattılar. Mahallelerde düzenlenen toplantılarda, kadınların onların çıkarları için direnen işçileri desteklemesi gerektiği anlatıldı.

Derneğimiz, Eylül 1977'de DİSK'in düzenlediği motorize gösteri ile 1977 Ekim ayında Ankara'da demokratik örgütlerce yapılan «DGM'ye Hayır» yürüyüşüne yığınsal olarak katıldı.

TÜSTAV

DGM direnişi sonucu işten çıkarılarak patronların «kara liste»lerine alınan işçilerle dayanışma kampanyasına kadınların katılması için yoğun uğraş verildi. Genel Başkanımız Beria Onger ilk bağışlardan birini yaparak, bu dayanışma kampanyasının başını çekiyordu.

DGM yasa tasarısının Meclislerden geçmesinin önlenmesi, işçi sınıfı öncülüğünde demokrasi güçlerinin parlamento içi ve parlamento dışı savaşımı, en iyi biçimde bağdaştıran eylem birliğiyle sağlandı. Bu tarihsel zafer, aynı zamanda ulusal demokratik güçlerin cephe birliğinin zorunluluğunu ve olabilirliğini de en açık biçimde ortaya çıkardı.

GREVCİ MADEN-İŞ ÜYELERİYLE DAYANIŞMA

Ülkemiz metalurji işçilerinin güçlü sınıf sendikası MADEN-İŞ'in on binlerce üyesi 1977 Mayıs ayında, tekelci sermayenin temsilcisi Madenî Eşya Sanayii İşverenleri Sendikası (MESS)'in dayatmak istediği açlık ve yoksulluk koşullarına karşı yığınsal greve gitti.

Derneğimiz daha ilk gününden, bu büyük grevin yalnız metalurji işçilerinin ekonomik hakları değil, tekelci sermayeye karşı tüm işçi ve emekçilerin çıkarları için verildiğini savundu.

On binlerce dağıtılan 8 Haziran 1977 tarihli bildirimizle, kadınlar MADEN-İŞ'in grevci üyeleriyle dayanışmaya çağrıldı. Ve İKD üyeleri o günden başlayarak, işçi sınıfı tarihimize şanlı sayfalar yazan bu grevle, özverili, bilinçli, örnek dayanışmalarını, gitgide yükselterek zafere ulaşılıncaya dek sürdürdüler.

Yaşlı ninelerden gencecik gelinlere kadar herkes bin bir göznuru ile dokunmuş çeyizlerini dayanışmaya vermek için birbiriyle yarıştı. Evlerde, grev alanlarında binlerce kadın eli aylarca işledi, satılmak üzere örtüler, danteller, elbezleri, vb., üretti.

İstanbul'un hemen her köşesinde, Zonguldak'ta, İzmir'de, Ankara'da, Bursa'da, İzmit'te, Adana'da, Çorum'da, İKD üyeleri yaz kış, yağmur soğuk demeden her hafta pazarlarda tezgâh açtılar, dayanışma için satış yaptılar. Kocaeli Sanayi Fuarında, İzmir Fuarında satış yerleri kiralayıp, bir ay boyunca Türkiye'nin her yöresinden toplanan elişlerini sattılar.

İzmir'de doktor üyelerimiz tatil günlerinde dayanışma için çalıştılar. Binlerce İKD üyesi her ay bir yevmiyesini dayanışmaya kattı. Mahallelerde ev ev dolaşılarak bir yandan grevin nedenleri ve önemi anlatıldı, bir yandan dayanıklı gıda maddeleri toplandı. Samandağ'da, Balıkesir'de, Edirne'de, İzmir'de üyelerimiz diğer örgütlerin üyeleriyle birlikte köyleri gezdiler. Ve bu grevde işçi-köylü dayanışmasının somutlaşarak, onlarca köyden grevci işçilere yiyecek yardımı yapılmasına katkıda bulunuldu.

Özellikle kışa doğru başlatılan «Grevcilere Reçel» kampanyası sonucu İKD üyeleri bir tonun üstünde reçel kaynattılar. Bayramlarda, yılbaşında grevci çocukları için binlerce hediye paketi hazırlandı, okullar açıldığında onlara defter kalem sağlayabilmek için seferber olundu.

Bütün grev yerleri haftada birkaç kez ziyaret edildi, pankartlar götürüldü. Bazı grev yerlerinde yemek pişirme işini İKD üyeleri sürekli üstlendiler.

İstanbul'da diğer demokratik örgütlerle ortaklaşa düzenlenen «Maden-İş'le Dayanışma Gecesi»nden ve Ankara'da tiyatro gösterilerinden sağlanan gelir Grev Dayanışma Komitesine iletildi.

Komiteye iletilen para, gıda maddeleri, vb., gibi yardımların yanı sıra İKD'nin grevcilerle dayanışmada çok

TÜSTAV

daha önemli bir katkısı, grevci işçi eşleri arasındaki çalışmaları oldu. Yüzlerce işçi evi ziyaret edildi, grevci işçi eşleri ve grevci kadın işçilerle şubelerimizde toplantılar düzenlendi, işçi eşlerinin grevdeki işyerlerini ziyaret etmeleri sağlandı. Yok denecek kadar az bir parayla, grevi sürdürmek zorunda olduklarını bilen işçileri düşündüren başlıca sorunun, eşlerinin tutumu olduğu göz önüne alınırsa, İKD'nin bu alandaki çalışmalarının önemi ortaya çıkar. Nitekim MESS de işçileri yıldıramayacağını görünce, işçi eşlerine mektuplar göndererek, grevleri evlerden çökertmeyi denemiştir. Ve çabamızın boşa gitmediğinin bir kanıtı, grevci eşlerinin meydanlarda bildiri dağıtmaları, İKD Genel Merkezinde Aralık 1977'de düzenledikleri basın toplantısıyla daha gerekirse aylarca direnmeye kararlı olduklarını kamuoyuna duyurmalarıdır.

İki yıllık çalışmalarımızda önemli bir yer tutan grevci metalurji üyeleriyle dayanışmamızın değerlendirilmesini işçi sınıfı şöyle yaptı :

MADEN-İŞ Genel Başkanı Kemal Türkler'in Şanlı Grevin zaferinden sonra Derneğimize gönderdiği mesajdan :

«İlerici Kadınlar Derneği'nin öncülüğünde bilinçli yiğit üyelerimizin emekçi kadınların 8 ay korkmadan grev boylarında işçilerimizin şanlı savaşımıyla dayanışmalarını hiç bir zaman unutmayacağız...

«Yolumuz İşçi Sınıfının Yoludur» diyen İKD'nin daha da güçlenmesi ve gelişmesi ileri demokratik Türkiye savaşımında büyük kazanımdır...

İçten başarı mesajınıza teşekkür eder, şahsınızda tüm İKD yönetici ve üyelerini selâmlar, saygılar sunarım.»

MADEN-İŞ üyesi Netaş işçisi Hikmet Erten'in yazdığı şiir :

YIĞINSAL MADEN-İŞ GREVLERİ VE BİR KADIN

Bir pazar yeri ki
Bildiğimiz pazar yerlerinden
Ve bir tezgâh
Farkı yok diğerlerinden
Tahtadan yapılmış
Bir kadın tezgâh başında
De ki anamız
De ki bacımız yaşında
Önemli değil.

Yastık kılıfları
Sehpa örtüleri
Kenarları oyalı birkaç mendil
Naftalin kokuları içinde
Dizilmiş tezgâhta yatıyordu.
Pazar yerinde bir kadın
Çeyizlerini satıyordu.»

İŞÇİ SINIFININ BİRLİK, DAYANIŞMA VE MÜCADELE GÜNÜ — 1 MAYIS'LAR

İşçi sınıfımız, sınıf ve kitle sendikal örgütü DİSK'in öncülüğünde ilk kez 1976 yılında 51 yıllık yasağı kırarak 1 Mayıs'ı yığınsal kutlamıştı.

1 Mayıs 1976'ya kitlesel katılan örgütümüz, 1977'de 1 Mayıs'ı, emperyalizme, gericiliğe ve faşizme karşı yığınsal bir eyleme dönüştürmek için yapılan çalışmalara yoğun katkıda bulundu. Bir yandan DİSK'in 1 Mayıs bildirileri, öte yandan Derneğimizin kadınları 1 Mayıs'a katılmaya çağıran bildirisi yaygın biçimde dağıtıldı. Her şubede kurulan 1 Mayıs komisyonları, temsilciliklerde, mahallelerde toplantılar düzenleyerek 1 Mayıs'ın önemi-

TÜSTAV

ni anlattılar. Diğer illerden İstanbul'a ulaşım için araç sağladılar. Yüzlerce pankart yazdılar. 1 Mayıs 1977'ye çocuklarımızla, kırmızı çatkılarımız, karanfillerimizle, «yolumuz işçi sınıfının yoludur» belgisiyle katıldılar. İKD görevlileri, emperyalizmin ajanları tarafından 1 Mayıs alanında düzenlenen katliamda büyük bir disiplin örneği verdiler. Kurşun yağmuru altında çocukların ve kadınların zarar görmeden alandan çıkabilmesi için özveriyle çaba harcadılar. Olaydan 3 gün sonra üyelerimiz mahallelerde «Kadınların Sesi»nin özel sayısını dağıtarak kadınlara yeni bir hedef gösterdiler: «Haydi 1 Mayıs 78'e».

Ve gerçekten de daha kalabalıktı İKD safları 1 Mayıs 1978'de. Mart ve Nisan aylarında yapılan şube kongrelerimizi çınlattı «Haydi 1 Mayıs 78'e» belgisi. Burjuvazinin tüm yıldırma girişimlerine karşı, analar bacılar «Evlâtlarımıza kurşun sıkanlara, emperyalizme, faşizme karşı savaşımımızı hiç bir şey durduramaz, eğer öleceksek 1 Mayıs alanında ölelim» diye haykırdılar. 1 Mayıs günü en disiplinli, en canlı kortejlerden biriydi İKD safları. Emekçi kadınlar bir yandan halaylar çekerek, öte yandan belgilerini haykırarak, İşçi Bayramının sevinci, mutluluğuyla, faşizme karşı savaşımdaki kararlılıklarını birleştiriyorlardı. Kanlı, kurşunlu saldırılar azmimizi kıramazdı, kıramadı. Alandan yüz binlerle birlikte ayrılırken belgimiz «Haydi 1 Mayıs 79'a» oldu.

* * *

• Derneğimiz geçtiğimiz dönem, sendika kadın kollarıyla işbirliğini daha da pekiştirdi. Özellikle BANK-SEN, Turizm-İş kadın kollarıyla ortaklaşa eğitim seminerleri düzenlendi, çalışmalarına elimizden geldiğince katkıda bulunuldu.

• DİSK'in 20 Mart 1978 «Faşizme İhtar Direnişi», bildiri, bülten ve ilanlarla desteklendi. DİSK bildirileri dağıtıldı.

• DİSK'in Tofaş işçisi Muammer Çetinbaş'ın faşist komandolarca öldürülmesini protesto amacıyla 10 Temmuz 1976'da Bursa'da düzenlediği mitinge Derneğimiz de yığınsal olarak katıldı.

VI — DEMOKRASİ GÜÇLERİYLE DAYANIŞMA

İKD kuruluşundan itibaren, faşizmi ülkemizden kökleriyle silip atmak, emekçi halkımızı emperyalist tekellerin ve onların yerli işbirlikçilerinin boyunduruğundan kurtaracak, ulusal bağımsızlığımızı sağlayacak ileri demokratik bir düzeni gerçekleştirmek için ulusal demokratik örgütlerle güç ve eylem birliğini ilke edinmiştir. Faşizmin hızla tırmandığı, sömürünün azgınlaştığı, yoksulluğun emekçilerin belini gitgide daha büktüğü geçtiğimiz yıllarda, anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin birliği daha güncel ve yakıcı bir sorun haline gelmiştir.

Derneğimiz bu nedenle, 2. MC'nin iktidara geldiği 1977 Temmuz ayında DİSK'in yaptığı Ulusal Demokratik Cephe çağrısını son derece olumlu karşılamış ve cephenin yaşama geçirilmesi için seferber olmuştur.

DİSK'in UDC çağrısı, çağrıyı benimseyen ya da benimsemeyen örgütlerde geniş yankılar yapmış ve çeşitli nedenlerle UDC çağrısını benimsemeyen örgütler de eylem birliğinin önemini daha yakından duyup bu konuda girişimlerde bulunmuşlardır. Derneğimiz de gerek UDC çağrısını benimseyen, gerekse benimsemeyip de anti-emperyalist, anti-faşist güçlerin eylem birliğini kabul eden örgütlerle ortak ya da ayrı ayrı çalışmalar yürütmüştür. UDC çağrısını benimseyen örgütlerle çalışmalarımız, da-

TÜSTAV

ha geniş kapsamlı demokratik örgütlerin platform toplantılarıyla çelişmemekte, tersine birbirini tamamlamaktadır. Derneğimizin politikası yukarda da belirttiğimiz gibi, her zaman demokrasiden yana güçlerin en geniş birlikteliğinin sağlanması gerektiği yolundadır. Doğal olarak emperyalizmin «sol» görünümlü ajanı maocular bu tanımın dışındadır. Bu birlik asgarî müşterek noktalarda sağlanacak, her örgüt bağımsızlığını koruyacak, karşılıklı saygı ve içişlerine karışmama temel bir ilke olacaktır. Böyle bir birliktelikte her örgütün bazı, ideolojik olmayan, tavizler vermesi gerektiği doğaldır.

İKD işte bu anlayışla İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa başta olmak üzere birçok ilde sürdürülen demokratik örgütlerin güç ve eylem birliği çalışmalarında yer almış, bu platformların kısır tartışma toplantılarından çıkarak yukarıda saydığımız ilkeler doğrultusunda somut eylemlerin gerçekleştirildiği alanlara dönüştürülmesi için vargücüyle çalışmıştır. Bu platformlarca gerçekleştirilen anti-emperyalist, anti-faşist eylemler içinde başarılı bir örnek olarak 15 Ocak 1978 tarihinde İstanbul'da yapılan «Faşizme, Emperyalizme, Şövenizme, Zamlara ve İşsizliğe Karşı Eylem ve Güç Birliği» miting ve yürüyüşünü verebiliriz. 29 demokratik kuruluşun katılmasıyla düzenlenen ve on binlerin katıldığı bu mitingde İKD örnek bir disiplin gösteriyordu.

Derneğimiz öte yandan UDC çağrısını olumlu karşılayan demokratik örgüt ve sendikalarla birlikte, işyerlerinde ve mahallelerde örgütlü yığın eylemleri ve kalıcı örgütlenmeler gerçekleştirme çalışması yürütmüştür.

UDC'nin gereğinin ve hedeflerinin anlatılması için onlarca kahve toplantısı, sohbet toplantısı düzenlenmiştir. Mahallelerde, İKD üyeleri, diğer demokratik örgüt üyeleri ve mahalle halkıyla birlikte su, yol, otobüs, vb., gibi sorunları için imza toplamış, yürüyüş düzenlemiş, bildiri dağıtmıştır. Duvarlardan faşist sloganların silinmesi, bölgedeki faşist örgütlerin kapatılması, faşist memur ya da öğretmenlerin bölgeden alınması amacıyla düzenlenen kampanyalar mahalle çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmuştur. Bu kampanyalar yaşama yerlerindeki çeşitli sınıf ve katmanlardan halkın birlikte savaşımın önem ve gücünü anlamasına katkıda bulunmuştur. 1978'in Mart ayında 12 demokratik örgütle birlikte «Faşist Yuvalar Kapatılsın» kampanyası başlatılmıştır. Bugüne dek afişleme, bildiri dağıtımı, kahve toplantıları ve imza kampanyasıyla sürdürülen kampanyanın diğer illere de yaygınlaştırılması öngörülmektedir.

Uzun ve sabırlı çalışmayı gerektiren UDC'yi yaşama geçirme görevinde Derneğimiz üstüne düşenleri yerine getirme uğraşısını daha da yoğunlaştırarak sürdürmektedir.

VII — DÜNYA KADINLARIYLA DAYANIŞMA VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER

Geçen Kongremizden bu yana dünya demokratik kadın hareketiyle ilişkilerimiz güçlenmiş, pekişmiştir.

Bunların başında dünya demokratik kadın hareketinin tek temsilcisi Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu (UDKF) ile ilişkilerimiz gelmektedir. 1977 yılı Eylül ayında ve 8 Mart 1978 dolayısıyla iki kez UDKF temsilcileri Genel Başkanımız Beria Onger'in davetlisi olarak Türkiye'yi ziyaret etmişlerdir. Derneğimizin çalışmalarını yakından izleyen, temsilciliklerimizi, fabrikaları, grev yerlerini ziyaret eden ve her gittikleri yerde coşkuyla, «Yaşasın UDKF», «Yaşasın dünya kadınlarının dayanışması» belgileriyle karşılanan UDKF temsilcileri, Der-

TÜSTAV

neğimizi bu kısa sürede gösterdiği gelişmeden ve başarılardan dolayı kutlamışlardır. UDKF Sekreteri Rita Seth daha sonra izlenimlerini UDKF yayın organı «Bütün Dünya Kadınları» dergisinde yayınlamıştır.

Derneğimiz 8 Mart 1978 tarihinde UDKF'ye resmen üye olabilmek için İçişleri Bakanlığına gerekli başvuruyu yapmıştır.

Derneğimiz, komşu ülke kadınlarıyla dostluk ve dayanışma bağlarımızı güçlendirmek için özel bir çaba harcamıştır.

8 Mart 1978 kutlamaları dolayısıyla Genel Başkanımız, komşu ülkeler kadın örgütlerinden temsilcileri Türkiye'ye çağırmıştır. Sovyet Kadın Komitesinden Galina Burkova ve Tatyana Oskolkova, Bulgar Kadın Komitesinden Liliana Andreeva ve Yunan Kadınlar Federasyonundan Keti Samara bir hafta süresince İstanbul'da kalmış, 8 Mart kutlamalarını ve dernek çalışmalarını izlemiş, Derneğimiz yöneticileriyle görüşmüşlerdir.

• 1978 Şubat ayında Akdeniz Barış, Güvenlik ve İşbirliği Konferansına katılmak üzere Barış Derneği delegasyonu içinde Atina'ya giden üyelerimiz, Konferansa katılan Yunan ve Kıbrıs kadın örgütleri temsilcileriyle ortak bir açıklama yayınlamışlardır. Açıklamada, özetle şunlar belirtilmiştir:

«Üç ülke kadınları, çıkarlarının ve özlemlerinin ortak olduğuna ve bugünkü ve gelecek kuşaklara mutlu ve barışçı bir gelecek sağlamak için ortak düşmanları: emperyalizme karşı ortak bir savaşım sürdürmeleri gerektiğine inanmaktadırlar... Biz, Kıbrıs, Türkiye ve Yunanistan kadınları, ... örgütlerimiz arasındaki dostça ilişkileri pekiştirmeye çalışacağız. Savaş kışkırtıcılığına, silahlanmanın hızlandırılmasına, faşizm ve emperyalizme karşı savaşımda dayanışma içinde olacağımızı vurgularız. Nötron bombası üretiminin yasaklanması için tüm dünya kadınları ve halklarıyla birlikte savaşacağımızı ilan ederiz... Barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık, toplumsal ilerleme ve çocuklarımızın mutluluğu için ortak savaşımımızı güçlendirelim.»

• Derneğimiz üyelerinden 15 kişilik bir grup 1977 Eylül ayında bir gezi için Bulgaristan'a gitmişlerdir. Gezileri sırasında Bulgar Kadın Komitesinin sıcak ilgi ve konukseverliğini görmüşler ve Bulgar kadınlarının yaşamını yakından izlemek olanağını bulmuşlardır.

• 1977 Mart ayında Genel Başkanımızın da aralarında olduğu İKD üyelerinden oluşan 5 kişilik bir grup Irak'ı ziyaret etmişler, bu arada Irak Kadınlar Birliği ve Irak Devrim Konseyi yetkilileri ile görüşmeler yapmışlardır.

• Büyük komşumuz Sovyetler Birliği Kadın Komitesi ise, Ekim Devriminin 60. yılı dolayısıyla gönderdiği mesajda, Derneğimizin çalışmalarını şöyle değerlendiriyordu: «Türkiye ve Sovyet kadınları arasında dostluk ve işbirliği ilişkilerinin başarılı gelişmesini derin bir memnunlukla izliyoruz. Sovyet Kadın Komitesi ile Türkiye İlerici Kadınlar Derneği arasında yakın dostluk bağları kurulmuştur. Sovyet kadınları bu Örgütün, emekçi kadınların ve çocukların tüm haklarının güvencesi için çalıştığını ve barış savaşımında aktif rol aldığını bilmektedirler...»

İki üyemiz ise 1978 Nisan ayında Demokratik Alman Cumhuriyeti'ni ziyaret etmişler ve Alman Demokratik Kadınlar Birliği (DFD) yetkilileriyle görüşmüşlerdir.

İKD üyeleri ayrıca UDKF'nin düzenlediği bazı uluslararası toplantılara katılarak Türkiye kadın hareketinin gelişimini anlatmışlar, sesini duyurmuşlar ve dünya kadınlarının deneyim ve kazanımları hakkında bilgi edinmişlerdir. Bu toplantılar arasında, 1976 Eylül ayında Sof-

TÜSTAV

ya'da yapılan köy kadınlarıyla ilgili uluslararası semineri, 1977 Ekim'inde Prag'da ve 1978 Ocak ayında Yeni Delhi'de Uluslararası Çocuk Yılına ilişkin olarak yapılan toplantıları sayabiliriz.

Derneğimiz geçtiğimiz dönem içinde birçok uluslararası toplantıya çağrılmış, ama anti-demokratik yasalar ya da uygulamalar nedeniyle katılmamız mümkün olmamıştır. 1977 Haziran ayında Lizbon'da düzenlenen Irkçılığı ve Irk Ayırımını Protesto toplantısı, 1977 Ekim ayında Yugoslavya'nın Lyubliyana kentinde yapılan Kadınların Toplumsal Kalkınmaya Katkısı Semineri, 1977 Kasım Ayında Fransız Kadınlar Birliği Kongresi, çağrılı olduğumuz halde katılamadığımız toplantılara örnektir. 1978 Nisan ayında çağrıldığımız Yunan Kadınlar Federasyonu Kongresi için gerekli izin ancak Kongrenin 2. günü elimize geçtiğinden katılma olanağı bulunamamıştır.

İKD'yi, eylem ve görüşlerini uluslarası planda duyurmak için 10.4.1977 tarihinden itibaren İngilizce bir bülten çıkarılmaya başlanmıştır. Geniş çapta dağıtılan bu bülten bugüne dek çeşitli sorunlardan ötürü ancak 6 sayı çıkabilmiştir.

Faşizme, emperyalizme karşı savaşan ülkeler kadınlarıyla dayanışma çalışmalarımızda önemli rol oynamıştır.

• Şili'de faşist cuntanın yönetimi kanla ele geçirdiği tarih olan 11 Eylül günleri yiğit Şili kadınlarının ve halkının savaşımını anlatan eğitim seminerleri verilmiştir. Açlık grevi yapan Şili'li kadınlarla dayanışmamızı belirtmek için, Şili'deki 'kayıp' ilerici ve yurtseverlerin serbest bırakılması için Pinoşe'ye ve Türkiye'deki Şili Büyükelçiliğine kınama telgrafları gönderilmiş, durum Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri ve İnsan Hakları Komisyonu nezdinde protesto edilmiştir. Şilili yurtseverlere işkence yapılan La Esmeralda gemisinin Türkiye limanlarını ziyaretini önlemek için tüm ilerici güçlerce yürütülen kampanyaya Derneğimiz de katılmıştır. Üyelerimiz protesto yürüyüşlerine katılmışlar, Şili Büyükelçiliği önüne siyah bir çelenk bırakmışlardır. La Esmeralda'nın programında olduğu halde İstanbul'a uğrayamadan dönmek zorunda kalması, uluslararası dayanışmanın somut bir örneği ve ilerici kamuoyunun gücünün bir kanıtıdır. Şilili kadınlar, Şili içinde geniş yankılar uyandıran bu eylemdeki katkımızdan ötürü Derneğimize teşekkürlerini iletmişlerdir.

• Emperyalizme ve siyonizme karşı Filistin Kurtuluş Örgütü önderliğinde yılmaz bir savaşım veren Filistin kadınlarıyla dayanışmamız pekişmiştir. Tel El Zaatar'daki katliamda, İsrail'in 1978 yılı başında Güney Lübnan'da giriştiği soykırımda, İKD, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine telgraflar çekerek olaylara derhal müdahalesini istemiş, Filistin ve Lübnan kadın örgütlerine gönderdiği mesajlarla haklı savaşımlarında vargücüyle yanlarında olacağını bir kez daha vurgulamıştır.

• Faşist baskı ve işkencelerin alabildiğine yoğunlaştığı Uruguay'daki siyasî tutukluların çocuklarıyla dayanışma için uluslararası düzeyde başlatılan imza kampanyasını Derneğimiz de ülkemizde başlatmış ve toplanan binlerce imzadan bir bölümü Uruguay kadın örgütüne iletilmiştir.

Derneğimiz, uluslararası kadın hareketini ülkemizde tanıtmak, kadınlarımıza uluslararası birlik ve dayanışmanın önemini anlatmak için büyük çaba harcamıştır. Bu noktadan kalkınarak, gerek «Kadınların Sesi» gazetesinde, gerekse İKD Haber Ajansında uluslararası dayanışmayı pekiştirecek pek çok yazı yer aldı. Ayrıca, çeşitli eğitim seminerlerinde dünya kadınlarının durumu ve savaşımı üyelerimize anlatıldı. 1917 Büyük Ekim Dev-

TÜSTAV

riminin 60. yılı dolayısıyla, «Kadınların Sesi» gazetesinin Eylül ve Ekim sayılarında Sovyet kadınlarının kazanımları hakkında çıkan pek çok yazının yanı sıra, bu konu bir eğitim semineri olarak da hazırlandı. Bir dizi olarak düşünülen dünya kadınlarıyla ilgili eğitim seminerlerinden bugüne dek UDKF ve Angola kadınları hakkındaki seminerler hazırlanıp sunulmuş bulunmaktadır.

Kurulduğundan bu yana uluslararası kadın hareketinin ayrılmaz bir parçası olan ve bugün dünya demokratik kadın örgütleri arasında saygın bir yere sahip bulunan İKD, önümüzdeki dönemde uluslararası ilişkilerini ve dayanışmasını daha da güçlendirerek sürdürecektir.

ULUSLARARASI ÇOCUK YILI

Çocuklarımıza yaşanası bir dünya bırakmayı ilke edinen İKD, çocuk haklarının her zaman içten savunucusu olmuştur. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 23 Nisan'ın çocuklarımızı açlık ve okuma-yazmasızlığa mahkûm eden sömürü düzeniyle savaşım günü olarak kutlanması amacıyla uğraşı verilmiş, 23 Nisanlarda mahallelerde çocuklar için eğitici eğlence günleri düzenlenmiştir. Ülkemizde ilk kez 1 Haziran Dünya Çocuk Günü Derneğimizce kutlanmıştır.

İşte bu nedenle, Birleşmiş Milletler'in 1979'u Uluslararası Çocuk Yılı ilan etmesini Derneğimiz sevinçle karşılamıştır.

UDKF'nin çağrısı üzerine 1977 Eylül ayından itibaren, Uluslararası Çocuk Yılı'nın ülkemizde de yaygın biçimde değerlendirilebilmesi için çalışmalara başlamıştır. İKD içinde bir UÇY Komisyonu oluşturulmuş, bu yıl içinde ne gibi çalışmalar yapılabileceği konusunda bütün şubelerimizin önerileri alınmıştır.

1977 Kasım ayında Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi ile çocuk sorunlarıyla ilgilenen 40'a yakın kuruluşa ortak bir çağrı gönderilerek UÇY için geniş kapsamlı çalışmalar yürütülmesi amacıyla girişimde bulunulmuştur. 18 Şubat 1978 tarihinde çağrıyı benimseyen örgütlerle yapılan toplantıda, UÇY Demokratik Örgütler Çalışma Grubu oluşturulması kararlaştırılmış ve bir eylem programı benimsenmiştir. Koordinasyonu sağlamak üzere kurulan sekreteryada İKD, sekreterya sorumlusu olarak yer almıştır.

Çalışma Grubunun 1978 içindeki eylemleri özellikle UÇY'nin duyurulmasını ve araştırma çalışmalarını içermektedir. Bu amaçla 22 - 30 Nisan 1978 arası « Çocuk ve Sanat» haftası olarak ilan edilmiştir. Hafta süresince çocuk oyunları, çocuk filmleri, açık oturumlar, çeşitli sergiler, çocuk kitapları için imza günleri düzenlenmiştir. Çocuk oyunlarından önce tiyatrolarda UÇY'nı tanıtıcı bir mesaj okunmuştur.

UÇY için Birleşmiş Milletler'in çağrısı üzerine hükümet düzeyinde de UÇY Türkiye Millî Komitesi oluşturulmuş bulunmaktadır. Derneğimiz, Çalışma Grubumuzdaki diğer örgütlerle birlikte Millî Komitenin Danışma Konseyine üye olmuş ve 17 - 18 Nisan'da Ankara'da yapılan ilk toplantısına katılmıştır.

UÇY ile ilgili çalışmalarımız UDKF'ye ve Cenevre'de bulunan BM UÇY Sekreteryasına da duyurulmaktadır.
BM tarafından Kadın Onyılı ilan edilen 1976 - 1985 dönemi içinde yer alan UÇY'nın gerçekten çocukların sorunlarının gündeme geldiği ve çözüm yollarının önerildiği bir yıl olabilmesi için başta demokratik kadın örgütleri olmak üzere ilerici dünya kamuoyu yoğun bir çalışma yürütmektedir. Ülkemizde bu konuda yapılan çalışmaların başını çeken örgütlerden biri de Derneğimizdir.

TÜSTAV

BÖLÜM : III

ÇALIŞMA İLKE VE YÖNTEMLERİMİZ

GİRİŞ

Kuruluşumuzdan bu yana üç yıl geçti. İKD bugün 12.000 üyeli, 22 şube ve 26 temsilciliğe sahip güçlü ve yığınsal bir örgüt durumuna gelmiştir. Ülkemizin koşulları ve kadınlarımızın sosyal, ekonomik ve politik durumları göz önüne alındığında, kadınlarımızın örgütlenmesi açısından 3 yılın oldukça kısa bir zaman parçası olduğu kolayca anlaşılabilir. Ancak her türlü zorluklar ve engellemelere karşın İlerici Kadınlar Derneğinin bu kadar kısa bir zaman süresinde bugün varmış olduğu gelişkinlik düzeyi, artık bu konuda var olan her türlü tereddütleri yok edebilecek güçtedir.

İlerici Kadınlar Derneği 1975 yılında kuruluşundan, 1. Olağan Genel Kurulunun yapıldığı 1976 yılına kadar süren dönemde, kadınlarımızın sosyal, ekonomik ve demokratik istemleri doğrultusunda savaşım vermeleri ve toplumsal mücadeleye katılmaları yolunda ilerici kadın hareketinin örgütlenmesi gereğini ve zorunluluğunu savunmuş ve bu gerek ve zorunluluğu kabul ettirme savaşımı vermiştir. Ve bu konudaki haklılığını nicel gücünün ötesinde, öne sürdüğü istemler, bu istemlerin kazanılmasında önerdiği çözüm yollarının doğruluğu ile kabul ettirmiştir.

İlerici Kadınlar Derneğinin, 1. Olağan Genel Kurulundan bugüne kadar geçen çalışma döneminde ana hedefi, en geniş kadın kesimini kapsayacak daha yaygın bir örgütlenmeyi, yani yığınsallaşmayı sağlamak yönünde olmuştur. Bunun için de hem iç, hem de dış örgütlenmesi açısından daha planlı ve belli hedeflere yönelik bir örgütlenme programı oluşturmuştur. Yetersiz de olsa, belli dallarda uzmanlaşmış, bilgi ve deney sahibi kadrolar yetiştirilmiştir.

İKD, esas olarak, hızla geliştiği güçlendiği bu dönemde, gelecekteki güçlü gelişmesinin temelini teşkil edecek olan bazı zorlu görevlerin üstesinden gelmeye çalışmak zorundaydı : Üyelerimizi çalışmalarımıza aktif olarak çekmek, yeni kadrolar yetiştirmek ve eğitmek, çalışmalarımızda iş bölümünü gerçekleştirmek, buna bağlı olarak kollektif çalışma yöntemini ve disiplinini yerleştirmek. Bu nedenle merkez ve şubeler düzeyinde var olan komisyonlar yeniden düzenlenmiş, yenileriyle desteklenmiştir. Böylece örgütlenme, eğitim, araştırma, basın yayın, sosyal işler ve propaganda ve gelirler komisyonlarının aynı zamanda çalışma alanları ve yöntemleri de açıklığa kavuşturulmuştur. Diğer yandan kollektif çalışmayı sağlamakta ve eleştiri ve özeleştiri ortamı yaratarak demokratik merkeziyetçilik ilkesinin yaşama geçirilmesinde şubelerarası toplantılar da çok önemli ve olumlu bir yer tutmuştur. Ne var ki şube sayımızın çoğalması üzerine, şubelerarası eşgüdüm, uyum ve deney alışverişini sağlamak için ortak şube yönetim kurulları toplantıları yapmakta belirli zorluklarla karşılaşılmış ve yeterli verim alınamaz olmuştur. Bu nedenle Türkiye çapında örgütlenmemiz bölgelere ayrılarak bölge sekreterlikleri

TÜSTAV

oluşturulmuştur. Şube yönetim kurulları ortak toplantılarının yanı sıra, bölgeler düzeyinde yine şube yönetim kurulları ortak toplantıları ve merkez düzeyinde bölge sekreterleri toplantıları yapılarak örgütsel ilişkilerimiz pekiştirilmiştir.

İKD tüm bu gelişmelere cevap verebilmek için demokratik örgütlerin temel örgütsel ilkesi olan demokratik merkeziyetçiliğe sıkı sıkıya bağlı kalarak çalışmıştır. Üyelerimizin, her düzeyde yöneticilerimizin görüş, öneri ve eleştirilerine alabildiğine açık olunurken, kadın hareketinin güçlenmesinin sorumluluğuyla örgütsel bütünlüğümüz titizlikle savunulmuştur.

Çalışmalarımızın her alanında, toplumumuzun en geri, en eğitimsiz ve bilinçsiz kesimini oluşturan ana, eş ve emekçi olarak çok çeşitli sorunlar altında ezilen kadın yığınları içinde çalıştığımız gözden kaçırılmamıştır.

İKD'nin varmış olduğu nicel ve nitel örgütlenme düzeyi ve kadın hareketimizin potansiyeli, çalışmalarımızın salt amatör kadrolarla yürütülmesini olanaksızlaşmıştır. Bu nedenle geçtiğimiz dönemde gerek merkez ve gerekse şubeler düzeyinde, profesyonel kadrolar oluşturulmuştur. Özellikle bölge sekreterleri için profesyonel çalışma bir zorunluk haline gelmiştir.

ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI

Geçtiğimiz dönemde İKD, her gün daha çok kadını saflarına katarak yığınsallaşmış ve yaygınlaşmıştır. Şube sayımız 8'den 22'ye ulaşmıştır. Ankara, Çankaya, Eskişehir, Çorum, Zonguldak, Çaycuma, Trabzon, Bursa, Balıkesir, Kocaeli, Edirne, Uzunköprü, İzmir, Manisa, Adana, Mersin, Antakya, İskenderun, Diyarbakır ve İstanbul'da Fatih, Şişli ve Kartal bölgelerinde bulunan şubelerimize bağlı olarak 26 temsilciliğimiz açılmıştır.

İki yıllık dönemde 1.250'den 12.000'e ulaşan üye sayımızın genel bileşimi şu şekildedir: İşçi % 21.7, ev kadını % 32.2, öğretmen % 17.3, Memur % 10, öğrenci % 8.1, sağlık personeli % 6.5, köylü % 1 ve serbest % 3.

Örgütlenme çalışmalarımız, Merkez Yönetim Kurulu kararıyla, 1. Genel Kuruldan 2 ay sonra, 1976 Eylül ayında kurulan «Merkezî Örgütlenme Bürosu»nun çalışmalarıyla hız kazanmıştır. Örgütlenme alanı olarak Türkiye: İstanbul, Trakya, Marmara, Ege, İç Anadolu, Güney Anadolu, Güney Doğu Anadolu, Doğu Anadolu, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz olmak üzere 10 bölgeye ayrılmış, öncelikle ele alınan bölgelere bölge sekreterleri gönderilmiştir. Böylece şubeleşme çalışmalarının gelen istemlere göre rastgele değil, planlı ve hedefli olarak yönlendirilmesi sağlanmıştır.

Örgütlenme çalışmalarında, çalışma yerlerinden yaşama yerlerine, yaşama yerlerinden çalışma yerlerine doğru iki yönlü bir politika izlenen bu dönemde temel hedefimiz, yaygın örgütlenme olmuştur. Bu politika gereğince zamanı çok kıt olan kadın kitlelerini örgütleyebilmek için semtlerde ve mahallelerde lokal ve temsilcilik açma yoluna gidilmiştir.

Var olan şubelerin örgütlenme çalışmalarının daha programlı yürütülmesini sağlamak amacıyla, merkez örgütlenme bürosunun önerisiyle «şube örgütlenme komisyonları» oluşturulmuştur. Bugün şubelerin örgütlenme çalışmaları, şubenin yapısına göre, örgütlenme komisyonu ve buna bağlı mahalle, işçi, öğretmen, öğrenci, memur gibi alt komisyonlar aracılığıyla yürütülmektedir.

Şube yönetim kurulları ortak toplantıları dışında, Merkezî Örgütlenme Bürosunun bölge sekreterleriyle yap-

TÜSTAV

tığı periyodik toplantılar, örgütlenme çalışmalarımızda büyük yararlar sağlamıştır. Ayrıca her bölge sekreteri, kendi bölgesindeki şubelerin yönetim kurulları ve çevre il ve ilçelerde örgütlenme çalışması yapan sorumlularla ortak toplantılar düzenlemiştir. Bölgenin sorunlarının derinlemesine ele alındığı bu toplantılar şubelerarası deney ve bilgi alışverişini ve dayanışmayı artırmış ve her şubenin çalışmalarına olumlu katkılarda bulunmuştur.

Merkezî Örgütlenme Bürosu, şube örgütlenme komisyonlarından ve buna ek olarak bölge sekreterlerinden aldığı periyodik raporlarla Türkiye çapındaki örgütlenmeyi değerlendirmiş; bölge sekreterleriyle iki ayda bir yapılan ortak toplantılarla da örgütlenme çalışmalarında haberleşme ve eşgüdüm hız kazanmış, çalışmalar yönlendirilmiştir.

Bugüne değin toplumsal ve politik yaşamın dışında bırakılan kadınlar arasındaki örgütlenme özgül bir çalışma biçimini gerektirmekteydi. Bu açıdan yanlış bir örgütlenme, var olan potansiyelde düzeltilemeyecek ölçüde olumsuz etkiler yapabilirdi. Bu olgu göz önünde tutularak geçtiğimiz dönemde, şubelerimizin açılmasında büyük titizlik gösterilmiştir. Potansiyel iyice değerlendirildikten, yönetici ve aktif kadrolar uzun süre hazırlandıktan sonra şubelerimiz açılmıştır.

Bugüne değin şubelerimizin yürüttüğü başarılı çalışmalar, doğru bir örgütlenme politikasıyla hareket edildiğini göstermektedir. Önümüzdeki dönemde, merkezî planda, bölgeler ve şubeler düzeyinde daha yetkinleşmiş bir program ve kadrolaşma politikasıyla çok daha hızlı bir örgütlenmeye gidilebileceği açıktır.

TRAKYA BÖLGESİ

Başlıca bir tarım bölgesi olan ve son yıllarda tekstil sanayiinin hızlı gelişme gösterdiği Trakya Bölgesinde,

kadınlar arasındaki örgütlülük düzeyi göreceli olarak geridir.

Bu bölgede, Edirne ve Uzunköprü olarak 2 şubemiz bulunmaktadır.

Edirne şubemizin üye bileşimi şu şekildedir: İşçi % 44, ev kadını % 17, memur % 13, öğretmen % 10, öğrenci % 9, sağlık elemanı % 3, serbest meslek % 4. Uzun bir hazırlık çalışması sonucu kurulan Edirne Şubemiz, üye yapısından da görülebileceği gibi, özellikle tekstil işçileri arasında örgütlenme çalışmalarını yoğunlaştırmıştır.

Birkaç küçük atölye dışında sanayinin bulunmadığı ve dolayısıyla kadın işçi olmayan Uzunköprü'deki şubemizin üye bileşimi ise şöyledir: Öğretmen % 46, ev kadını % 33, memur % 11, köylü % 6, sağlık elemanı % 3, öğrenci % 1.

Bölgedeki her iki şubemizde de önümüzdeki dönemde köylere yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi planlanmaktadır. Nitekim geçtiğimiz dönemde, Trakya Bölgesinde köy kadınları arasındaki çalışmalarımız için önemli deneyimler geliştirilmiştir. Pilot köyler seçilmiş, buralarda KÖY-KOOP, köyde yerleşik İKD üyesi öğretmen ve ebelerle ortaklaşa çalışmalar yürütülmüş, sağlık ve eğitim seminerleri verilmiştir. Bölge çapında oluşturulması planlanan Köy Bürosunun bu çalışmalara hız katacağı kanısındayız.

Gelişmeye oldukça açık olan bu bölgede, şube ve temsilciliklerimiz olmayan yerlerde de İKD etkin çalışmalar ortaya koyabilmektedir. Keşan'da gerçekleştirilen yığınsal 8 Mart kutlaması buna bir örnektir.

Trakya Bölgesinde Tekirdağ ve Babaeski'de birer şube açılması için çalışmalar sürdürülmektedir.

TÜSTAV

MARMARA BÖLGESİ

Kırsal alanda daha çok orta köylülüğün varolduğu bu bölgemiz, sanayi yönünden de gelişmiştir. Bölgede 3 şubemiz bulunmaktadır: Bursa, İzmit ve Balıkesir.

Eski ve büyük şubelerimizden biri olan Bursa Şubesinin üye bileşimi şöyledir: İşçi % 30, ev kadını % 20, öğretmen % 17, memur % 13, öğrenci % 9, sağlık elemanı % 8, serbest meslek % 2, köylü % 1.

Bursa köklü işçi geleneklerine sahip bir kenttir. Özellikle kadın işçilerin yoğun olduğu tekstil sanayii 19. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Buna karşın, yakın zamana kadar politik açıdan geri kalmış, ancak Türkiye çapında sınıf çelişkilerinin keskinleşip toplumsal savaşımın gelişmesiyle bu ilimizde de ilerici hareket önemli bir gelişme göstermiştir. Çeşitli iç ve dış nedenlerden ötürü, bu kentte sanayi işçileri arasındaki örgütlenmemiz uzun süre yeteri düzeyde olamamış, ama geçtiğimiz dönem özellikle tekstil ve gıda işkollarında hızlanmıştır. Bursa'da Hürriyet Mahallesinde bir temsilciliğimiz bulunmakta, Namık Kemal ve Yıldırım Mahallelerinde ise temsilcilik kurma çalışmaları yürütülmektedir. 1977 yılında CHP İl Kadın Koluyla bölgede ilk kez, pahalılığı protesto amacıyla düzenlenen, yığınsal bir kadın yürüyüşü yapılmıştır.

İzmit Şubemizin üye yapısı ise şu şekildedir: Ev kadını % 35, öğretmen % 25, memur % 23, işçi % 10, sağlık elemanı % 5, öğrenci % 2.

Bir sanayi kenti olmasına karşın, İzmit'te kadın işçi sayısı azdır. Bu nedenle örgütlenme çalışmalarımız daha çok işçi eşleri ve diğer emekçi kadınlar arasında yoğunlaşmıştır. Eski bir şubemiz olan İzmit'te yığınsallaşmanın yavaş olmasına neden olan faktörler arasında kadro yetersizliğini ve geçmiş dönemdeki yoğun baskıları sayabiliriz. İzmit'te Kozluk Mahallesinde, Karamürsel ve Gölcük ilçelerinde temsilcilik çalışmaları vardır.

Balıkesir Şubesi ise, öğretmen % 32, ev kadını % 27, sağlık elemanı % 13, öğrenci % 7, işçi % 2, köylü % 2 biçiminde bir yapıya sahiptir.

Sanayi bakımından geri olan Balıkesir aynı zamanda bölgenin en gerici kentlerinden biridir. İKD şubesi bu ilde ilk kurulan demokratik örgütlerdendir. Politik yapının getirdiği tüm güçlüklere karşın, yaratıcı çalışmalarla özellikle ev kadınları arasındaki örgütlenmede küçümsenemeyecek başarılar kazanılmış, özgül deneyler edinilmiştir. Köy çalışmalarına da önem verilmiş, Ortamandra ve Elyapan köyleriyle olumlu ilişkiler kurularak, «Kadınların Sesi» gazetesinin yaygın dağıtımı yapılmıştır. Önümüzdeki dönemde Balıkesir Şubesi Gaziosmanpaşa Mahallesi ve Burhaniye ilçesinde temsilcilik açmayı hedeflemektedir.

Bölgede varolan şube ve temsilcilikler dışında, Adapazarı, Erdek, İnegöl, Mudanya, Gemlik ve Yalova'da şube ya da temsilcilik açılması için çalışmalar yürütülmektedir.

GÜNEY ANADOLU BÖLGESİ

Gerek sanayi, gerekse tarımda tekelleşmenin yoğunlaşması sonucu, bölgede köylerde ve kentlerde sınıf çelişkileri hızla keskinleşmektedir. Sanayi ve tarım işçileri arasında kadınların oranı oldukça yüksektir.

Adana, Antakya ve Mersin şubelerimize ek olarak 1977 Aralık ayında İskenderun şubemizin de açılmasıyla, bölgedeki şube sayımız 4'e yükselmiştir.

TÜSTAV

Bu bölgenin merkezi olarak tanımlanan Adana'daki şubemizin üye yapısı şöyledir: İşçi % 36, ev kadını %35, öğretmen % 12, memur % 9, öğrenci % 3, sağlık elemanı % 3, serbest meslek % 2.

Adana'da, özellikle kadın işçilerin yoğun olduğu işkollarında, sarı sendikalar egemendir. İKD bu güç koşullara karşın işçiler arasında başarılı bir örgütlenme çalışması yürütmüş, birçok İKD üyesi fabrikalarında ilerici sendikalarda örgütlenmek için yapılan çalışmalarda başı çekmişlerdir.

Adana şubemizin Seyhan Mahallesinde bir temsilciliği bulunmakta, Yavuzlar ve Sarıçam mahallelerinde de temsilcilik çalışmaları sürdürülmektedir.

Mersin Şubesinin üye bileşimi ise şu şekildedir: Ev kadını % 30, memur % 27, öğretmen % 24, işçi % 9, sağlık elemanı % 3, serbest meslek % 3, öğrenci % 2, köylü % 2.

Mersin Şubesi geçen dönemde, başlıca kadro sorunu yüzünden örgütlenme çalışmalarını istenen düzeye çıkaramamışsa da, köylere yönelik çalışmalarında küçümsenmeyecek başarılar elde etmiştir. Yenice'deki çalışmalar, köy kadınları arasındaki örgütlenmemize örnek deneyimler kazandırmıştır. Yenice'de kısa dönemde temsilcilik açılması hedeflenmektedir.

Üyelerinin % 31'i ev kadını, % 27'si memur, % 24'ü öğretmen, % 7'si işçi, % 4'ü sağlık elemanı, % 3'ü serbest meslek, % 2'si öğrenci ve % 2'si köylü olan Antakya şubemiz de köy çalışmalarına ağırlık vermektedir. Samandağ'da temsilcilik açılması çalışmaları sürdürülmektedir.

İskenderun Şubemiz, % 70 ev kadını, % 10 işçi, % 10 öğretmen, % 5 sağlık elemanı, % 3 memur, % 2 öğrenci biçiminde bir üye bileşimine sahiptir.

Henüz çok yeni bir şube olmasına ve yoğun faşist baskıları göğüslemek zorunda kalmasına karşın, İskenderun şubemiz özellikle işçi eşlerini örgütlemekte kısa sürede önemli başarılar göstermiştir.

Geçtiğimiz yıl bölgedeki şubelerin ortaklaşa düzenlediği «Can Güvenliği ve Hayat Pahalılığına Hayır» mitingi, bölgede büyük yankılar uyandırmış, güneyde hızla gelişen emekçi kadın hareketinin somut göstergesi olmuştur.

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

Bölgede Ankara, Çankaya, Eskişehir ve Çorum olmak üzere 4 şubemiz vardır.

Ankara şubemiz, Ankara Valisinin faşizan tutumu sonucu 2 kez kapatılmıştır. Bu nedenle üyelerinin çoğunluğu Çankaya şubemize aktarılmıştır. Şu anda aktif olarak çalışmayan tek şubemizdir.

Çankaya şubemizin üye bileşimi şu şekildedir: Öğrenci % 26, memur % 23, öğretmen % 16, ev kadını % 14, işçi % 8, serbest meslek % 7, sağlık elemanı % 6.

Bilindiği gibi, Ankara sanayi dışında çalışan kadın sayısının yüksek olduğu bir kenttir. Bu durum, Çankaya şubemizin üye yapısına da yansımaktadır. Ne var ki, şubemiz özellikle son yıl içinde kenti çepeçevre saran gecekondu bölgelerinde yaşayan emekçi eşlerini örgütlemekte de önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bu şubemiz de bir kez kapatılmış, polis tarafından defalarca aranmış ve faşistlerce kurşunlanmıştır. Bütün bunlara karşın hızlı yığınsallaşması engellenememiştir. Yığınsal olarak kutlanan 8 Mart'ların yanı sıra Çankaya şubemiz, Ankara'da Dünya Barış Günü, Nazım Hikmet'in doğum günü gibi kutlamalarda da diğer demokratik örgütlerle bir-

TÜSTAV

likte aktif rol almıştır. 5 Kasım 1977'de «İşsizliği ve Pahalılığı Protesto» için bir yürüyüş düzenlemiş, bu eyleme her kesimden geniş kadın kitlesinin katılımı sağlanmıştır.

Çankaya Şubesinin halen Öveçler, Seyranbağları, Macunköy, ve Çinçin Bağları olmak üzere 4 temsilciliği bulunmakta, Mamak'ta temsilcilik açma çalışmaları yürütülmektedir.

Çorum şubemizin üye yapısı, ev kadını % 35, sağlık elemanı % 35, memur % 10, öğrenci % 10, öğretmen % 6, köylü % 3, işçi % 1 biçimindedir.

Çevre köylerdeki örgütlenme çalışmalarının olumlu bir şekilde sürdürüldüğü Çorum'da, bir köy komisyonu oluşturulmuş ve Tarhan, Palabıyık, Sarımbey ve Altınbaşak olmak üzere 4 pilot köy seçilmiştir. Bunlardan Altınbaşak köyünde İKD tarafından verilen 1 Mayıs seminerlerine 300 kadar köylünün katılımı sağlanmıştır. Çorum şubemiz Sarımbey köyünde temsilcilik açmayı hedeflemektedir.

Eskişehir şubemiz, % 35 öğretmen, % 24 ev kadını, % 18 memur, % 10 işçi, % 8 öğrenci, % 3 sağlık elemanı, % 2 serbest meslek sahiplerinden oluşmaktadır.

Sanayiin hızla geliştiği bu kentte çalışmalarımızın ağırlık noktasını işçi kadınlar arasındaki örgütlenme oluşturmaktadır. Eskişehir şubemizin Yıldıztepe mahallesinde bir temsilciliği vardır. Erenköy mahallesi ve Çifteler ilçesinde de temsilcilik açılması hedeflenmektedir.

Bölgede, Kayseri, Sivas, Akşehir, Şereflikoçhisar ve Kırıkkale'de şube açılması hedeflenmekte ve çalışmalar sürdürülmektedir.

BATI KARADENİZ BÖLGESİ

Geçen dönem bölge sekreteri atanamayan bölgelerden biri olan Batı Karadeniz'de iki şubemiz vardır: Zonguldak ve Çaycuma.

Zonguldak şubemizin üye bileşimi şöyledir: Ev kadını % 31, öğretmen % 23 3, memur % 18.6, büro işçisi % 10.7, sağlık elemanı % 8.8, işsiz % 3.5, öğrenci % 2.3, serbest meslek % 1.8.

Zonguldak, yeraltı maden ve metalurji sanayilerinin gelişmiş olduğu bir ilimizdir. Özellikle maden işçilerinin köylerle sıkı ilişkisi olması ve büyük çoğunluğunun ailelerinin köylerde yaşaması, işçi eşleri arasındaki örgütlenmemizi güçleştiren başlıca faktördür. Bu nedenle, Zonguldak'da son dönemde çevre köy ve ilçelerde temsilcilik çalışmaları yoğunlaştırılmıştır. Bu şubemiz MC döneminde yoğun gerici baskılarla karşılaşmış ve bir kez kapatılmıştır. Yakın bir tarihte Yenice bucağında bir temsilcilik açmayı hedeflemektedir.

Çaycuma şubemizin üye bileşimi: Ev kadını % 39.4, öğretmen % 33.9, memur % 17.1, köylü % 5.3, sağlık elemanı % 3.8, öğrenci % 0.5 biçimindedir.

Kadın işçinin az olduğu kâğıt sanayiinin bulunduğu Çaycuma'da örgütlenmemiz daha çok işçi eşleri ve diğer çalışan kadınlar arasında yoğunlaşmıştır. Çaycuma'da da köy çalışmalarına önem verilerek, olumlu ilişkiler geliştirilmiştir. Çaycuma şubemizin Bartın'da bir temsilciliği vardır. Bu bölgede Samsun'da şube açılması hedeflenmektedir.

DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ

Daha çok orta köylülüğün egemen olduğu, sanayinin ise geri kaldığı bu bölgedeki ilk şubemiz 1978 Mart

TÜSTAV

ayında Trabzon'da açılmıştır. Şubemizin açılması ile bölgedeki örgütlenme çalışmalarımız hız kazanmış ve uzun süredir varolan potansiyelin toparlanması için ilk adım atılmıştır.

Trabzon şubemizin üye bileşimi: Ev kadını % 36, öğretmen % 35, sağlık elemanı % 15, memur % 11, serbest meslek % 2, öğrenci % 1'dir.

Bu bölgedeki çalışmalarımızın yakın hedefi Beşikdüzü'nde bir şube açmaktır. Ayrıca, Giresun ve Ordu illerindeki örgütlenme çalışmalarımız sürmektedir.

EGE BÖLGESİ

Ege bölgesi, bir yanda sanayinin hızla geliştiği, öte yanda ise tarım işçilerinin sayısının yüksek olduğu bir bölgedir. Sınıfsal yapısına paralel olarak bölgede, gerek kentlerde gerekse kırsal alanlarda ilerici hareket son yıllarda hızlı bir gelişme göstermiştir.

Ege'de iki şubemiz vardır: İzmir ve Manisa.

İzmir şubesinin üye yapısı şöyledir: Ev kadını % 22, işçi % 18, memur % 18, öğretmen % 15, öğrenci % 14, sağlık elemanı % 7, serbest meslek % 5, köylü % 1.

Eski bir şubemiz olan İzmir şubesi, kadın sorunlarıyla ilişkili çalışmalarının yanısıra, demokratik güçlerin birliği doğrultusundaki katkılarıyla da bölgede haklı bir saygınlığa sahiptir. Ege bölgesinin sanayi merkezi olan ve kadın işçi sayısının yüksek olduğu İzmir'de, işçi örgütlenmemizin yeterli olduğu söylenemez ve çalışmalarımızın başlıca hedefini de bu eksikliğimizi gidermek oluşturmaktadır. Bunun yanında, köy çalışmalarına da önem verilmekte ve küçümsenmeyecek başarılar elde edilmektedir. Örneğin, Türkiye'de ilk kez Bademler köyünde 8 Mart yığınsal olarak kutlanmıştır. Uzun süredir

köylerde yapılan poliklinik çalışmalarına ek olarak, köy öğretmenleri ve köy ebeleri aracılığıyla da köylerde sürekli ve kalıcı ilişkiler kurulmuştur. İzmir şubesinin, bu bölgedeki demokratik örgütlerle olumlu ortak çalışmalarının somut bir örneği 5 Kasım 1977'de düzenlenen hayat pahalılığı ve zamlarla mücadele mitingidir. Bu mitinge geniş kadın yığınları İKD flaması altında katılmışlardır. Gene, ilerici belediye başkanları ve muhtarlarla ortak çalışmalarda başarılı olunmuş, kreş, yol, su gibi sorunlara çözüm getirilebilmesi için somut eylemlere girişilmiştir.

İzmir şubemizin, Çamdibi, Karabağlar, Çimentepe ve Gültepe olmak üzere 4 temsilciliği vardır. Hedef temsilcilikler ise, Altındağ, Bayraklı, Narlıdere, Menemen, Aliağa ilçeleri, Belevi ve Bademler köyleridir. Bornova ve Karşıyaka'da ise şubeleşmeye gidilmesi hedeflenmektedir.

8 aylık bir çalışma sonucu 1978 Mart ayında açılan Manisa şubemizin üye bileşimi şöyledir: İşçi % 40, ev kadını % 21, memur % 19, öğretmen % 10, öğrenci % 5, serbest meslek % 3, sağlık elemanı % 2.

Kadın işçi sayısının yüksek olduğu bu ilimizde yeni kurulan şubemizin üyelerinin yarıya yakın bir bölümünün işçi olması, bu şubemizin gelecekteki gelişmesi açısından umut vericidir. Manisa'da ev kadınları ve diğer çalışan kadınlar arasındaki örgütlenme çalışmaları da aynı düzeyde geliştirilmektedir. Bu şubemiz, yakın bir tarihte Salihli ilçesinde temsilcilik açmayı hedeflemektedir.

Bölgenin önemli illerinden biri olan Uşak'ta şubeleşme çalışmaları hız kazanmıştır ve Genel Kurulumuzdan sonra en kısa zamanda bu ilde şubemiz açılacaktır. Ayrıca, Muğla ve Aydın'da şube açılması hedeflen-

mekte ve çalışmalar sürdürülmektedir. Aydın'da çevre köylerde de çalışmalar vardır. Örneğin, Yeniköy'de köy ebesi ile ortak çalışmalar sonucu sağlık seminerleri verilmektedir.

Ege, bölgenin kendi içinden çıkardığı elemanlarla bir bölge sekreterlik bürosunun oluşturulmakta olduğu tek bölgemizdir. Ayrıca, bölge köy bürosunun kuruluş çalışmaları da ilerlemiştir.

Şube ve temsilcilik açma istek ve potansiyelinin yüksek olduğu Ege bölgesi, İKD'nin gelecekteki genel örgütlenmesi açısından önemli bir yer tutmaktadır.

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Güneydoğu, ulusal sorunun egemen olduğu bir tarım bölgesidir. Bölgede feodal ilişkiler gücünü korumaktadır. Bu ilişkilerden kaynaklanan birçok gerici gelenek ve görenekler sonucu kadınlar arasında okuma-yazma oranı ve buna bağlı olarak bilinç düzeyi çok düşüktür. Kadınların değil dernek çalışmalarına katılmak, sokağa çıkmaları bile sorundur.

İşte, bölgenin merkezi olan Diyarbakır'daki şubemiz bu olumsuz faktörlere karşın kurulmuş, ama yürütülen doğru örgütlenme politikası sonucu kısa sürede gelişip güçlenmiştir. Bölgedeki pek çok il ve ilçeden gelen örgütlenme istekleri hızla artmaktadır.

Diyarbakır şubemizin üye bileşimi şu şekildedir: Ev kadını % 40, sağlık elemanı % 22, öğretmen % 20, memur % 7, öğrenci % 6.7, işçi % 3, serbest meslek % 1.3.

1978 yılında Diyarbakır'da ilk kez 8 Mart, tüm bölgeden katılımlarla yığınsal biçimde kutlanmış, gene bölgedeki ilk Nazım Gecesinin kutlanmasına Şubemiz aktif biçimde katılmıştır.

Şubeye bağlı olarak Melik Ahmet Mahallesi, Lice ve Ergani ilçelerinde temsilcilik çalışmaları yürütülmektedir.

Van'da ise kısa sürede bir şubemiz açılacaktır. Bu kentte şimdiden, yüze yakın kadının katıldığı eğitim seminerleri sürdürülmekte ve 300'ün üstünde «Kadınların Sesi» gazetesi satılmaktadır.

Bölgede ayrıca Siirt, Mardin, Malatya ve Batman'da şube açılması hedeflenmektedir.

İKD'nin bu bölgede yürüttüğü politika, bir yandan demokratik kadın hareketinin birliğini sağlama, aynı zamanda da ulusal sorunun çözümü için verilen savaşımı destekleme biçiminde olmaktadır.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

İKD şubesinin bulunmadığı tek bölgedir. Politik açıdan oldukça geri ve tutucu, kadınlarımızın sosyal ve ekonomik konumlarının, okuma-yazma oranının ve örgütlenme düzeylerinin geri olduğu bu bölgede örgütlenmemizi geciktiren başlıca faktörlerden biri de faşist baskılar olmaktadır. İKD, önümüzdeki dönemde Doğu Anadolu örgütlenmesini önemle almaya kararlıdır.

İSTANBUL

Ülkemizin en önemli sanayi merkezi olması ve ülke nüfusunun onda birini barındırması göz önünde tutularak İstanbul, örgütlenmemizde ayrı bir bölge olarak ele alınmıştır. İstanbul aynı zamanda nicel ve nitel açıdan işçi sınıfı hareketinin de en çok geliştiği bölgedir.

İstanbul ili, gerek işçi kadınlar, gerekse işçi eşleri, memurlar, öğretmenler, öğrenci genç kızlar, vb., olarak

TÜSTAV

kadın hareketi için büyük bir potansiyeli barındırmaktadır. Giderek güçleşen yaşam koşullarının, işsizliğin, pahalılığın, faşist baskıların acısını çeken kadınlar, işçi sınıfı hareketinin bu denli geliştiği İstanbul bölgesinde, gerçekleri her gün daha iyi kavramakta, örgütlenmenin gereğini her gün daha iyi anlamaya başlamaktadırlar. Bu nedenle İKD'nin, kadınlar arasında örgütlülük ve bilinç düzeyinin görece yüksek olduğu İstanbul'da kurulmuş olması, çalışmalarını burada başlatmış olması bir rastlantı değildir.

İstanbul'da 1976 Mart ve Nisan aylarında açılmış olan Fatih, Şişli ve Kartal olmak üzere 3 şubemiz bulunmaktadır.

İstanbul şubelerimizin üye bileşimleri şöyledir:

Fatih: İşçi % 33, ev kadını % 23, öğrenci % 17, memur % 10, öğretmen % 8, serbest meslek % 7, sağlık elemanı % 2.

Şişli: İşçi % 35, ev kadını % 33, öğrenci % 8, serbest meslek % 8, memur % 5, öğretmen % 5, ev hizmet işçisi % 4, sağlık elemanı % 2.

Kartal: Ev kadını % 35, işçi % 25, öğretmen % 15, serbest meslek % 10, memur % 10, sağlık elemanı % 5.

Fatih Şubemize bağlı olarak, Gaziosmanpaşa, Bayrampaşa, Eyüp, Zeytinburnu; Şişli şubemize bağlı olarak, Gültepe, Hasköy, Ortaköy, Kuştepe, Hisarüstü, Sarıyer, Kâğıthane; Kartal Şubemize bağlı olarak, Gümüşsuyu, Burunbahçe, Gülsuyu temsilciliklerimiz vardır.

Temsilcilik çalışması, ulaşımın çok zor olduğu İstanbul'da, kadınların sınırlı vakitleri ve toplumdaki durumları göz önüne alındığında büyük önem taşımakta ve zorunlu bir örgütlenme biçimi olarak ortaya çıkmaktadır.

Geçtiğimiz dönemde İstanbul birçok eksiğine karşın İKD çalışmalarının en yoğun olduğu bölge olmuştur. Yürüyüşlere, 1 Mayıs'lara, 8 Mart gösterilerine emekçi kadınlar yığınsal olarak katılmışlardır. Ulusal Demokratik Cephenin oluşmasına katkıda bulunmak için İstanbul şubeleri somut adımlar atmışlardır. İlerici demokratik örgütlerle gerek İstanbul çapında, gerekse bölgesel ve mahallî çapta gerçekleştirilen ortak eylemlere daha çok kadını katmak için uğraş verilmiş ve başarılı sonuçlar alınmıştır. Böylelikle geniş kadın kitlelerine eylem birliğinin önemini kavratmakta bu şubelerimizin katkısı büyük olmuştur.

İstanbul'daki örgütlenme çalışmalarımızın daha planlı yürütülmesi için 1977 Ağustos'unda Merkez Örgütlenme Bürosuna bağlı olarak «İstanbul Sekreterliği Bürosu» kurulmuştur. Ancak bugüne değin, bu büroyu oluşturan üyelerimizin, aynı zamanda şubelerde çok yoğun çalışmalar içinde olmaları, İstanbul'daki örgütlenmenin istenilen biçimde yönlendirilmesini engellemiştir. Bu nedenle şube genel kurullarından sonra İstanbul Sekreterliği Bürosu yeniden bir örgütlenmeye giderek, İstanbul çapında yeni bir örgütlenme programı hazırlamaya başlamıştır.

Bu program, varolan potansiyele göre bugüne değin yetersiz kalan işçi kadınlarımızın örgütlenmesine özel önem vermekte, ilk adımda, bu büroya bağlı bir işçi bürosu oluşturmayı hedeflemektedir.

Önümüzdeki dönemde İstanbul'daki örgütlenme çalışmalarının daha verimli olacağı ve buna bağlı olarak diğer çalışmalarımızın daha da gelişeceğine şüphe yoktur.

Önümüzdeki bir yıl içinde Gaziosmanpaşa ve Bayrampaşa temsilciliklerinin şubeye dönüşmesi ve Beykoz

TÜSTAV

İstinye, Bakırköy ve Çerkezköy'de şubeler açılması hedeflenmektedir.

ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İKD geçtiğimiz dönemde gerek üye sayısı, gerekse yeni kadrolar açısından diğer alanlarda olduğu gibi gelişip güçlenmiştir. Bununla birlikte yığınsallaşma ve kadrolaşma sorunumuzun yeterli biçimde çözümlenebildiği söylenemez. Bunun başlıca nedeni, örgütlediğimiz alanın yapısı ve gösterdiği farklılıklardır. İkinci önemli bir neden de, gün geçtikçe şiddetini daha da artıran faşist baskı ve terördür. Bunun sonucu, pek çok emekçi kadınımız İKD'ye üye olmakta çekingen davranmaktadır. Mevcut üyelerimiz üzerindeki baskılar da gün geçtikçe yoğunlaştırılmaktadır. Örneğin Eskişehir şubemizde 9 işçi üyemiz işten çıkarma tehdidiyle, işveren tarafından Dernekten istifa etmeye zorlanmıştır. Gene bu baskılar sonucu yer bulamadıkları için şubelerimiz temsilcilik açamamakta, bazı kentlerimizde de şubelerimizin açılması ertelenmektedir. Bu da zaman zaman var olan potansiyelin dağılmasına neden olmaktadır. İşte örgütlenme çalışmalarımızı bu bilgilerin ışığında değerlendirmek zorundayız.

1. Kongremizden sonra 1976 Eylül'ünde Merkezî Örgütlenme Bürosunun kurulması ile birlikte İKD örgütlenmesi yeniden ele alınmış ve örgütlenmede daha planlı bir politika izlenmeye başlanmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi, Merkezî Örgütlenme Bürosunun önerisi ile, Türkiye 10 ana bölgeye ayrılarak bölge sekreterlikleri oluşturulmuştur. İlk olarak Güney Bölgesi için başlayan bölge sekreterliği uygulaması, daha sonra İstanbul, İç Anadolu, Marmara, Trakya, Güneydoğu ve Doğu Karadeniz bölgeleri için uygulandı. Bölge sekreterlerinin görevi önceleri bölgesinde Merkezî Örgütlenme Bürosu tarafından saptanan illerde şube açmak, şubede görev alacak kadroları hazırlamakla sınırlı iken, giderek genişlemiş, şubeler arası koordinasyon, ortak bölgesel eylemler, ortak bölge toplantıları yapmak, bölgedeki kadın hareketinin ortak sorunlar çevresinde uyum içinde hareket etmesini sağlamak düzeyine varmıştır. Şube sayısının artması ile, ortak şube yönetim kurulları toplantılarının yanı sıra, her bölgede şubeler ve örgütlenme yapılan yerlerdeki sorumluların katıldığı ortak bölge toplantıları düzenlenmiştir. Bu toplantılar sonucu ortak yürüyüşler, ortak kutlamalar, hepsinden önemlisi şubeler arasında daha yoğun bir deney alışverişi ve dayanışma sağlanmıştır. Bölge sekreterliklerinin oluşturulması, gitgide büyüyerek Türkiye'nin her yöresine yaygınlaşan Derneğimizin iç örgütlenmesini güçlendirmiş, Genel Merkezle şubeler arasında kopukluğu önlemiştir.

Bu kazanımlarda bölge sekreteri olarak görev yapan arkadaşlarımızın bilinçli ve özverili çalışmaları başlıca rolü oynamıştır. Bölge sekreterleri, evlerinden, ailelerinden uzakta aylarca, hatta 1-1,5 yıl bölgelerinde kalmış, madden ve manen güç koşullarda örnek bir çalışma koymuşlardır. Şubelerimizin kurulduğu illerin dışında, Van, Gaziantep, Giresun, Ordu, Samsun, Sivas, Kayseri, Uşak, Aydın gibi daha onlarca kent, ilçe ve hatta köylerde örgütlenme çalışmaları yürütmüşlerdir. Geçtiğimiz dönemde kurulan şubelerimiz, bu şubelerde görev alan kadroların yetkinlik düzeyi, bölge sekreterlerinin örnek çalışmalarının en iyi kanıtıdır.

Ne var ki, geçtiğimiz dönemde, şubelerimizin ya da şubeleşme potansiyelinin bulunduğu her bölgeye dahi bölge sekreteri gönderilememiştir. Kadrolarımızın yeter-

TÜSTAV

sizliği, bölge sekreterliğinin gerektirdiği çok güç koşullar bunun başlıca nedenleridir. Ayrıca, hedeflendiği halde, şubelerimizin bulunduğu bölgelerde, o bölgenin kendi içinden bölge sekreteri çıkarabilmesi büyük çoğunlukla mümkün olamamıştır. Bu da, yerel yönetici kadroların henüz deneysiz olmaları, yetkin kadroların ise çok kıt olmasından ileri gelmektedir. Şu anda Ege Bölgesi dışında, tüm bölge sekreterleri İstanbul şubeleri üyelerinden atanmışlardır.

Önümüzdeki dönemde hedefimiz, geçmişte eksik kalan üç bölge de dahil olmak üzere, her bölgede, bölge sekreterlik bürolarının oluşturulmasıdır.

Kadrolaşma ve yığınsallaşma bugün de İKD örgütlenmesinde başlıca iki amaç olmaktadır. İKD şube yönetim kurullarının tamamına yakın bir bölümü ilk kez yönetici olarak görev almaktadır. Kadrolarımızın genç, dolayısıyla deneysiz olması en önemli sorunumuzdur. İKD yepyeni bir örgüttür; bir hafta sonra kuruluşunun 3. yılını kutlayacaktır. Ülkemizde gerçek bir kadın hareketinin ve örgütlenmesinin yeniliği, kadınların yüzyıllardır geri bırakılmışlığı, emekçi kadınlarımızın sırtına binen çocuk bakımı, ev ve iş yükü, ailenin baskısı, bunlar kadınlar arasındaki çalışmayı güçleştiren koşulların başında gelmektedir. İşte bu koşullarda yönetici ve aktif kadrolar çıkarmak, kadroları gerek teorik, gerekse pratik olarak eğitmek oldukça güç ve sabır isteyen bir çalışmadır.

Geçtiğimiz dönem ilk kez uygulanmaya başlanan çeşitli düzeydeki kadro eğitimleri bu doğrultuda önemli bir adım olmuştur. Önümüzdeki dönemde, dernek içi eğitime, hızla kadro yetiştirilmesine daha da ağırlık verilecektir.

Kadrolara ilişkin ikinci önemli bir konu da onların kullanımıdır. Pek çok şubede var olan kadroların kullanımı, kişilere görev dağıtımı, görevin takibi, denetlenmesi ya eksik ya da yanlış yapılmaktadır. Kollektif çalışma yerine, tek tek kişilerin çalışması ağır basmaktadır. Eleştiri ve özeleştiri alışkanlığı henüz tam olarak yerleşmemiştir.

Tüm bunlar, İKD'nin genel olarak hızlı büyümesinin ve gelişmesinin sonucu, denenmiş, uzmanlaşmış kadroların azlığı, deney ve bilgi eksikliğimizin ortaya çıkardığı sorunlardır. İKD gelişip güçlendikçe, aynı nedenlerden dolayı, bu sorunların çözümü daha da kolaylaşacaktır.

Yığınsallaşma, yani yeni üyeler kazanma oranı da, üye sayımızdaki yıllık artış hızı % 400'ün üstünde olmasına karşın, var olan potansiyelin altındadır. Üye yapmada gösterilen çekingenlik, çalışma yapılan yerlerdeki potansiyelin zamanında toparlanamaması ya da örneğin bir okuma-yazma kursuna katılan kadınların üye yapılmaması gibi eksiklikler bunda rol oynamaktadır.

Örgütlenmede önemli bir eksikliğimiz de propaganda çalışmalarının yetersizliğidir. En önemli propaganda aracı olan «Kadınların Sesi» gazetesi iyi değerlendirilememektedir.

Geçen dönemde, mahalle, işyeri ve köy olarak saptanan üç ana çalışma alanı içinde, mahalle çalışmaları ağır basmıştır. Üye bileşiminde ev kadını olarak gözüken kesim, büyük kentlerde gecekondu bölgelerinde oturan işçi ve emekçi eşleridir. Mahalle çalışmaları ile yeni yeni deneyler kazanılmış, yalnızca o mahalledeki kadınların sorunları ile değil, tüm mahallenin sorunlarıyla ilgilenilmiş, okuma-yazma, biçki-dikiş kursları ve poliklinik çalışmalarının yanı sıra mahallenin su, yol, çocuk bahçesi gibi gereksinmelerinin sağlanması için de çaba harcanmıştır. Bu çalışmalarda çoğu yerlerde ilerici muhtarlar ya da belediye başkanları ile ortak eylemler yürütülmüştür.

Fabrika çalışmalarımızın yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Başarılı bir çalışma sonucu, Edirne ve Adana'da üye bileşiminin yarısına yakını sanayi işçilerinden oluşurken, sanayi işçilerinin yoğun olduğu İstanbul, İzmir ve Bursa'da yeterli orana ulaşılamamıştır.

Köy kadınları arasındaki çalışmamız yeni yeni başlamıştır. Yurdumuzda genel olarak köylüler arasındaki örgütlenmenin yeniliği, köyde çalışma yapacak kadroların azlığı, köylü kadınların nüfusumuzun en geri kesimini oluşturması, bu alanda önümüzde duran güçlüklerdir. Köy kadınları arasında örgütlenme çalışmaları, yetersiz de olsa, hemen hemen her bölgede sürdürülmüştür. Trakya'da, Güney'de Yenice'de, Samandağ köylerinde, Çorum'da, Ankara, Balıkesir, Eskişehir ve İzmir'de köy çalışmları olmuştur. Grevci metalurji işçileri ile dayanışma kampanyası sırasında pek çok köy ziyaret edilmiş, buralardan işçilere gıda maddeleri yardımı yapılması sağlanmıştır. Bugün, Yenice'de düzenli eğitim toplantıları, Çorum'a bağlı köylerde gazete satışı yapılmaktadır. İzmir'de Bademler Köyünde 8 Mart yığınsal olarak kutlanmış, Çorum'da köy kadınlarının kutlamalara katılması sağlanmıştır. Ancak, genel olarak, köy kadınları arasındaki çalışma planlı ve düzenli olamamış, var olan ilişkilerin değerlendirilmesi biçiminde kalmıştır. Önümüzdeki dönemde oluşturulacak köy büroları ile bu çalışmaların daha planlı ve hızlı olacağı kanısındayız. Köy çalışmalarında, köye gidecek kadrolar yaratmanın yanı sıra, köy öğretmenleri, köy ebeleri aracılığıyla örgütlenmek, KÖY-KOOP, KÖY-DER gibi örgütlerle ortak çalışmalar koymak uzun vadeli çalışma biçimimiz olacaktır.

Örgütlenmede diğer bir hedefimiz de, büyük kentlerde öğretmen ve sağlık okulları başta olmak üzere öğrenci genç kızlar arasında, gerek okullarda, gerekse yurtlardaki çalışmalarımızı geliştirmektir. Geçen dönemde, okulların faşist işgal sonucu hemen hemen sürekli kapalı olması ve yurtlardaki faşist baskıların alabildiğine yoğunlaşması, birçok öğrencinin evlerine dönmek zorunda kalması, bu alandaki çalışmalarımızı büyük ölçüde engellemiştir.

Merkezî Örgütlenme Bürosu, Merkez Yönetim Kurulunun kararlarının ışığı altında örgütlenme çalışmalarında, rastgele şube ya da temsilcilik açma yerine, İKD'nin saygınlığına ve işlevine yaraşır bir anlayışta ve çalışır şubeler kurulması politikasını gütmüştür. Şubemizin açıldığı her ilde İKD'nin tek ve güvenilir bir kadın örgütü haline gelmesi bu politikamızın doğruluğunun kanıtıdır. İKD' aynı zamanda bölgedeki diğer olumlu kadın örgütleri ile iyi ilişkiler kurma ve eylem birliği yapma amacıyla yoğun çaba harcamıştır.

Örgütlenme çalışmaları, Derneğimizin diğer çalışmalarından kopuk olarak ele alınmamaktadır. Örgütlenmenin ayrıca ele alınması, örgütlenmede uzmanlaşmış kadrolara sahip olunması gerektiği yadsınmaz bir doğrudur. Ama, Derneğin diğer çalışmaları iyi yürütülemiyorsa, örgütlenme çalışmaları da sağlam temellere oturmamış demektir. Örgütlenme çalışmalarında unutmamamız gereken en önemli konu, amacımızın yalnızca kâğıt üzerinde üye kazanmak ya da her yere İKD tabelası asmak olmadığıdır. Örgütlenmek, kadınlarımızı, haklı istemleri doğrultusunda harekete geçirmek, faşizme ve emperyalizme karşı savaşıma sokmak demektir. Üye sayımız yüz binleri bulabilir. Örgütümüzün gücünü ise ancak bu yüz binlerin, halkımızın toplumsal kurtuluş savaşımına aktif olarak katılmasını sağlayıp sağlayamadığımızla ölçebiliriz. İşte İKD'nin gücünü, demokratik kadın hareketinin 3 yıl boyunca almış olduğu yolu gösteren ve gösterecek olan da, yaptığı işler, ortaya koyduğu eylemleridir.

EĞİTİM ÇALIŞMALARI

EĞİTİM ÇALIŞMALARIMIZIN AMAÇ VE İLKELERİ

Her savaşım ancak, hangi amaç için, hangi yöntemlerle ve neye karşı savaşım verileceğinin iyi bilinmesiyle başarıya ulaşır.

Eğitimlerimizde amacımız, gerek İKD üyelerine, gerek geniş kadın kitlelerine ikincil durumlarının bir alınyazısı olmadığını ve sorunlarını ve durumlarının nedenlerini anlatmaktır. Aynı zamanda bu durumdan kurtulmak için kısa ve uzun vadeli çözüm yolları göstermektir.

Geniş kadın kitleleri neye karşı, ne için savaşım verdiklerinin bilinciyle donanmış olurlarsa verecekleri savaşım başarıya ulaşacaktır. Bu nedenle eğitim, kadınların örgütlü savaşıma katılmalarını sağlayacak en önemli araçlardan biridir.

İlerici Kadınlar Derneği eğitimlerinde ekonomik bir kitle örgütü ve ilerici kadın örgütü olmanın gereklerine özen göstermektedir.

Bunun gereği olarak eğitimlerimizde, yakın hedefleri göstererek elde edilecek her demokratik kazanımın önemini belirtmekteyiz.

Bunun yanı sıra, kadınların gerçek kurtuluşunun toplumun sömürü ve baskıdan kurtuluşuna bağlı olduğu nihaî hedefinin gözden uzak tutulmamasını sağlamak, eğitimlerimizde vazgeçilmez koşuldur.

Kadın kitlelerine ve üyelerimize sorunların çözümü için örgütlü mücadeleye katılmanın zorunlu olduğu bilincini vermeye çalışmak ise önde gelen ilkelerimizdendir.

Eğitimlerimizin amacına ulaşması için dikkat gösterilen bir başka konu da, eğitim verdiğimiz kadın kitlelerinin eğitim ve bilinç düzeyleri, toplumsal koşullanmaları olmaktadır. İKD'nin yığınsal ve hızlı gelişmesi eğitim çalışmalarımızın boyutlarını da genişletmektedir. Bu durum eğitim çalışmalarımızın nicelik, nitelik ve yöntem olarak kendini geliştirmesini gerektirmektedir. Eğitimi hem yaygınlaştırmayı, hem de derinleştirme ve çeşitlendirmeyi bir arada başarmak görevini yüklemektedir.

EĞİTİM VE ARAŞTIRMADA UZMANLAŞMAYA DOĞRU

Bu amaçla geçtiğimiz dönem Merkez Eğitim Araştırma Komisyonu, Eğitim ve Araştırma olarak iki ayrı komisyon halinde yeniden düzenlendi. Böylece eğitimde ve araştırmada uzmanlaşmaya giderken Merkez Eğitim Komisyonunun büyüyen Derneğimizin eğitim gereksinmesine cevap verebilecek bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır. Böylece eğitimde merkezî düzenleme sağlanmaktadır. Öte yandan bu çalışmanın demokratik bir nitelik kazanmasını sağlayan şube eğitim ve araştırma komisyonları ağı yurt çapında deneyim ve çalışmalarıyla MEK'nun çalışmasına temel oluşturmakta, ışık tutmaktadır.

Şube Eğitim-Araştırma Komisyonları, eğitimlerin hazırlanması, yeni eğitim gereksinmelerinin saptanması ve

Merkez Eğitim Komisyonuna iletilmesi, eğitimlerinin yararlılığının gözlenmesi ve gerekli geliştirmelerin yapılması görevini etkin biçimde yerine getirmektedir. Bölgesinde, şubesinde düzenli eğitim verilmesi işini planlayıp uygulamaktadır.

MEK üyeleri büyük oranda, zengin deneyim sahibi İstanbul şubeleri üyelerinden oluşturulmuştur. Bugüne dek hazırlanan eğitimlerin büyük bölümü İstanbul şubelerimizin Eğitim ve Araştırma Komisyonlarınca hazırlanmıştır. Ankara, İzmir, Bursa şubelerimiz de gerek araştırma, gerek eğitim hazırlama çalışmalarımıza katılmışlardır.

Yeni çalışma döneminde tüm şubelerimizin Eğitim ve Araştırma Komisyonlarının bu konuda daha aktif görev almaları, eğitimlerimizin amacına ulaşmasında büyük yararlar sağlayacaktır. Merkez Eğitim Komisyonu eğitimlerin verimliliği konusunu sürekli canlı tutmaya çalışmıştır. Çünkü kadın örgütlenmesi nasıl özel bir çalışmayı, özel yöntemleri gerektiriyorsa; kadın üye tabanının geniş kadın kitlelerinin eğitimi de o derecede özel yöntemleri gerektiriyor. Bu, eğitim konularının seçilişinden, eğitimlerin sunuluşuna, eğitimde kullanılacak araçlara kadar geçerlidir. Bu nedenle şu kısacık üç yıl içinde verilen her eğitim bizler için adeta bir deney değeri taşıyordu.

Kadınların sorunlarını, nedenlerini anlatırken nasıl ifade etmeli, eğitimleri nasıl sunmalı, hangi araçlardan yararlanmalı, eğitimlere katılımı nasıl artırmalı, temsilciliklerdeki eğitimlerimizde nelere dikkat etmeliydik? MEK toplantılarının gündemini sık sık bu konular oluşturdu.

EĞİTİMLERİN VERİMLİLİĞİ İÇİN M E K ÇALIŞMALARI

Şubelerimizden gelen eğitim raporları, Şube Yönetim Kurulları Ortak Toplantıları, bu toplantılara düzenli katılan eğitim sorumluları, şubelerarası deney alışverişini sağlayan olanaklardı. Bunlar değerlendirildi, öneriler geliştirildi, bazı önlemler alındı, çalışmalar yapıldı.

1 — Eğitim nedir? Hangi amaçla eğitim yapılır? Çeşitli düzeydeki eğitimlerimizin amaçları, kimleri kapsayacağı? Eğitimler nerelerde ve nasıl verilmeli, ne gibi yardımcı araç gereç kullanılmalı? Gibi konuları içeren aydınlatıcı bir rapor hazırlanıp tüm şubelere gönderilmiştir.

2 — Eğitimler nasıl sunulmalıdır konusu üzerinde çalışılmış, eğitim vermenin bir uzmanlık işi olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. Bu nedenle eğitimci yetiştirme işinin merkezî olarak düzenlenmesine karar verilmiştir. Başlangıç olarak, İstanbul şubelerinden uygun nitelikteki üyelerden oluşan bir gruba «Sunuculuk Eğitimi» verilecektir.

3 — Eğitimlerin okunarak değil, anlatılarak sunulmasını kolaylaştırmak amacıyla eğitim metninin bir planını hazırlayarak, bu planda vurgulanması gereken önemli noktaların açıklamasını yapmak; konuyla ilgili geniş bilgi edinilecek kaynakları belirtme çalışması eski metinlere dönük olarak yapılacak ve bir ek metin olarak şubelere gönderilecektir. Bundan sonra hazırlanacak eğitimler için de aynı yardımcı metin ekte bulundurulacaktır.

4 — Tüm eğitim çalışmalarını daha iyi denetleyip yönlendirebilmek amacıyla şubelerden ve temsilciliklerden istenen aylık raporlarda yeterlilik ve uyumluluğu sağlamak için raporların içeriği ve biçimini oluşturmada yol

gösterici bir rapor hazırlanmış ve tüm şubelere gönderilmiştir.

5 — Kıvançla belirtmeliyiz ki, slaydlı eğitimlerin yararları üzerine yaptığımız uyarılar ve somut gereksinimler birçok şubemizin slayd makinesi ve slayd setleri sahibi olmaları sonucunu verdi.

Tüm şubelerimizin slayd gereksinmelerini karşılamak üzere slaydların çoğaltılması işi MEK tarafından başlatılmış ve yürütülmektedir.

Slayd seçimi konusunda da daha önemle eğilinmesi, slayd seçiminin komisyon denetiminden geçirilmesi de önlemler dizisindendir.

6 — Eğitimlerin, derneğimiz ve çeşitli düzeydeki üyelerinin gereksinmelerine göre çeşitlendirilmesi konusunda da kararlar alınmış, kuruluşumuzdan bu yana süren kitle eğitimlerine ve temel eğitimlere öncü, militan üyeler için bir yenisi eklenmiştir: Temsilci Eğitimi.

Kitle eğitimleri çeşitlendirilmiş, bir yeni yöntemler uygulanmasına başlanmıştır.

KİTLE EĞİTİMLERİ

Şubeler, temsilcilikler, sendikalar, grev yerleri ve diğer demokratik kuruluşlarda verilen eğitimlerdir. İKD'nin kitle yapısı göz önüne alınarak hazırlanan bu eğitimler, kadınların ortak sorunlarının nedenlerini sergileyen, yakın hedeflerle ilgili somut öneriler getirilen eğitimlerdir. Yakın hedefler gösterilip, bu amaçla örgütlü mücadelenin gereği vurgulanırken, gerçek çözümün nihaî hedefe ulaşmakla, sömürüsüz toplumun kurulmasıyla gerçekleşeceği bilinci verilmeye çalışılır.

Türkiye'den bol örneklerle somutlanan; dilde konuşma diline, sadeliğe, örneklere, açıklığa özen gösterilen

kitle eğitimleri slaydlı olarak hazırlanmakta, eğitim metninden slaydlı senaryolar düzenlenmektedir.

KİTLE EĞİTİMLERİNDE YENİ YÖNTEMLERE DOĞRU

Geçtiğimiz çalışma döneminde slaydlı kitle eğitimlerimize yeni eğitim türleri katılmış, yeni yöntemler denenmiştir.

Kitle eğitimlerimiz arasında kadınların özel sorunlarını sergileyen, nedenlerini ve çözüm yollarını gösteren «Aile», «Genç Kızların Sorunları», «Ev Kadınları», «Köy Kadınlarının Sorunları» gibi eğitimler yanında, «Faşizm ve Kadınlar», «Emeklilik», «Beslenme Sorunu», «İşsizlik-Pahalılık» gibi genel toplumsal-siyasal konulu slaydlı eğitimler de yer almıştır. Hazırlanmakta olan kitle eğitimlerimiz: «Bilim ve Teknikte Kadın», «Çocuk Eğitiminde Kadının Rolü», «Suçlu Çocuklar», «Toplum Sağlığı», «Kadın ve Gelenekler», «Ahlâk», «Spor ve Kadınlar».

Dünya kadınlarının durumlarını, sorunlarını tanıtıcı, toplumsal, ulusal kurtuluş mücadelelerinde dünya kadınlarını konu alan yeni bir dizi eğitim hazırlanmaya başlanmıştır. Bunlardan «Angola Kadınları» ve Büyük Ekim Devriminin 60. yıldönümü nedeniyle hazırlanıp sunulan «Sovyet Kadınları» eğitim programlarında yer almıştır. Bu diziden Amerikan, Fransız, Bulgar, Yunan kadınlarının mücadeleleri hazırlanmaktadır.

Kapitalist toplumun çarpık kadın anlayışının koşullandırma araçları olarak kullanılan fotoromanlar, şiir, müzik, atasözleri, reklamlar, gibi kitleleri etkileyen araçlarla ilgili eğlendirici-düşündürücü eğitimler hazırlanmış ve sunulan kitlelerce ilgiyle izlenmiştir.

Dünyada ve Türkiye'de sınıf savaşımının keskinleştiği, yoğunlaştığı ortamda derneğimiz çatısında örgütle-

nen kadınlarımızın ekonomik, politik ve toplumsal olaylara ilgisi de artmaktadır. Üyelerimizin güncel olaylar konusunda aydınlatılma gereksinmelerini karşılamak amacıyla yapılan yorumlar, birçok şubemizde düzenli ve yararlı eğitimler halini almıştır. Bu eğitim; şube eğitim-araştırma komisyonu üyelerince yönetilen ve üyelerimizin de katıldıkları sohbet, tartışma, gazete okuma biçiminde sürdürülmektedir.

Eğitimde bir başka yenilik de kitap tanıtma çalışmaları oldu. Burada, üyelerimizin kitap okuma alışkanlıklarını geliştirme yanında, okudukları romanları sınıfsal açıdan değerlendirme yetilerini geliştirme de amaçlanmaktadır.

Bugüne dek hazırlanıp tanıtılan romanlardan bazıları şunlardır: Ana, Faşizmi Ezeceğiz, Tırpan, Cengiz Aytmatov ve Bekir Yıldız'ın eserleri...

Hazırlanmakta olanlar arasında, Tütün, Seni Halk Adına Ölüme Mahkûm Ediyorum, gibi kitaplar bulunmaktadır.

Bu çalışma döneminde sağlık eğitimlerine daha fazla ağırlık verilmiştir. Başta «Ana ve Çocuk Sağlığı» olmak üzere, «Doğum Kontrol Yöntemleri», «Kadın Sağlığı», «Gebe Kadının Beslenmesi ve Sağlığı», «İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği», «Hava Kirliliği» konulu eğitimler birçok şube ve temsilciliğimizde verilmiştir.

İşçi üyelerimizi doğrudan ilgilendiren, «Kadınların Sendikal Mücadeledeki Yeri», «Sendikalaşma» gibi eğitimler yapılmıştır. Bu eğitimlerin farklı bir tür olarak geliştirilmesinde yarar vardır.

OKUMU-YAZMA KURSLARI VE KİTLE EĞİTİMİ

Kırsal bölgelerimizden kopup gelen, büyük kentlerin gecekondu bölgelerinde yerleşen emekçi ailelerin kadınlarının büyük bir kesimi okuma-yazma bilmez. Toplumsal kurtuluş mücadelesinde kadın sorunlarının kısa vadeli çözümleri için demokratik mücadelede örgütlü olarak yer alacak olan bu kadınların okuma-yazma öğrenmeleri için kurslar açmak, tüzüğümüzde de belirtildiği gibi İKD'nin amaçlarından biridir. Ancak bu kesimde, kadınlarımız üzerindeki feodal baskılar olanca ağırlığıyla sürmektedir. Onları, okuma-yazmanın her yaşta öğrenilebileceğine inandırmak, ailelerini inandırmak sorun olmaktadır. Onları şubelerimize getirmek çoğu kez uzaklık nedeniyle olanaksızdır. Bu yüzden kurs açacak yer bulmak da ayrı bir sorun olmaktadır. Ancak temsilciliklerimiz açıldıkça okuma-yazma kurslarımızın sayısı da artmaktadır.

Okuma-yazma kurslarımızda yalnızca okuyup yazmayı öğretmekle yetinmiyor, kadınlarımıza içinde bulundukları sorunların nedenlerini açıklayan, çözüm yolları gösteren kitle eğitimlerimizi de vermeye çalışıyoruz.

TEMEL EĞİTİM

İşçi ve eylemli üyelerimiz için düzenlenen temel bir eğitim türüdür. Onlara doğrudan içinde bulundukları sömürü düzeninin ekonomik yapısı hakkında bazı temel bilgileri ve savaşım yöntemlerini vermeyi amaçlar. Bu eğitimlerin konularını genellikle «Sömürü Nedir?», «Sınıflar», «Sendikalar» gibi ekonomik-politik konular oluşturmaktadır. Özellikle semtlerde ve işyerlerinde hızlı yaygın örgütlenme daha okuma-yazmayı yeni öğrenmiş üyelerimizi, kısa sürede semt veya işyeri temsilcisi olarak yetiştirme sorununu dayatmaktadır. Temel eğitim böylesi üyelerimiz için temel ve zorunlu bir başlangıçtır.

KADRO EĞİTİMİ

Gerek örgütlenmede, gerekse diğer alanlarda çalışacak eylemli yönetici kadrolar yetiştirmeyi amaçlamak-

TÜSTAV

tadır. Bugünkü yönetici, eylemli kadroların yetkinleşmesi yanında, ilerde Derneğimizin çeşitli düzeylerinde görev alacak yöneticilerin yetiştirilmesi için merkezî düzeyde planlanmıştır. Kadro eğitimi temel eğitimden geçmiş veya o düzeyde bilgili üyelere gereklidir. İstanbul şubelerimizin her birinde iki kez iki ayrı kadroya, Anadolu şubelerimizden gelen üyelerimiz için de üç kez İstanbul'da düzenlenmiştir. Kadro eğitimine, İstanbul dışı şubelerden 60, İstanbul şubelerinden 120 kişi katılmıştır.

Anadolu'dan gelen üyelerimiz için sabahları teorik, öğleden sonra pratik çalışmalar biçiminde yürütülmüş, kendileri İstanbul şubeleri üyelerinin evlerinde konuk edilmişlerdir.

Teorik seminerler konuları araştırıp hazırlayan en yetkin yönetici üyelerimiz tarafından sunulmuştur.

Sekiz bölümden oluşan bu eğitimde şu konular ele alınmaktadır :

1 — Demokrasi mücadelesinin önemi; demokrasi, barış, bağımsızlık ve toplumsal ilerleme belgisinin anlamı.

2 — Sınıflar ve sınıflararası ittifaklar sorunu; Ulusal Demokratik Cephe.

3 — Demokratik kitle örgütlerinin ve özel olarak demokratik kadın örgütlerinin yeri ve rolü.

4 — Demokratik kitle örgütlerinin siyasal partilerle ilişkisi.

5 — Sendika nedir, demokratik kitle örgütlerinin sendikalar ve diğer demokratik örgütlerle ilişkileri.

6 — Demokratik kitle örgütlerinde propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışmaları.

7 — Sapık akımlar nedir, neden karşıyız?

8 — Uluslararası dayanışmanın önemi.

Görüldüğü gibi, belgilerimizin özümsenmesi, demokratik kitle örgütü olmanın gereklerinin kavranması, diğer örgütlerle ilişkilerinin sağlıklı yürütülmesi ve etkin bir örgütlenme için hayatî önemde olan bu konular, kadrolarca ilgiyle izlendi ve gereksinmeyi karşılayacak düzeyde bulundu. Kazandığımız deneyimler, bundan sonra bu eğitimlerin daha da verimli olmasını sağlayacaktır. Eğitim metinleri katılanların önerileriyle geliştirilecektir.

Anadolu'dan gelen kadrolar için özellikle öğleden sonraki pratik çalışmalar ayrıca yararlı olmuştur. Önceden düzenlenen programa uygun olarak, büyük bir sanayi bölgesi olan İstanbul'da yapılan geziler, gözlemler, deney alışverişleri, son derece verimli olmuştur. Pratik çalışmalar, şubelerimiz, temsilciliklerimiz, fabrikalar, grev yerleri, işyerlerinde ve semtlerde yapılmıştır. Çalışmalar yerinde izlenmiştir. Eğitim sonunda yapılan değerlendirme toplantıları teorik ve pratik çalışmaların yorumlanmasını, deney alışverişi yapılmasını ve bu eğitimlerin geliştirilmesini sağlamıştır.

Kadro eğitimi sonunda, her konuyla ilgili derinlemesine bilgi edinilmesine yardımcı olacak bir bibliyografya ve bir ay içinde yazılı olarak cevaplanmak üzere işlenen konularla ilgili sorular dağıtılmıştır.

EĞİTİM KOMİSYONUNUN DİĞER ÇALIŞMALARI

23 Nisan, 1 Mayıs, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü, 15-16 Haziran direnişi, Nazım Hikmet'in doğum yıldönümleri, 1 Eylül Dünya Barış Günü, 11 Eylül Şili Halkıyla Dayanışma günleri için tanıtıcı eğitimler hazırlanmış, tüm şube ve temsilciliklerimizde, örgütlenme bölgelerimizde sunulmuştur. TÖB-DER'in 4-11 Şubat arasında yapılan Demokratik Eğitim Kurultayı için «Kadınların Eğitim Sorunları» konulu bir araştırma yapılmış, hazırlanan metin TÖB-DER tarafından basılmıştır.

TÜSTAV

EĞİTİM ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE HEDEFLER

Başaramadıklarımızın başında eğitim metinlerimizin istenilen oranda çoğaltılamaması gelmektedir. Oysa her eğitimden sonra üyelerimize eğitim metninden dağıtmak, örgütlenme bölgelerimizdeki ilişkilerimizde bu metinleri verebilmeyi amaçlamıştık.

Bu konudaki güçlüğümüz birinci derecede malî zorluklarımızdan kaynaklanıyordu. İkinci olarak mumlu kâğıda yazılması sorunu, teksir makinesi gibi pratik güçlükler.

Bugüne dek eğitim metinlerinin çoğaltılmasını üç İstanbul şubemiz üstlendi. Tüm parasal güçlüklere karşın çoğaltma işi yeterli sayıda olmasa da yapıldı. Kâğıt fiyatları, mumlu kâğıt fiyatları günden güne artmakta, sorun da büyümektedir.

Ayrıca eğitim metinlerimizi küçük kitapçık haline getirme girişimimiz de yine malî nedenle gerçekleşemedi. Yalnızca «Barış Mücadelesinde Kadınlar» konulu eğitimimizi kitapçık olarak bastırabildik.

Yeni çalışma döneminde bu sorunun çözümü için Eğitim Komisyonunun ayrı bir malî fon oluşturmasında yarar görmekteyiz.

Şubelerimizin Merkez Eğitim Komisyonu çalışmalarına, önerici, hazırlayıcı, eleştirici ve bilgi verici olarak daha etkin katılması gereklidir. Merkez ve şubeler arası iki yönlü iletişim ve kollektif çalışma geliştirilmelidir.

Eğitimlerimiz, başta da belirttiğimiz gibi örgütlenmemizin önemli bir aracı olmuştur. İki yılda İKD bu denli yaygınlaştıysa, büyüdüyse elbet bunda eğitim çalışmalarımızın payı büyüktür. Ne var ki, başarımız çabamız oranında olamamıştır. Çünkü kendine özgü yöntemleri gerektiren kadın örgütlenmesi, demokratik kadın hareketi ülkemizde İKD ile başladı ve henüz üç yıllık. Pek çok konuda yolumuzu, yöntemimizi dünya devrimci hareketinin deneyimlerinden, öğrenirken, pek çoğunu da deneme-yanılma yoluyla öğrenmek durumunda kalıyoruz. Eğitimlerimizin de aynı nedenle çabalarımız oranında başarılı olmadığını kabullenmek zorundayız.

Dileğimiz yeni çalışma döneminde edindiğimiz deneyimlerin başarımıza yardımcı olmasıdır.

Eğitimlerimize katılımı artırmak, katılanları daha çok doyurmak, eğitimde ustalaşmış kadrolar yetiştirmek gündemimizdedir.

TÜSTAV

ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

Merkez Eğitim Araştırma Komisyonu'nun çalışmalarının yoğunlaşması ve daha çok, eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesinin gerekliliği, eğitimden ayrı olarak, araştırma gereksinimini karşılayacak bir komisyonun oluşturulmasını dayattı.

Merkez Araştırma Komisyonu bu nedenle daha çok dil bilen, araştırma yapmaya yatkın üyelerden oluşturuldu.

ÇALIŞMA ALANLARI

a) Araştırma Konularının Saptanması: Komisyon, diğer komisyonlardan gelen istemlerle ilgili araştırma konularını seçer, konularla ilgili kaynakları saptar.

b) Çeviriler: Derneğe gelen yabancı yayınlar içinden güncel önemi olan ve diğer komisyonlardan istenen konularda çeviriler yapar.

c) İstatistiklerin Derlenmesi: Özellikle kadınlarla çocukları ilgilendiren konularda istatistik bilgileri derler ve onları değerlendirir.

d) Kitaplık Çalışmaları: Elde mevcut olan kitaplığın daha iyi kullanılabilir hale gelmesi ve zenginleştirilmesi için gerekli çalışmalar yapar.

e) Diğer Komisyonlarla ve Dernek Dışı İlişkiler: Dernek içi komisyonlardan gelen acil araştırma istemlerini karşılar. Araştırma yapacağı konulara kaynak bulmak, yapılmış araştırmalardan yararlanmak için; Dernek dışında, sendikalarla, demokratik örgütlerle, eğitim üniteleri ile ilişkiler kurar.

f) Arşiv Yapmak: Özellikle kadınlar ve çocukları ilgilendiren konularda günlük gazete küpürlerinin biriktirilmesi, Derneğe gelen çeşitli periyodik yayınların düzenli takibi, istatistik bilgilerin derlenmesi, fotoğraf v.b. biriktirilmesi, arşiv çalışmaları arasındadır.

SÜRDÜRÜLEN ÇALIŞMALAR

a) Araştırma Konuları:
Komisyonumuz,
— Kadının mesleki eğitimi
— Aile,
— Çalışan kadınlar, sigortalı kadınlar,
— Çocuk kitapları ve kütüphaneleri,
— Kırsal kesimde kadın,
— Kadın örgütleri,
— Feminizm
konularında çalışmalarını sürdürmektedir.

— BANK-SEN Sendikasının, Yapı ve Kredi Bankası'ndaki toplu sözleşmesinde yardımcı olmak amacıyla kreş konusunda taslak çalışmaları yapıldı. Öncelikle bankada çalışan kadınlara kreşin önemi ve gerekliliğini anlatacak soruları içeren bir anket hazırlandı. Çeşitli yabancı kaynaklar taranarak bir Kreş Yönetmeliği oluşturuldu.

TÜSTAV

— Uluslararası Çocuk Yılı nedeniyle kurulan komisyon için ilişki kurulabilecek dernekler saptandı.

— Ülkemizde var olan tüm kadın örgütlerinin saptanabilmesi için çalışmalar yürütüldü.

b) Çeviriler: BANK-SEN Kreş Yönetmeliği ile ilgili Demokratik Almanya'daki Kreş Yönetmeliği konulu çeviri, Politika Gazetesi için «Hayatı Sevdim» adlı çeviri, Nötron Bombası ile ilgili bir çeviri, UDKF'nin 8 Mart Bildirisi'nin çevirisi, İKD Haber Bülteni'nin İngilizceye çevirisi yapıldı ve gerekli yerlere iletildi.

c) Uluslararası Çocuk Yılı ile ve kadınların çalışma hayatı ile ilgili istatistikler derlendi.

d) Kitaplık Çalışmaları: Bütün kitapların kaba bir ayırımı yapıldı. Fişlendi sırtlarına konu numaraları yazılı etiketler yapıştırıldı. Gerekli olan kitapların listesi çıkartıldı. Periyodik yayınlar ve broşürler konularına göre ayrıldı. Kitaplık için bağış kampanyası açıldı.

e) Diğer Komisyonlarla ve Dış İlişkiler: Politika Gazetesi Kadın Sayfası için «Kreş», «Boşanma», «Eşlerde İlk Tanışma» konulu metinler hazırlandı.

— Sosyal İlişkiler ve Propaganda Komisyonu'na eve işe giden kadınların sigortalanması konusunda var olan bilgiler ve dokümanlar derlendi.

— Boğaziçi Üniversitesi'nden istenen; sosyalist ülkelerde kadınların doğum ve emzirme izin süreleri, çeşitli yabancı kaynaklar taranarak derlendi ve iletildi.

— Arşiv: Periyodik yayınlar sürekli biriktirilmektedir. Günlük gazete küpürlemesi devam ediyor.

HEDEFLERİMİZ

Yeni kurulan bir komisyon olduğu için komisyon çalışmalarının yerine oturtulması; katılan elemanların kollektif çalışmaya yöneltilmesi; elemanların yetkinleşmesi, Araştırma Komisyonu dışında araştırılacak konularla ilgili olarak sendikalar, demokratik örgütler, üniversiteler ve uzman kişilerle ilişki kurulması, böylelikle araştırmaların daha köklü temellere dayanması, komisyonlar arası ve şubelerle olan ilişkilerin daha sağlıklı olması amaçlarımızdandır.

TÜSTAV

SOSYAL İLİŞKİLER VE PROPAGANDA ÇALIŞMALARI

Örgütlenme ve propaganda birbirini tamamlayan ve bütünleyen çalışmalardır. Yaygın ve etkin olarak örgütlenmek isteyen her örgüt, o derecede etkin ve yaygın propaganda çalışması yapmak zorundadır. Sosyal İlişkiler ve Propaganda Komisyonu, Derneğimizin görüş ve eylemlerinin propagandasını yapmak, Derneğimizi kamuoyuna tanıtmak, emekçi kadınlarımızın sorunlarını, bunların çözüm yollarını en geniş kamuoyuna maletmek, iktidarlara duyurmak, bu yolda yapılan eylemlere en geniş katılımı ve ilgiyi sağlamakla görevlidir. Bu amaçla üyelerarası ilişkileri, basınla ilişkileri, toplumla ilişkileri çeşitli araçlarla kurmak ve düzenlemekle yükümlüdür. Merkez Sosyal İlişkiler ve Propaganda Komisyonu bu amaçla 20.12.1976 tarihinde kurulmuştur.

ÇALIŞMA ALANLARI

1. Derneğimizin Haber Ajansını hazırlamak, yaymak.
2. Derneğimizin açtığı kampanyaları izlemek, gelişmeleri basına ve kamuoyuna duyurmak.

3. Yeni kampanya konuları saptamak, hazırlamak, etkinliğini artırıcı öneri ve plan yapmak.
4. 8 Mart, 1 Mayıs, vb., gibi önemli günlerin etkin bir biçimde değerlendirilmesi için propaganda çalışmalarını yürütmek, öneriler geliştirmek.
5. Koro, folklor, tiyatro, sergi, gezi, vb., gibi çalışmaları planlamak, örgütlemek.
6. İKD'yi tanıtıcı broşür, afiş, pul, rozet, vb., hazırlamak.
7. TRT ve basınla yakın ilişkiler kurarak Derneğimizin sesini etkin ve yaygın olarak duyurmak.
8. Diğer kadın örgütleriyle ilişkileri sürdürmek, geliştirmek.
9. Basın ve TRT'de kadın hareketi, kadın sorunu ve Derneğimiz üzerine yapılan yayınları izlemek, değerlendirmek.
10. Örgütümüzün her düzeyinde propaganda çalışmalarını yönlendirmek, yetkinleştirmek için şube yönetimleri ve ilgili şube komisyonlarıyla iki yönlü bir iletişim sağlamak.

GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR

Merkez Sosyal İlişkiler ve Propaganda Komisyonu, 20.3.1978 tarihine kadar 64 kez toplanmış ve aşağıdaki çalışmaları yapmıştır:

a) Bugüne kadar 81 sayı yayınlanan İKD Haber Ajansı'nın hazırlanmasında, basımı ve dağıtımında etkin görev almıştır. İKD Haber Ajansı, emekçi kadınlarımızı, halkımızı ve insanlığı ilgilendiren güncel ve yakıcı konularda Derneğimizin görüşlerini, önerilerini ve eylemlerini örgütümüze, basına, demokratik örgütlere, iktidarlara, kamuoyuna duyurmayı hedeflemiştir.

KÜSTAV

b) Dünya ve Türkiye toplumsal savaşım tarihinin önemli günlerini, uluslararası örgütlerce benimsenmiş günleri kapsayan bir zaman takvimi hazırlanmış ve böylesi günlerin Derneğimizce gereğince değerlendirilmesi için uyarıcı ve önerici çalışmalar yapılmıştır.

c) Derneğimizin açtığı çeşitli kampanyaların ve yığınsal eylemlerin hazırlanması, planlanması, takibi ve propagandası başta olmak üzere çeşitli aşamalarda etkin görev almıştır.

Bu amaçla kampanyaların en geniş emekçi kadın yığınlarına ve kamuoyuna malolmasını, ilgisini çekmesini sağlayacak öneriler araştırılıp geliştirilmiş ve Merkez Yönetim Kuruluna iletilmiştir. Kampanyalarda propaganda ile ilgili çalışmalar Komisyonca planlanıp yürütülmüştür. Kampanyalara ilişkin bildiri, afiş, pul gibi araçların yayınlanması, basın toplantısı, açık oturum, panel gibi eylemlerin hazırlanması, imza ve dilekçe formlarının basılması ve takibi, toplanan imza ve dilekçelerin ilgili kişi ve kurumlara basın ve kamuoyu önünde iletilmesi gibi çalışmalar büyük ölçüde bu Komisyonca yürütülmüştür.

d) Sosyal İlişkiler ve Propaganda Komisyonu, 8 Mart, 1 Mayıs gibi günler için gerekli önerilerin ve programın saptanmasında, eylemlerin duyurulması için bildiri ve afişlerin hazırlanmasında ve kutlama hazırlık ve program ve eylemlerinin basına ve kamuoyuna en geniş şekilde duyurulmasında görev almaktadır. 3 Haziran 1978'de İKD'nin 3. Kuruluş Yıldönümünün yığınsal bir gösteriyle kutlanması için yapılan hazırlık çalışmalarını bu Komisyon yürütmektedir.

e) İKD'yi tanıtma çalışmaları :

- 8 Mart 1978'de yeni İKD amblemiyle 10.000 adet İKD rozeti yapıldı.

- İKD amblemiyle, İKD'yi tanıtıcı Türkçe ve İngilizce pul bastırıldı.
- Çeşitli kartpostallar basıldı.
- İKD'yi tanıtıcı, Türkçe ve yabancı dillerde yayınlanacak bir broşürün hazırlıkları büyük ölçüde tamamlandı.

f) Merkez Sosyal İlişkiler ve Propaganda Komisyonu ve şubeler arası ilişkiler :

Merkez komisyonu, İKD şube yönetimleri ve ilgili şube komisyonları ile sürekli bilgi alışverişi yaparak, Örgütümüzün propaganda çalışmalarını yönlendirmeye ve yetkinleştirmeye çalışmıştır. Bu amaçla şubelerden,

1) sürmekte olan kampanyalar hakkında haber, bilgi ve gelişmeleri,
2) yerel propaganda çalışmalarını,
3) kampanyalarla ilgili yeni önerilerini,

içeren periyodik raporlar istenmiştir.

Şubeler arasında, çeşitli şubelerde yapılan başarılı propaganda eylemleri ve kullanılan değişik araçlar konusunda deney alışverişini sağlamak, şube düzeyinde çalışmaları yönlendirmek ve önerileri iletmek üzere Merkezden şubelere çeşitli yazılar ve Sosyal İlişkiler, Propaganda komisyonlarının görev ve çalışma alanlarını belirten bir genelge çıkarılmıştır.

Ne var ki, şubelerden düzenli rapor almakta, raporlarda istenilen bilgileri elde etmekte zorluklar ve eksikliklerle karşılaşıldığına değinmek gerekir. Büyük ölçüde ilgili şube komisyonlarının düzenli ve yeterli çalışmamasından kaynaklanan bu eksikliği önümüzdeki dönemde gidermek zorundayız. Benzeri nedenlerle, Merkez Komisyonu, özellikle kuruluduğu ilk dönemde, şubelerimiz için yönlendirici, yetkinleştirici olma görevini yeterince yerine getirememiştir. Önümüzdeki dönemde başta büyük şubelerimiz olmak üzere tüm şubelerimizde başlıca sos-

yal ilişkiler ve propaganda çalışmalarına yönelik bağımsız komisyonlar oluşturulması, çalışmalarımızı etkinleştirecektir.

g) Basın ve TRT ile İlişkiler :

• İKD, Politika Gazetesinin kadın sayfasının hazırlanmasına ve Politika Gazetesinin yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmuştur. Politika Gazetesinde İKD'nin haber ve görüşlerinin geniş bir şekilde yer alması sağlanmıştır. Büyük çoğunluğu egemen sömürücü sınıfların etkinliğindeki diğer günlük yayın organlarında, tüm çabalarımıza karşın haber, görüş ve eylemlerimiz yeterince yer almamıştır.

• Demokratik sınıf ve kitle sendikacılığını benimsemiş sendikal örgütlerin ve demokratik kitle örgütlerinin yayın organlarında kadın köşelerinin ayrılması ve kadın sorunlarına yer verilmesi için çaba gösterilmiştir. Bu amaçla, söz konusu yayın organlarına yazı ve haber yollanmış, yardımcı olunmuştur. Bu yolda önemli başarılar elde edilmiş ve emekçi kadın sorunları demokratik kitle örgütlerinin ve sınıf sendikalarının yayın organlarında her geçen gün daha çok yer alır olmuştur.

SORUNLAR VE ÖNERİLER

Egemen gerici çevrelerin İKD'ye yönelttiği yıkıcı propaganda özellikle son aylarda yoğunlaşmıştır. Bunun bir nedeni ülkemizdeki tüm ilerici hareketleri hedef alan faşist tırmanıştır. Öteki nedeni ise gerici egemen çevrelerin İKD'nin gelişip güçlenmesinden duydukları derin korkudur.

Maocu gericiliğin karşı propagandası, gerici-faşist güçlerin saldırısı kadar yoğun ve hırslıdır. Goşistlerin ve çeşitli sol oportünist akımların kadın hareketini bölmeye ve gelişip güçlenen İKD'ye yönelik karşı propagandaları hız kazanmıştır.

Çoğu eylem ve görüşlerimiz yeterince kamuoyuna iletilememektedir. Politika Gazetesi dışında TRT ve büyük ölçüde günlük basın, İKD'nin görüş ve haberlerine ambargo koymuştur.

Bu koşullarda İKD'nin akıllı, sorumlu, bilinçli, etkin ve yaratıcı bir propaganda çalışması yapması her zamankinden daha büyük bir önem kazanmaktadır. Basın ve TRT ile ilişkilerimiz zayıf ve yetersizdir. Günlük, genel ve yerel basınla, TRT ile ilişkileri geliştirmek, İKD'nin çalışmalarını, görüş ve tutumunu doğru ve etkin bir biçimde duyurmak için çalışmalarımızı yoğunlaştırmak zorundayız.

Gene basın ve TRT dışında, kendi yayınlarımızı ve her türden propaganda araçlarımızı daha etkinleştirmek ve yetkinleştirmek gündemimizin başında durmaktadır. Özellikle şubeler düzeyindeki propaganda çalışmalarımızı geliştirmeye daha çok özen göstermeliyiz.

Sosyal ilişkiler ve propaganda çalışmalarımız, İKD'yi tanıtmak, onun sesini duyurmak kadar, kadın hareketinin birliğini sağlamaya, Türkiye demokratik kadın hareketinin gür sesini duyurmaya da yöneltilmelidir.

TÜSTAV

KADINLARIN SESİ

Ülkemizde hızla gelişen barış, demokrasi, bağımsızlık ve toplumsal ilerleme için anti-emperyalist ve anti-faşist mücadeleye kadınlarımızın örgütlü olarak katılmasında ve bilinçlenmesinde Kadınların Sesi gazetesinin katkıları önemli bir yer tutmaktadır. Kadın sorununa sınıfsal açıdan yaklaşan Kadınların Sesi, içinde yaşadığımız düzeni, bu düzendeki kadınların sosyal, ekonomik ve demokratik konumlarını ve sorunlarının çözüm yollarını açık seçik ortaya koymuştur. Bu çözümlerin en başında da, toplumsal mücadeleye etkin olarak katılmanın önemini önemle vurgulamıştır.

Bugün Kadınların Sesi, kitle ile bağlarını gittikçe geliştirmektedir. Kadınlarımıza gerek kendi sorunlarının cevaplarını, gerekse diğer ülke kadınlarının durumları ve mücadeleleri hakkında geniş bilgi sahibi olabilme olanağı vermektedir. Olaylar ve sorunlar hakkında getirmiş olduğu değerlendirmeler yanında, işçi, emekçi, öğretmen, memur kadınlarımız, yapılan röportajlarla bizzat kendileri kendi sorunlarını dile getirme olanağı bulmuştur.

Bugün halkımızı, özellikle anaları canevinden vuran

evlât kıyımı, bellerimizi büken pahalılık, işsizlik, enflasyonun nedenleri, ekonomik eşitsizlik, çalışma ve sağlık koşullarının bozukluğu, kreş ve 20 yılda emeklilik vb. pek çok sorun işlenmiştir. İşçi sınıfının ve kadınlarımızın da aktif olarak katıldıkları demokratik güçlerin savaşımları ve eylem birlikleri ve bu eylem birliklerini sürekli kılacak UDC'nin hayata geçirilmesi önemle vurgulanmış ve bu konuda sürekli çağrıda bulunulmuştur. Dostlardan Mektup köşesinde Türkiye'nin dört bir yanından üyemiz olsun veya olmasın yazılar gönderilmektedir. Sağlık Köşesinde hem kadınlarımızın, hem de çocuklarımızın sağlığı üzerine bilgiler verilmiştir. Farklı sınıf ve kesimlerdeki kadınların yaşamı ve olaylar karşısındaki tutum ve davranışları fotoromanlarla ve resimlerle anlatılmaya çalışılmıştır. Tüm bunların yanı sıra, uluslararası kadın hareketi ve UDKF, tüm dünya halklarının ortak sorunu olan silahsızlanma ve barış hareketi, emperyalizme ve faşizme karşı kurtuluş savaşımı veren Şili, İspanya, Filistin halklarıyla dayanışma çağrılarına geniş şekilde yer verilmiştir.

Çocuklarımız için ayırdığımız köşemizde, hikâyelerin, masalların yanı sıra, çocuklarımızın çizgilerle ve resimlerle ifade etmesini istediğimiz «Dünyayı nasıl görüyorsunuz, nasıl olmasını istiyorsunuz?» adlı bir yarışma açılmıştır. Birçok küçük yavrularımızdan bu yarışma için gönderilen resimler, hikâyeler devamlı yayınlanmış ve yayınlanmaya devam edilmektedir. Kitaplığımızdan köşemizde, tüm dünya yazarlarının ilerici, toplumsal mücadeleye ışık tutacak nitelikteki kitaplarının kısa bir özeti yayınlanmakta, böylece bu kitapların daha geniş bir okuyucu kitlesi tarafından okunması sağlanmaktadır.

Her sayıda İlerici Kadınlar Derneği'nin örgütlenme çalışmaları, okuma-yazma kursları, sağlık çalışmaları,

açmış olduğu kampanyalar, gerçekleştirdiği yürüyüş ve eylemler, Dünya Kadınlar Günü olan 8 Mart'ı kutlama çalışmaları detaylı olarak kadınlarımıza duyurulmaktadır.

Kadınların Sesi ayrıca, 1977'de 1 Mayıs'ın anlamını anlatan 1 Mayıs Özel Sayısı çıkartmış, 1978'de de 8 Mart Dünya Kadınlar Günü için çıkarılan Özel Mart Karikatür Sayısında da çizgilerle ülkemiz kadınının durumu anlatılmıştır.

Bugün İstanbul, Edirne, Uzunköprü, Bursa, İzmit, Balıkesir, Eskişehir, Çorum, Ankara, İzmir, Manisa, Uşak, Diyarbakır, Adana, Mersin, Antakya, İskenderun, Zonguldak, Çaycuma, Trabzon'da olmak üzere 23 bürosu bulunan Kadınların Sesi, Mayıs 1977 tarihine kadar İKD'nin organı olarak yayınlanmıştır. Bugün bağımsız olarak yayınlanmaya devam eden gazetenin sayfa adedi Haziran 1976 tarihinde okuyucularımızın isteği ve aydınlanmak istedikleri konuların artması üzerine 6'ya çıkarılmış, Mayıs 1977 tarihinde de tirajı 20.000'e ulaşmıştır. Temmuz 1977 tarihinde sayfa adedi 8, Mart 1978 tarihinde de tirajı 25.000 olmuştur. Kadın örgütlenmesinde yine başta gelen görevini başarı ile sürdürmekte olan gazeteye İKD yazılarla, röportajlarla yardımını sürdürmektedir.

Tüm bu olumlu gelişmelere karşın Kadınların Sesi'nin gerek içerik, gerekse teknik yönden bazı eksiklikleri hâlâ devam etmektedir. Örneğin köylü kadınlarımızın sorunlarına ve gerek ülkemiz, gerekse dünya olaylarına ilişkin yeterli bilgi verilememiştir. Diğer bir konu da kadınlarımızın yazı yazmadaki çekingenlikleridir. Bundan ötürü, çevremizde meydana gelen olaylar yeterince değerlendirilememektedir. Teknik açıdan ise, kadro yetersizliği, dağıtımının ve satışının iyi yapılamaması, daha

geniş kitlelere ulaşılmasında önemli bir engel teşkil etmektedir. Bunun için gazetenin dağıtıcı yoluyla dağıtımı planlanmıştır. Ancak militanca dağıtımın bunun yerini tutamayacağı açıktır. Bundan dolayı Kadınların Sesi'nin daha yaygınlaştırılması için kampanyalar açılması, en geniş kitlelere satışının sağlanması, olumlu ve olumsuz yönlerinin eleştirilmesi, haber, yazı ve röportajlarla beslenmesi her ilerici kadının görevi olmalıdır. Ancak bu sayede ulaşamadığımız kadınlarımızla bağlarımızı kurabilir, onları aydınlatabilir, örgütleyebiliriz. Bu konuda en açık örnek Van ilimizdir. Doğu Anadolu Bölgesi'nde hiç bir İKD şubesi olmadığı halde, Türkiye'nin en uzak köşelerinden birinde olan bu ilimizdeki kadın örgütlenmesi Kadınların Sesi aracılığı ile olmuş ve ortaya küçümsenemeyecek bir potansiyel çıkmıştır. Bugün okuma-yazma oranının çok düşük olduğu bu ilimizde 300 gazete satılabilmektedir. Bu örnek aynı zamanda Kadınların Sesi'nin kadın sorununa yaklaşmaktaki doğru ve tutarlı çizgiyi göstermesi bakımından da oldukça önemlidir.

Kadınların Sesi, özellikle bilinçsiz, eğitimsiz bırakılan geniş kadın yığınlarını bilinçlendirmek ve örgütlemek için çıkmaktadır. Bundan dolayı, gerek içerik ve gerekse teknik yönden, onu bu yanıyla değerlendirmemiz gerekmektedir.

TÜSTAV

SONUÇ

Derneğimizin son iki yıllık çalışmalarının genel bir değerlendirmesini yaptığımızda, eksikliklerimize, hatalarımıza karşın, başarılı ve olumlu çalışmalarımızın ağır bastığını güvenle söyleyebiliriz.

Önce, gerçekten daha pek çok yetersizliklerimiz olduğunu belirtmemiz gerekir. Henüz Türkiye'nin her yöresinden gelen örgütlenme istemlerinin tümünü bile değerlendirebilmiş değiliz. Özellikle propaganda alanında eksiğimiz bulunmaktadır. Eylemlerimizin birçoğunu ve güncel yurt ve dünya olayları üstüne görüşlerimizi kamuoyuna yansıtmakta yeterli olduğumuz söylenemez. Aynı şekilde, dernek içi örgütlenmemizde de eksiklikler bulunmaktadır. Şube sayılarının çoğalması, üye sayımızdaki hızlı artış, iletişim ve eşgüdümün sağlanmasındaki güçlükleri de birlikte getirmiş, Merkez ile şubeler arasındaki haberleşme ve bilgilenme zaman zaman iki yönlü olarak aksamıştır. Ayrıca, kollektif çalışma ve işbölümü anlayışı henüz yeterince benimsenip uygulanamamaktadır. Bu bir yandan bazı üyelerimizin altından kalkamayacakları kadar yüklenmelerine, öte yandan pek çok üyenin eylemsiz kalmasına yol açmaktadır.

Bu eksikliklerin başlıca nedenleri olarak, Örgütümüz üstündeki gerici baskıları, kadro yetersizliğini ve malî sorunu sayabiliriz.

Daha önce de birçok kez belirtildiği gibi, kadınlar aarsında yetişmiş kadroların sayısı çok azdır ve İKD kendi kadrolarını hemen tümüyle kendisi yetiştirmek durumundadır. Geçen dönem, bu konunun gündemimizin ön sıralarında yer almasına ve kadro eğitimleri gibi oldukça başarılı girişimlerimize karşın, hızla kadro yetiştirme sorunu hâlâ tüm boyutlarıyla önümüzde durmaktadır. Kadınlar arasından aktif kadrolar çıkarmanın özel güçlükleri bulunmaktadır. Emekçi kadınlarımızın iş ve aile yükleri arasında Dernek çalışmalarına ayıracak zamanı çok kıttır. Öte yandan geçtiğimiz dönem özellikle yönetici ve eylemli üyelerin çocuk sorunu Dernek çalışmalarının aksamasında önemli bir etken olmuştur.

Malî sorunun tüm çalışmalarımız açısından büyük öneminin yeterince kavranamadığı açıktır. Dernek gelirlerini artırıcı çalışmaların küçümsenmesi, ikinci plana atılması sonucu birçok eylem gerçekleştirilememiş, malî sorun dolayısıyla örgütlenmemizde de aksamalar olmuştur. Şubelerdeki malî güçlükler, şube aidatlarından başka hiç bir geliri olmayan Genel Merkezin çalışmalarını ciddî biçimde etkilemiştir. Tüzük hükmü olarak belirlenen şube gelirlerinin % 25'inin Genel Merkezce ödenmesindeki gecikmeler geçmişte en sık karşımıza dikilen ve en önemli sorunlarımızdan biri oldu.

Bütün bu eksikliklere karşın, bugün vardığımız aşamada, İKD gerek sayısal gücü, gerekse ortaya koyduğu eylemler ile kendini kanıtlamış ve ülkemizin en yığınsal demokratik kadın örgütü olma sıfatını kazanmıştır. İKD, koyduğu olumlu çalışmalarla, ayrı bir kadın örgütlenme-

sine gerek yoktur savını çürütmüştür. Bugün böylesi bir tartışma artık bitmiştir. İKD aynı zamanda demokratik bir kadın örgütlenmesinin nasıl olması gerektiğini de göstermiş, göstermektedir. Aynı alanda çalışma yapan kimi kadın örgütlerinin İKD'nin çalışma yöntemlerini benimsemeleri de bunu kanıtlamaktadır.

İKD'nin adı ve eylemleri yalnız ülke çapında değil, uluslararası demokratik kadın hareketi ve barış hareketi içinde de saygın bir yer kazanmıştır. İKD, uluslararası dayanışmaya verdiği büyük önem ve bu doğrultudaki çalışmalarıyla, bölgemizde barışın güçlendirilmesi, iyi komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi ve halklar arasındaki dostluğun geliştirilmesi çabalarına küçümsenmeyecek katkılarda bulunmuştur. Türkiye ilerici kadın hareketi artık uluslarası platformlarda sesini duyurmakta, ülkemiz kadınlarının ve halkımızın sorunlarını dile getirmektedir. Gerek Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu, gerekse ilerici ulusal kadın örgütleri ile İKD arasında kopmaz bağlar pekişmiştir. Uluslararası demokratik kadın hareketi, İKD'nin hızlı gelişimine, barış, eşitlik, ilerleme için yürüttüğü yoğun eylemlere büyük değer vermektedir.

Geçtiğimiz dönem, Derneğimizin çalışma ilkelerinin yaygınlaştırılmasına ve bunların hayat içinde sınanıp denenerek doğrulanmasına tanık oldu. Bugün artık kurulacak yeni şubelerimize, aramıza katılacak yeni üyelere azımsanmayacak ölçüde çeşitli ve birikmiş deneyler sunabilecek durumdayız. Elde ettiğimiz kazanımlar, deneyler, pek çok güçlük ve kıt olanaklar aşılarak, üyelerimizin olağanüstü özverili çalışmaları ile gerçekleşmiştir.

Öte yandan, başta işçiler olmak üzere, pek çok ilerici erkek arkadaşımız, eşlerinin İKD'deki çalışmalarını

teşvik etmiş, desteklemiş, çalışmalarımıza çok yönlü katkılarıyla yardımcı olmuşlardır.

Demokratik kadın hareketinin gelişimine katkısının yanı sıra, ülkemizde verilen demokrasi ve bağımsızlık savaşımına kadınların katılmasında da İKD'nin payı yadsınamaz. Hızla gelişip güçlenen işçi sınıfı hareketi ile uyum içinde ve ona paralel olarak, kadınların da anti-emperyalist, anti-faşist savaşıma katılmaları gözle görülür hale geldi. Son iki yıldır kadınların katılmadığı hiç bir demokratik eylem olmadı. Bunda İKD'nin katkısı dostun da düşmanın da kabul ettiği bir olgudur. Grev boylarından, anti-faşist gösteri ve eylemlere, 1 Mayıs'lara dek, kadınlarımız büyük bir disiplin ve örgütlülük içinde, İKD flamasının altında, yer aldılar. Bir başka deyimle, «kadınlar katılmadan demokrasi savaşımı olamaz» belgisi yaşama geçti.

Bugün Derneğimizin içinde sıcak ve iş yapılan bir atmosferin yaratılmasında büyük ölçüde başarı kazanılmıştır. İKD'li olmak tüm üyelerimiz için bir gurur kaynağıdır.

Genel olarak, kadınların örgütlenmesi, eğitilmesi, toplumsal savaşıma aktif olarak katılması yolunda önemli mesafeler aldık. Ne var ki, yaptıklarımızla yetinemeyiz. Daha da ileri gitmek, hedeflerimize ulaşmak için daha da hızlı bir çalışmaya girmek zorundayız.

Önümüzdeki dönemde en önemli hedeflerimizden biri yığınsallaşmak, henüz örgütlenmemiş bölgelerde ve şehirlerde genişlemek olmalıdır. Buna paralel olarak, şube ve temsilciliklerimizin olduğu yerlerde ise örgütlenmemizi derinleştirmek zorundayız. Her düzeyde yetkin kadrolar yetiştirme çabalarımıza hız vermeli, yeni yöntemler geliştirmeliyiz.

Malî sorunlarımızı çözemediğimiz ölçüde, yeni çalışmalar ve eylemler koymanın olanaksızlaşacağını göz önünde bulundurmalı, başta aidatların düzenli toplanması olmak üzere, gelirlerimizi artırıcı çalışmalara daha büyük bir titizlik göstermeliyiz.

Demokratik güçlerin birliğini pekiştirmek, Ulusal Demokratik Cepheyi hayata geçirmek doğrultusundaki çalışmalarımızı yoğunlaştırmalıyız. Ülkemizdeki demokratik kadın hareketinin birliğini sağlamak, bu alandaki çalışmalarımızın önemli bir parçasını oluşturmalıdır.

Yurdumuzda demokratik kadın hareketinin bayrağını ilk yükseltenler, öncüler olarak, bu bayrağı daha da yükseltmek, yeni mevziler, yeni başarılar elde etmek zorundayız. Bunun için de daha çok çalışmak, ama daha planlı ve disiplinli olmak ve hızla kendimizi eğitmek, yenilemek gerekiyor. Durup dinlenecek, yaptıklarımızla öğünecek vaktimiz yok. Bugün işimiz daha da zor. Çünkü geçmişin başarılarını aşmak, gelişmemizin zorladığı çok yönlü çalışmayı bağdaştırmak görevi önümüzde duruyor.

Bu zor görevlerin üstesinden geleceğimize inanıyoruz. İKD, temelinde yatan sağlam ilkeler, yiğit, özverili, inançlı üyeleriyle bunu başaracak güçtedir.

İKD Merkez Yönetim Kurulu olarak, İKD'yi bugünkü saygın ve etkin durumuna getirmek yolundaki bilinçli ve başarılı çalışmalarından ötürü yüm üyelerimize teşekkür etmeyi borç bilir, yeni seçilecek Yönetim Kuruluna içten başarılar dileriz.

TÜSTAV